

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina XIV Broj 139-140 Studeni-Prosinac 2016. ISSN 1800-5179

15

godina uspješnog rada

*Sretni Božićni blagdani
i 2017. godina*

Sadržaj:

- 3** 15. godina uspješnog rada
- 10** Razgovor s povodom: Tripo Schubert
- 15** Crna Gora dobila novu Vladu
- 18** Gostovanje Pjevačkog društva Hvar u Crnoj Gori
- 20** Dan Općine Kotor i Tivat
- 25** Aktualnosti
- 38** Kronika Društva
- 41** Novosti iz HNV-a
- 42** Nova godina na Pinama
- 44** U zavežljaju spremljena prošlost za buduće generacije
- 47** Promovirana monografija „Ostavština porodice Visković u Perastu“
- 51** Nematerijalna kulturna dobra Crne Gore
- 54** Prozori i vrata Boke kotorske
- 57** Kotorski muzički „fagot“ – od prošlosti do sadašnjosti!
- 59** Zaboravljena stranica bokeljske povijesti
- 67** Časne sestre-odgojiteljice u katoličkim vrtićima Hrvatske posjetile Zaljev hrvatskih svetaca
- 70** Fotografiji amateri i oni drugi
- 79** Vijek vaterpola u Kotoru
- 86** Povijest brodskih kružnih putovanja u Boki kotorskoj: THEOPHILE GAUTIER
- 89** Povijest Njegoševog mauzoleja na Lovćenu
- 94** Po bokeški
- 96** Prčanjski jedrenjaci u zbirci slika župne crkve Rođenja Blažene Djevice Marije u Prčanju: Bark Annetta
- 98** Serijal kotorsko srednjovjekovlje

Poštovani čitatelji!

Prigodnom svečanošću, uz prisutnost velikog broja uzvanika, osnivača Društva, članova, prijatelja i suradnika, Hrvatsko građansko društvo Crne Gore obilježilo je petnaestu obljetnicu uspješnog rada. Bila je to prilika da se, u svečanom tonu, podsjetimo najznačajnijih aktivnosti Društva, od njegovog osnivanja do danas, a bilo ih je puno. Želimo i u godinama koje su pred nama sačuvati stara i ostvarivati nova prijateljstva, biti „pouzdan i nezaobilazan činilac suradnje Crne Gore i Hrvatske i svojevrsan most, oslonac, inspiracija“.

U povodu 15. obljetnice Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore nametnula se ideja o razgovoru s jednim od idejnih tvoraca Društva, Tripom Schubertom, čovjekom nepresušnih ideja.

Crna Gora je, nakon izbora u listopadu, krajem studenoga dobila novu Vladu. Premijer Duško Marković naglasio je da su multikulturalni i multivjerski sklad temelj crnogorskog društva te da će Vlada na čijem je čelu biti primjer politike koja čuva građansko jedinstvo Crne Gore.

U povodu sto godina od smrti Franje Josipa I. donosimo prilog o njegovom prvom posjetu Boki i spektakularnom dočeku koji mu je priredjen. U Boki gotovo da nema niti jedne crkve i crkvene kuće koja se gradila ili obnavljala u vrijeme njegove 68-godišnje vladavine, a da nije dobila financijsku potporu, bilo njegovu bilo njegove vlade. „Učinjeno dobro ne smije se zaboraviti pa i onda kada je nakon njega uslijedilo i nešto loše.“

Slažući teme za ovaj iznimno bogat broj, primijetila sam da izložbe i promocije o kojima smo pisali: U zavežljaju spremljena prošlost za buduće generacije, Ostavština porodice Visković u Perastu, Nematerijalna kulturna dobra Crne Gore, Prozori i vrata Boke kotorske... potenciraju, promoviraju i aktualiziraju naše bogato materijalno i nematerijalno blago!

Pisali smo o svemu zanimljivom i aktualnom što se dogodilo u vremenu koje je za nama, o onome koje nas tek očekuje, a nismo izostavili ni redovne serijale koje s nestrpljenjem iščekujemo u svakom broju.

U ime uredništva i u svoje ime,

*želim vam sretan
Božić i uspješnu 2017.*

Vaša urednica
Tijana Petrović

1166. – 2016.

“Hrvatski glasnik”, Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Zimski bazen “Nikša Bućin”, Škaljari, 85330 Kotor**
Telefon: +382 (0)32 304 232 · Faks: +382 (0)32 304 233
E-mail: hgd-kotor@t-com.me · WEB: www.hrvaticg.com
Žiro-računi: **520-361700-17** · **510-4741-76**
Osnivač i nakladnik: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Urednica: **Tijana Petrović**
Uređivački odbor: **Marija Mihaliček, Tripo Schubert, Vivijan Vuksanović, Danijela Vulović, Joško Katelan** · Lektorica: **Sandra Čudina** · Fotografije: **Foto Parteli, Radoje Milić, Radio Dux, arhiva HGD CG, Boka News**
Grafička priprema i tisak: **Biro Konto, Igalo**
Naklada: 500 primjeraka

HRVATSKO GRAĐANSKO DRUŠTVO
OBILJEŽILO ZNAČAJNU OBLJETNICU

15

GODINA USPJEŠNOG RADA

Priredila:
Danijela Vulović

Svečanošću, uz prisutnost velikog broja uzvanika, osnivača Društva, članova, prijatelja i suradnika, Hrvatsko građansko društvo Crne Gore obilježilo je petnaestu obljetnicu uspješnog rada. Svečanost je održana 3. prosinca 2016. godine u velikoj dvorani Kulturnog centra „Nikola Đurković“ u Kotoru.

Nakon intoniranja himni u izvedbi mandolinskog orkestra HGD CG „Tripio Tomas“ i dječjeg zbora ŠOSMO „Vida Matijan“, te muške klape „Poklisa-ri“ iz Dubrovnika, o Društvu je govorio predsjednik HGD CG Marijo Brguljan.

U svom izlaganju Brguljan je govorio o ideji formiranja hrvatskog društva nakon teškoga ratnog razdoblja: „Ostale su teške rane, fizičke i u duši, nakon učešća u nedavnom ratu u bliskom okruženju. Urušio se jedan svijet, jedna država u kojoj smo odrasli, mnogi završili školovanje, radili, neko završio svoj radni vijek. Trebalo se snaći, pokazati da

„Hrvatsko građansko društvo je svojim odnosom i aktivnostima pokazalo da je pouzdan i nezaobilazan činilac suradnje Crne Gore i Hrvatske, i svojevrstan most, oslonac, inspiracija.“

se postoji, pronaći neki zajednički interes, okupiti se, nešto konstruktivno uraditi, podići koji kamen na urušenim kantunima kuće. Hrvatska nacionalna zajednica u Crnoj Gori bila je posebno pogođena, ne

u hermetički zatvorenoj granici, osjećaju izolacije, neizvjesnosti. Našli smo se u procijepu s neizvjesnom sudbinom opstanka. Iselili su se mnogi, prije svega mlađi, intelektual-

toliko fizičkim stradanjem, koliko gotovo

ci, inženjeri, liječnici, profesori, mali privrednici, studenti. Ali, među grupom, nazovimo ih 'angažiranih Hrvata' u Kotoru i Tivtu, javila se ideja za organiziranjem Hrvata i formiranjem jednog Društva, koje bi imalo polivalentnu zadaću u djelovanju Hrvata u CG u domenu društvene djelatnosti i kulture. Tako je na osnivačkoj skupštini održanoj u Kotoru 23. lipnja 2001. godine formirano HGD CG, s ciljem očuvanja kulturno-duhovne baštine žitelja hrvatske populacije u Crnoj Gori, kao i njezinom promoviranju, unapređenju i ugradnji u pluralne vrijednosti društva kojem hrvatska nacionalna manjina pripada. Ime Društvu dao je pokojni don Branko Sbutega koji je tada, vrativši se iz Italije, bio važan oslonac i činilac društveno-političkog života u Crnoj Gori.

Društvo je za svojih petnaest godina imalo preko 1.300 aktivnosti i realiziralo preko 600 projekata. Formirali smo časopis 'Hrvatski glasnik', tiskali u vlastitoj nakladi preko 18 knjiga i monografija, realizirali projekt 'Bokeljska priča' koja je ispričana u Zagrebu, Dubrovniku, Rijeci, Omišu i Podgorici, osnovali mandolinski orkestar 'Tripo Tomas', utemeljili Hrvatsku nastavu u Crnoj Gori, obnovili pučku svečanost 'Tripundanska večer', tradicionalno organiziramo božićne koncerte u gradovima Crne Gore gdje žive Hrvati, realizirali višegodišnje besplatno ljetovanje djece u Zagrebu, realizirali projekt 'pomoć sta-

Predsjednik HGDCG, Marijo Brguljan

rim i iznemoglim osobama', uspostavili prijateljske odnose dviju regija Boke kotorske i Dubrovačko-neretvanske županije, uspostavili odličnu komunikaciju i suradnju s Nacionalnom zajednicom Crnogoraca Hrvatske u Zagrebu i s Bratovštinom Bokeljske mornarice 809 u Zagrebu i Rijeci. Za sve ove aktivnosti i rezultate koje je Društvo u kontinuitetu ostvarivalo došla su priznanja, kako Društvu, tako i zaslužnim pojedincima Društva: Društvo je dobilo Opštinsku nagradu 21. novembar, a predsjednik države dodijelio mu je Orden crnogorske zastave III reda. Od pojedinaca, dr. Ivan Ilić odlikovan je Ordenom reda Stjepana Radića, Tripo Schubert Ordenom hrvatskog pletera i Ordenom crnogorske zastave III reda, Darijo Musić Ordenom reda Ante Starčevića i Nikola Bukilica Ordenom reda Ante Starčevića. Koristim priliku da uputim riječi zahvale svima onima koji su na bilo koji i kakav način pomogli ostvarivanju postignutog i omogućili nam da lakše prebrodimo sve probleme, bez nabiranja, da ne bih nekoga preskočio. Posebno zahvaljujem ekipi HRT-a na čelu s Božom Vodopijom, bivšim generalnim konzulom Republike Hrvatske u Kotoru, koja večeras prati ovaj događaj", istaknuo je na kraju izlaganja Marijo Brguljan, predsjednik HGD CG. U Društvu je od osnivanja evidentirano oko 1.500 članova, po čemu je najbrojnija udruga Hrvata u Crnoj Gori.

Kotorski biskup monsinjor Ilija Janjić uručio je Društvu medalju u povodu 850. godina posvećenja katedrale svetoga Tripuna, za informiranje javnosti o proslavi jubileja i svih svetkovina Kotorske biskupije, koju je primila urednica Hrvatskog glasnika Tijana Petrović.

Kotorski biskup monsinjor Ilija Janjić uručio je Društvu medalju koju je primila urednica Hrvatskog glasnika, Tijana Petrović

U ime počasnih članova HGD iz Dubrovnika, bivši dožupan Dubrovačko-neretvanske županije Miše Galjuf, uručio je prigodan poklon, knjigu „Zagonetka pobjede“ Olivera Peza. U posveti piše: „Hrvatskom građanskom društvu Crne Gore. U prigodi obilježavanja 15. obljetnice osnutka i uspješnoga djelovanja

i u spomen na gospara Darija Musića, suosnivača i služnoga člana:

Budite ponosni na svoje podrijetlo i hrvatski rod, na svoje crnogorske prijatelje koji su se usprotivili 'ratu za mir' devedesetih i na svoj doprinos obnovi hrvatsko-crnogorskih odnosa i pomirenju. Knjiga 'Zagonetka pobjede' govori o Domovinskom ratu u dubrovačkom kraju, kako je s manjkom vojnih sredstava, ali uz visoki moral i neslomljivi duh dubrovačka i hrvatska mladost izvojevala boj za slobodu 1991. – '95.

Miše Galjuf

Vaši dubrovački prijatelji:

- Mira Buconić, županica DNŽ 2006. - 2009. i počasna članica Društva,
- Miše Galjuf, dožupan DNŽ 2006. - 2009. i počasni član Društva,
- Maja Mozara, voditeljica Hrvatske matice iseljenika – Dubrovnik i počasna članica Društva,
- Krunoslav Težak, povjerenik HGD CG za Hrvatsku,
- Želimir Čizmić, predsjednik UDHRM-a i počasni član Društva,
- Igor Žuvela, počasni član Društva,
- Željko Filičić, počasni član Društva,

- Udruga dragovoljaca Hrvatske ratne mornarice Dubrovnik.“

U svom obraćanju osvrnuo se na iznimno teško razdoblje devedesetih i podsjetio na uloženi trud i napore dobrih ljudi s obje strane granice u prevladavanju trauma. „Stara kineska izreka kaže: ‘Najbolje vrijeme za posaditi stablo bilo je prije 20 godina, a drugo najbolje vrijeme je sad.’ Kad je riječ o našoj nedavnoj prošlosti, nije se to stablo moglo posaditi prije 20 godina, rat je tek bio završio, ali nismo čekali 20 godina...

Svojim predanim angažmanom HGD CG dalo je izniman doprinos poratnoj obnovi hrvatsko-crnogorskih odnosa i

pomirenju, a s hrvatske strane to su vizionarski potaknuli neki od najuglednijih dubrovačkih branitelja, što je omogućilo da i Dubrovačko-netretvanska županija poduzme prave korake u tom smjeru.

Takozvani ‘rat za mir’, pokrenut u ime i za račun srbijanske ideje velike države, nanio je veliku ljagu crnogorskome narodu te golemo stradalništvo i patnju nama s druge strane granice. Međutim, žrtva je ta koja ima mogućnost izbora – ostati zarobljena u prošlosti i tako samo nastaviti s onim što je započeo agresor ili ‘okrenuti ploču’ u ime bolje budućnosti.

Obnova crnogorske državnosti 2006., kojoj je i HGD CG toliko pridonijelo, za nas u Dubrovniku bio je snažan poticaj u tom izboru jer je jasno pokazala odmak crnogorskoga društva od dotadašnjega podložništva velikosrpskim interesima i osvajačkim pretenzijama. Prošlost se ne može i ne smije zaboraviti, ali isto tako bili smo odlučni u naumu da ne ostanemo njezinim zarobljenicima. Na temelju novih geopolitičkih okolnosti, tj. da smo prvi put u povijesti susjedi u vlastitim međunarodno priznatim državama, trebalo je valjano sagledati svježije traume zlosretne prošlosti i iz toga naučiti da nipošto ne smijemo dozvoliti da naša budućnost bude tek zrcalna slika te i takve prošlosti.

Usprkos velikom otporu onih koji su iz nedovoljne svijesti ili oportunitizma o tome mislili suprotno, započeli smo aktivnosti na izgradnji dobrosusjedskih odnosa na tim novim osnovama, svjesni da nema vremena za gubljenje, da je nastupilo ‘sada najbolje vrijeme’, kao ono iz prethodno spomenute izreke. Htjeli smo time poduprijeti novu Crnu Goru, onu koja je još donedavno bila u manjini, onu koja je u jeku

naših stradanja s Cetinja zapila 'S Lovćena vila kliče, oprosti nam Dubrovniče!', onu kojoj je dubrovački branitelj i teški ratni invalid ovom prigodom odgovorio 'Zalažem svoje rane da naša djeca nikad više ne budu ratovala!'. Uostalom, svu apsurdnost tzv. 'rata za mir' najbolje ilustrira sljedeća činjenica: dubrovački branitelj koji je posljednji poginuo u tom ratu zvao se Nikola Kri-vokapić.

Bez takvoga stava i zajedničkoga truda nas susjeda s obje strane granice, Dubrovnika i Boke, naponi Zagreba i Podgorice u istom smjeru, bili bi puno teža misija. Danas, s odmakom od desetak godina, sa žaljenjem možemo konstatirati da je službena Crna Gora propustila na pravi način valorizirati ulogu HGD CG u tom procesu pružanjem odgovarajuće potpore pokrenutim zajedničkim projektima, koji su na međunarodnom planu snažno afirmirali obnovljenu državnost Crne Gore i njezinu proeuropsku vanjskopolitičku orijentaciju. Slijedom takvoga razvoja događaja nije nimalo čudno da službena Podgorica nama iz Dubrovnika nije rekla ni hvala, iako dobro zna da je naše tadašnje zalaganje nosilo i znatne ne samo društvene, nego i rizike po naš osobni integritet. Nemojte nas krivo shvatiti, ne zamjeramo ništa, znamo da ni mnogima od njih nije lako – iako slobodno mogu doći na Stradun popiti kavu, razumijemo zašto ih nema“, zaključio je svoje obraćanje Miše Galjuf.

Na svečanosti su dodijeljene zahvalnice pojedincima koji su pridonijeli razvoju HGD. Zahvalnice su primili Steen Clausen i Ana Marije Jacobson iz Danske, za domaćinstvo i nezaboravno gostovanje mandolinskog orkestra „Tripo Tomas“ i zbora muzičke škole „Vida Matjan“ u Danskoj,

Marijo Brguljan i Branko Lukovac

Nebojša Glumac za doprinos u dizajniranju i kreiranju časopisa Hrvatskoga glasnika, Dubravko Stamatović za do-

prinos u realizaciji vizualne identifikacije Društva i kreiranju časopisa Hrvatskoga glasnika, Nacionalna zajednica

Poly i Lungomare

Crnogoraca Hrvatske za dugogodišnju suradnju i doprinos razvijanju prijateljskih odnosa crnogorskog i hrvatskog naroda i Mato Krstović, snimatelj HTV-a, za dugogodišnju suradnju na promoviranju Hrvatskoga građanskog društva realizirajući mnoge značajne projekte.

Branku Lukovcu, prvom ambasadoru Crne Gore u Hrvatskoj uručena je Povelja za posebnu potporu Društvu i značajan doprinos u razvijanju prijateljskih odnosa hrvatskog i crnogorskog naroda.

U svom obraćanju Lukovac se prisjetio vremena uspostavljanja prvih diplomatskih

veza Crne Gore i Hrvatske i golemog doprinosa Društva u tim aktivnostima. „HGD CG je svojom angažovanošću pomoglo politici i naporima obje držve da se obnovi suradnja s Dubrovnikom i Dubrovačko-neretvanskom županijom gdje su, razumljivo, najbolnije rane i najsvježija sjećanja zločina iz 90-ih godina. Od historijskog značaja, u tom pogledu, bila je manifestacija ‘Bokeljska priča’ u organizaciji HGD, te nastup Bokeljske mornarice jer su, prvi put od nezavisnosti Crne Gore, nosili zastavu Crne Gore na Stradunu – razumije se, u suradnji s Dubrovnikom i Du-

brovačko-neretvanskom županijom. Hrvatsko građansko društvo je takvim odnosom i aktivnostima pokazalo da je pouzdan i nezaobilazan činilac suradnje Crne Gore i Hrvatske i svojevrsan most, oslonac, inspiracija. Tim više što je, u takvom angažovanju stvorilo izvanrednu suradnju sa Nacionalnom zajednicom Crnogoraca Hrvatske, i to je je-

dinstven primjer kojeg, na žalost, nemamo na drugim prostorima suradnje Crne Gore i susjeda. Ja vam na tome čestitam i zahvaljujem. Želim, takođe, da se zahvalim HGD što mi redovno dostavlja mjesečni časopis ‘Hrvatski glasnik’, koji čitam s velikim zanimanjem i zadovoljstvom. ‘Hrvatski glasnik’ je, uvjeren sam, izvanredan medij za upoznavanje, njegovanje i afirmaciju bogate historije i kulture Hrvata Crne Gore, ali i najznačajnijih događaja u Hrvatskoj i u Crnoj Gori, aktuelnih kretanja i aktivnosti društva. Čestitam Uređivačkom odboru časopisa na izvanredno bogatom, sadržajnom, visoko kvalitetnom uređivanju časopisa koji može biti primjer drugima“, rekao je, uz ostalo, Branko Lukovac i poželio puno uspjeha u daljnjem radu Društva.

Uz spomenute, svečanosti su nazočili: Milan Bošnjak - savjetnik u Državnom ure-

du za Hrvate izvan R. Hrvatske, Vesna Vuković - otpravnica poslova u Veleposlanstvu R. Hrvatske u Crnoj Gori, Hrvoje Vuković - konzul R. Hrvatske u Kotoru, Snežana Matijević - predsjednica Općine Tivat, potpredsjednik Ilja Janović, potpredsjednik Općine Kotor Tvrtko Crepulja, Zvonimir Deković - predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća, Adrijan Vuksanović - parlamentarni zastupnik HGI-ja, Ilija Radović - viceadmiral Bokeljske mornarice te predsjednik Aleksandar Dender, direktori kotorskih Javnih ustanova, muzičkih škola iz Kotora i Tivta, Mijo Adžić - predsjednik

Društva crnogorsko-hrvatskog prijateljstva „Ivan Mažuranić“, predstavnici hrvatskih udruga u Crnoj Gori, mnogobrojni prijatelji Društva iz Durbovnika, počasni članovi...

U muzičkom dijelu svečanosti nastupili su muška klapa „Poklisari“ iz Dubrovnika, ženske klape „Bisernice boke“ i „Incanto“ te sastavi „Poly“, „Lungo mare“ i „Tri kvarta“ iz Kotora.

Klapa Incanto

Klapa Bisernice Boke

Tri kvarta

Klapa Poklisari

SPIRITUS MOVENS

Iako u poodmaklim godinama, Tripo Schubert još uvijek je duhovni pokretač, začetnik svih akcija, onaj koji smišlja, pokreće i organizira.

Razgovor vodila:
Tijana Petrović

U povodu 15. obljetnice Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore nametnula se ideja o razgovoru s jednim od idejnih tvoraca Društva, Tripom Schubertom, čovjekom nepresušnih ideja.

Za mnoge, pa i za mene, zanimljivo je Vaše prezime na ovim prostorima. Odakle prezime Schubert u Boki kotorskoj?

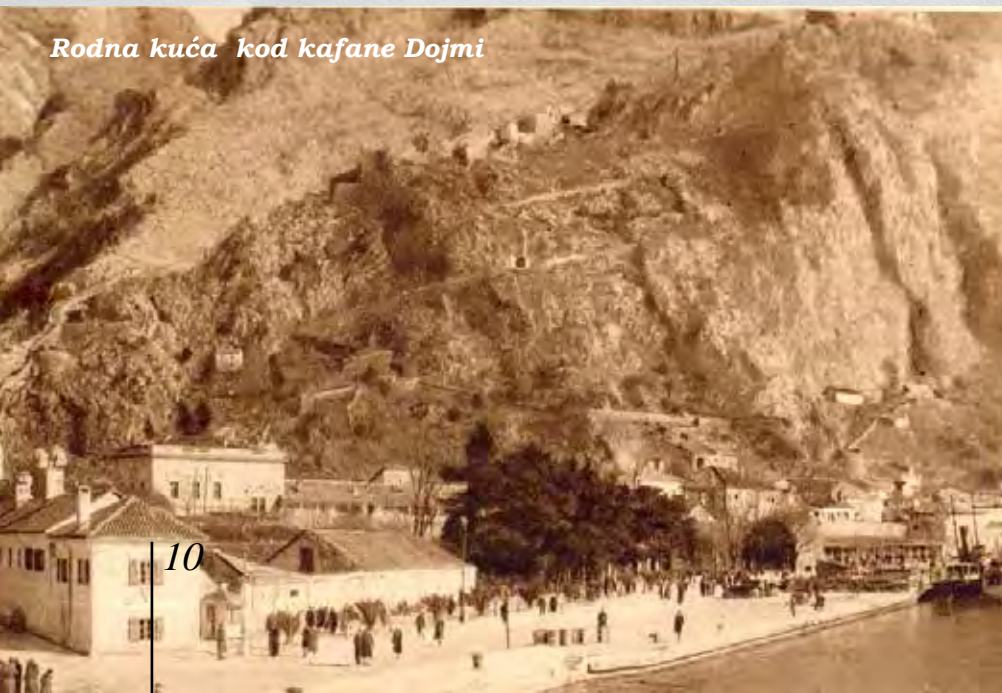
Oficir Austrougarske monarhije Franc Schubert došao je davne 1855. godine na karaule Perasta i s Marijom Katariinom Rupčić dobio sina Antu-

na, mog djeda. Moj otac Josip je dijete iz braka Antuna i Ane Janković iz Mula. On se oženio Marijom Bergam iz Stoliva. Ja sam se rodio u Kotoru 27. siječnja 1940. godine. Kao što vidite, ja sam bokeljski starosjedilac (fetivi Bokelj).

Čega se posebno zanimljivoga sjećate iz svoga djetinjstva i rane mladosti?

Djetinjstvo sam proveo na Mulu, gdje sam završio četverogodišnju osnovnu školu. U Kotoru sam završio klasičnu gimnaziju. Ono što bih posebno istaknuo iz tog razdoblja jest aktivno bavljenje gimnastikom u Društvu za tjelovježbu (DTV). Bio sam vrlo uspješan i na natjecanjima sam u svim kategorijama osvajao prva mjesta. Kao kruna svega bila je pobjeda na sprava-ma 1958. godine na Cetinju u članskom razredu.

Rodna kuća kod kafane Dojmi

Svojom je upornošću i marljivošću otvorao mnoga zatvorena vrata.

Vjerojatno ste kao vrstan gimnastičar trebali upisati DIF?

U pravu ste, većina u Kotoru bila je uvjerena da sam upisao DIF. Međutim, loše financijsko stanje i dobivanje stipendije odredilo je i izbor fakulteta. Dobio sam stipendiju od fabrike sapuna „Riviera“ i upisao sam Tehnološko-metalurški fakultet u Beogradu. Iz tog vremena istaknuo bih tri ključna momenta:

Prvo, bio sam vrlo aktivan u studentskoj organizaciji, kao predsjednik na fakultetu i član u sveučilišnom Savezu studenata te Komitetu, kao i u Komitetu grada Beograda.

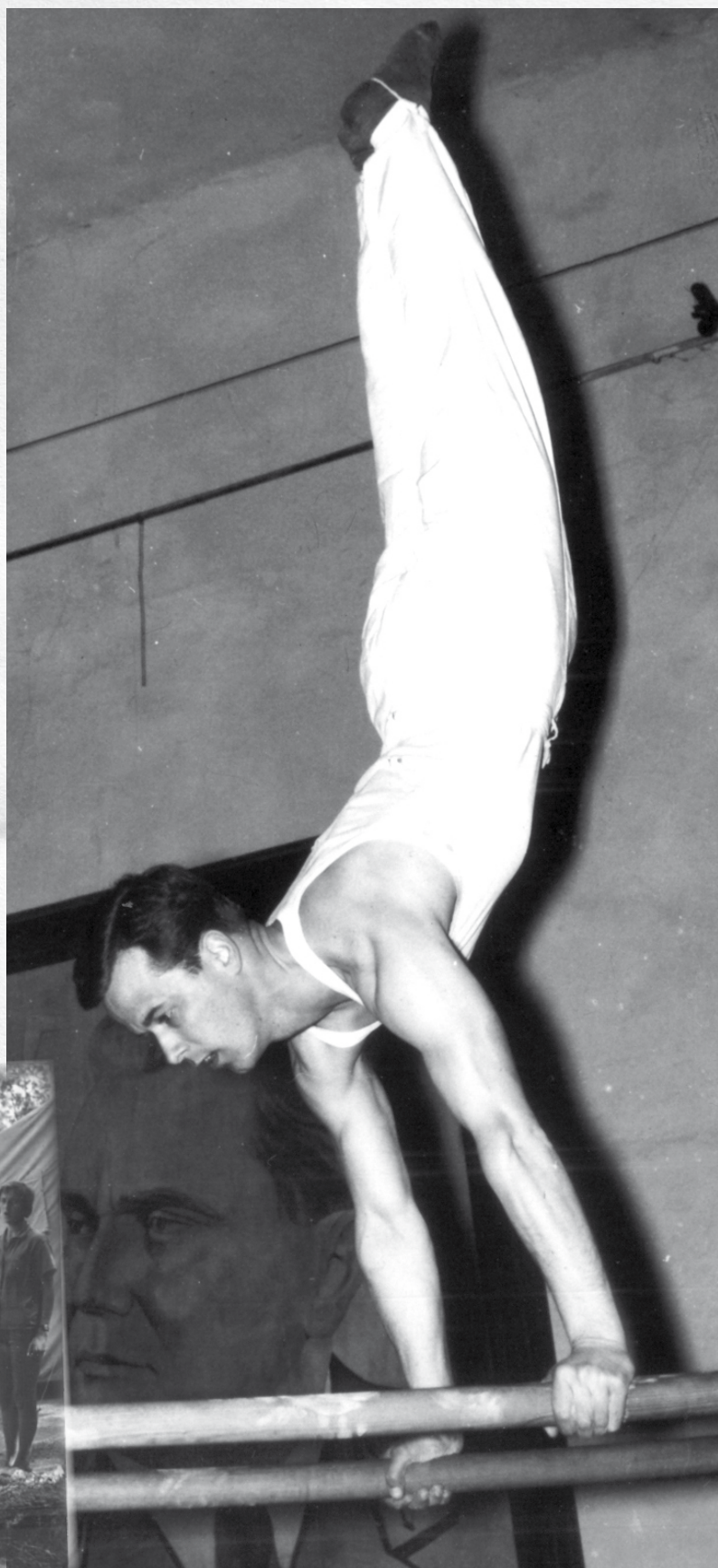
Drugo, kao takav aktivist i dobar student, preko IAESTE sam dobio stručnu praksu u Parizu, i treće, dva puta sam bio na radnim akcijama – izgradnja autoceste „Bratstvo – jedinstvo“. Na jednoj sam bio član štaba, a na drugoj komandant brigade „Slobodan Princip – Seljo“.

Nakon završenih studija vratili ste se u fabriku koja Vas je stipendirala. Koliko ste bili uspješan inženjer i jeste li zadovoljni postignutim?

Da, vratio sam se u fabriku sapuna 1964. godine i u njoj ostao do 1988. godine. U početku sam vodio proizvodnju deterdženata, zatim bio zadužen za kontrolu kvalitete, a obnašao sam i funkciju tehničkog direktora.

Štab brigade na autoputu „Bratstvo Jedinstvo“

Prvak Crne Gore 1958.

Hemijska industrija „Riviera“

U sklopu Ugovora o tehničkoj suradnji između Francuske i Jugoslavije, dodijeljena mi je De Golova stipendija za četveromjesečnu praksu iz masnih tijela u Francuskoj, koja mi je omogućila da na povratku u „Rivieru“ realiziram veliki broj investicijskih zahvata.

Postavljen sam 1968. godine za generalnog direktora i na

toj funkciji ostao do 1979. godine. Tada je u katastrofalnom potresu fabrika pretrpjela velika oštećenja.

Na nivou Općine donesena je odluka da se industrija preseli u novoizgrađenu industrijsku zonu izvan Kotora. Postavljen sam za direktora razvoja i voditelja izgradnje nove fabrike. Nakon izgradnje moderne fabrike, Predsjedništvo SFRJ dodijelilo mi je Orden rada sa zlatnim vijencem za životno djelo.

Fabriku napuštam 1988. godine i odlazim na rad u Sloveniju, na mjesto inženjera projektanta, gdje ostajem do raspada SFRJ.

Pitali ste me jesam li zadovoljan postignutim. Da, učinio sam puno vrijednih stvari.

Poslijeratne godine donose nove izazove. Gdje ste Vi u tome?

Kada 1997. godine državno rukovodstvo Crne Gore napušta beogradski smjer i svoj brod okreće ka zapadu preko

Hrvatske, malobrojna hrvatska populacija u Crnoj Gori počinje, nakon punih 60 godina, razmišljati o organiziranju i 2001. godine dolazi do formiranja Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore sa sjedištem u Kotoru. Meni je povjeren zadatak da budem prvi predsjednik. Tu funkciju sam obnašao četiri godine. Mene je zamijenio dr. Ivan Ilić, njega Mirko Vičević, a danas je na čelu Društva Marijo Brguljan.

Mogu slobodno reći kako 2001. godine nitko nije mogao ni pomisliti kakve će rezultate Društvo postići do danas. HGD CG je postala institucija i nezaobilazna adresa kako svima iz Hrvatske, tako i iz Crne Gore.

Trebalo bi mi puno prostora da nabrojim sve ono što je učinjeno u prethodnom petnaestogodišnjem razdoblju. O tome je puno pričano i pisano.

Međutim, moram ipak spomenuti neke najvažnije aktivnosti koje su bile presudne za daljnji razvoj ne samo Druš-

Orden rada sa zlatnim vijencem

Osnivačka skupština HGD CG 2001. godine

tva, već i cijele hrvatske zajednice u Crnoj Gori.

Platformu Društva sam iskoristio da realiziram mnoge ideje vezane uz hrvatsko stanovništvo u današnjoj Crnoj Gori: začetnik sam ideje o informiranju članstva i svih relevantnih institucija u Hrvatskoj i Crnoj Gori preko pisanog medija, tiskanjem časopisa „Hrvatski glasnik“; inicijator sam otvaranja predstavništva Hrvatske gospodarske komore u Kotoru; pokretač sam humanitarne akcije „Pomozi bolesnom i nemoćnom“ u suradnji s hrvatskim Crvenim križem; inicijator sam obnove pučke predstave „Tripundanska večer“ te ideje o uvođenju dopunske nastave na hrvatskom jeziku. Tvorac sam i realizator projekta „Bokeljska priča“; inicijator snimanja TV emisije „Lijepom našom“ u Tivtu. Postavljanje biste velikom bokeljskom pjesniku Viktoru Vidi na otoku Gospe od Škrpjela također je re-

alizirano mojom inicijativom. Inicijator sam postavljanja spomen-ploče poginulim mornarima u bitki kod Lepanta na zgradi palače Bizanti u Kotoru i ideje o postavljanju sličnog spomen-obilježja u grčkom gradu Nafpaktosu (Lepantu). Najnovija ideja, čija realizacija je gotovo izvjesna, je postavljanje spomen-obilježja sv. Leopoldu Bogdanu Mandiću u Herceg Novom... Sve to, naravno, nikada ne bih mogao ostvariti da nije bilo Hrvatskoga građanskog društva kao platforme za djelovanje, uz potporu mojih suradnika i prijatelja.

Drago mi je što sam svih ovih petnaest godina bio dio te priče i ponosan sam na to. Moje zasluge prepoznali su i predsjednici obiju država. Predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović dodijelio mi je Orden reda hrvatskog pletera, a predsjednik Crne

Gore Filip Vujanović Orden crnogorske zastave III. reda.

Odakle crpите ideje i energiju za njihovu realizaciju?

Kada se čovjek preda nekom poslu i počne živjeti s tim, onda stalno naviru nove ideje i zamisli. Za to ne posto-

ji nikakav recept, potrebno je pratiti događaje u okruženju, biti stalno u kontaktu s licnostima iz određenih područja i biti svjestan naših mogućnosti, kako financijskih, tako i kadrovskih. Zahvaljujući mojem dugogodišnjem iskustvu u domeni organiziranja i planiranja, te zamisli lako pretaćem u stvarnost. Moji suradnici nastoje me pratiti iako su svjesni da će im to oduzeti dio slobodnog vremena. Ali, dobro osmišljen program i obavljen zadatak, uz obostrano zadovoljstvo, pruža dodatnu energiju za uspješnu realizaciju.

Kakvi su Vam planovi za budućnost?

Ne planiram još povlačenje. Pomagat ću koliko mogu i koliko znam. Jedina mi je želja da ono što smo zajedno stvorili u ovih petnaest godina rada bude zalog budućim generacijama da dalje stvaraju i unaprjeđuju odnose obiju država.

**VLADA DUŠKA MARKOVIĆA DOBILA POVJERENJE
PARLAMENTARNIH POSLANIKA**

Crna Gora dobila novu Vladu

Priredila:
Tijana Petrović

Crnogorski parlament, u kojemu većinu čine Demokratska partija socijalista s manjinskim partijama i Socijaldemokratima Ivana Brajovića, održao je 28. studenoga treću sjednicu nakon izbora održanih 16. listopada. Jednoglasnom potporom, četrdeset jedan prisutni poslanik izabrao je 41. Vladu Crne Gore. Za izbor Vlade i njezinih članova glasovali su poslanici DPS-a, Liberalne partije, Socijaldemokrata, Bošnjačke stranke, koalicije albanskih stranaka i Hrvatske građanske inicijative. Na sjednici parlamenta nisu bili prisutni poslanici opozicije. Novi predsjednik parlamenta Ivan Brajović zahvalio je dosadašnjem premijeru Milu Đukanoviću.

Mandatar Duško Marković, koga je na tu funkciju predložio predsjednik Crne Gore Filip Vujanović, obratio se poslanicima prije glasanja, osvrnuvši se na bojkot opozicije, buduće prioritete i euroatlantske integracije. „Gotovo rekordna izlaznost na izbori-

Multikulturalni i multivjerski sklad temelj je crnogorskog društva

ma potvrđuje da su građani donijeli odluku kako žele da žive u budućnosti, a istovremeno pokazali povjerenje u izborni proces i dali povjerenje evropskoj Vladi sačinjenoj od DPS-a i tradicionalnih koalici-

onih partnera“, rekao je mandatar.

Izborima su, podsjetio je Marković, prethodile temeljne pripreme, kakvih nije bilo u novijoj historiji.

Premijer Duško Marković

„Tu prije svega mislim na Vladu izbornog povjerenja koja je funkcionisala do danas i koja je najbolje razuvjerala sve koje su sumnjali u transparentnost rada državnih organa“, rekao je on i dodao da su ocjene stranih promatračkih misija potvrdile da su ovo bili najbolje pripremljeni i provedeni izbori u Crnoj Gori.

„Sve to daje nesporni legitimitet i težinu ostvarenom rezultatu. Međutim, danas kada trebamo da budemo ponosni na dostignuća koja Crnu Goru svrstavaju visoko na ljestvici parlamentarizma, imamo situaciju da opozicija ne priznaje izbore i bojkutuju rad parlamenta što ustavno nema opravdanja“, naveo je Marković i dodao da se u izbor Vlade ulazi politički ponosno i državnički odgovorno.

„Zašto to kažem? Zato što je naša pobjeda vrjednija nego ikada ostvarena u političkoj utakmici protiv opozicije koja je bila najorganizovanija dosad i koja je osmislila kampanju i u zemlji i van nje“, rekao je Marković.

Mandatar je priopćio da članstvo u NATO i EU ostaju glavni vanjskopolitički prioriteti, kao i unapređenje odnosa u regiji. „To je naša politička, ali i civilizacijska odrednica. Možemo biti ponosni na rezultate u oba ta procesa, što se ogleda i na živote građana.“ Svi događaji, rekao je Marković, na međunarodnoj i regionalnoj sceni potvrđuju ispravnost odluke da Crna Gora bude dio NATO-a. „Vlada koju danas birate završit će proces integracije države u Alijansu. Očekujemo

Predsjednik Skupštine Crne Gore, Ivan Brajović

završetak procesa prije proljeća. Vlada će odmah nakon toga predložiti parlamentu da potvrdi taj proces. Punopravno članstvo će državi i građanima obezbijediti kvalitet bezbjednosti kakav dosad nismo imali“, istaknuo je Marković.

On je priopćio da će cilj nove Vlade biti da do kraja 2019. završi sva pregovoračka poglavlja s Europskom unijom.

„Svjesni smo da je EU danas suočena s novim krizama i da će zajednica u koju ćemo ući biti drugačija nego današnja. Ali to neće pokolebati našu čvrstu odlučnost da postanemo dio zajednice država i naroda koji dijele ideje slobode i ravnopravnosti. Vlada će učiniti sve da oko tog cilja mobilise kapacitete cijelog društva. Sve su to bili razlozi da u novoj Vladi imamo i resor evropskih integracija“, precizirao je Marković.

On je također rekao da će osnovni cilj ekonomske politike izvršne vlasti biti definiranje formule za ostvarenje dinamičnog i održivog rasta po stopi od 3,5 do 4 posto godišnje, što će donijeti veći dohodak i nova zapošljavanja. „Ključni faktor za to bit će animiranje stranih investitora. Zato moramo širom otvoriti vrata za institucije. Treba da stvorimo atmosferu u kojoj neće biti otpora investicijama“, naveo je Marković.

Marković je rekao da će Vlada biti spremna na konstruktivnu kritiku opozicijskih poslanika, medija ili nevladinih organizacija, „ali i ne na uvrede svedene na ličnu ravan, destrukciju ili podmetanja bilo koje vrste“.

„Ko na taj način shvata svoj angažman u novoj Vladi, neće imati ni saradnika ni sagovornika. Opredjeljenje ove Vlade je nedvosmisleno - želimo Crnu Goru u NATO-u i EU. Razumijemo da ima i onih koji su protiv takvog stava, ali vjerujemo da te razlike nijesu razlog

da kroz novu kulturu političkog dijaloga tragamo za novom kulturom kompromisa.”

Dodao je da smo nedavno bili svjedoci da je država bila u golemoj opasnosti kada su određene strukture u ostvarenju svojih ciljeva posegnule za najmračnijim scenarijem. „Ne želeći da na bilo koji način komentarišem rad nadležnih organa, jasno saopštavam da će nova Vlada dati punu podršku

u rasvjetljavanju tog zločinačkog nauma prema Crnoj Gori i njenom premijeru. Bilo da su u pitanju naši ili strani državljani, ruka pravde i pravne države mora stići svakog učesnika koji je na brutalan način udario u temelje države. To je naša ustavna, zakonska, ljudska i patriotska obaveza”, naglasio je Marković.

Marković je rekao i da od ministara očekuje brze rezultate.

„Prva provjera rada svakog ministra bit će tačno nakon godinu. Ko ne uspije da odgovori zadatku, bit će smijenjen. Isti princip bit će u državnoj administraciji.”

Prema riječima Markovića, multikulturalni i multivjerski sklad temelj je crnogorskog društva. „Vlada koju danas predstavljam primjer je politike koja čuva građansko jedinstvo Crne Gore.”

Ministri u novoj crnogorskoj Vladi

U novoj Vladi uz DPS bit će predstavnici Bošnjačke stranke, Socijaldemokrata, koalicije albanskih stranaka i Hrvatske građanske inicijative.

Za potpredsjednike nove Vlade izabrani su Milutin Simović (DPS) koji će voditi i resor poljoprivrede, Zoran Pažin (DPS) koji će ponovno biti ministar pravde i Rafet

Husović (BS) koji će biti zadužen za regionalni razvoj. Ministar održivog razvoja i turizma je Pavle Radulović, a sporta i kulture Nikola Janović i Janko Ljumović.

Resor unutarnjih poslova pripao je Mevludinu Nuhodžiću, javne uprave Suzani Pribilović, vanjskih poslova Srđanu Darmanoviću, europskih integracija Aleksandru Andriji Pejoviću.

Ministarstvo prosvjete vodit će Damir Šehović, financije

Darko Radunović, Ministarstvo znanosti Sanja Damjanović, dok je resor obrane pripao Predragu Boškoviću.

Resore prometa i rada i socijalne skrbi vodit će Osman Nurković i Kemal Purišić iz Bošnjačke stranke, dok je ministar za ljudska i manjinska prava Mehmet Zenka. Na čelu resora zdravlja i ekonomije bit će Kenan Hrapović (SD) i Dragica Sekulić.

Marija Vučinović (HGI) je ministrica bez portfelja.

HGI podržala novu Vladu

Poslanik Hrvatske građanske inicijative (HGI) Adrijan Vuksanović rekao je da nova, 41. crnogorska Vlada ima punu potporu ove stranke.

„Hrvati u CG baštine dvije kulture, hrvatsku i crnogorsku, i zato poštujemo različitosti. Ipak, oko crnogorske državnosti Hrvati u Crnoj Gori neće nikada ni pregovarati ni razgovarati”, rekao je Vuksanović.

Adrijan Vuksanović

GOSTOVANJE PJEVAČKOG DRUŠTVA HVAR U CRNOJ GORI

Piše:
Anna Tomičić

Dana 4. studenog 2016. Pjevačko društvo Hvar krenulo je na trodnevni izlet i posjet Hrvatima u susjednoj Crnoj Gori. Stigli smo u Kotor u kasnim popodnevним satima. Već iz autobusa uočili smo i divili se osvjetljenim zidinama grada Kotora. Čim smo se smjestili u simpa-

tičan mali hotel (Rendez Vous) u samom centru Kotora, znatiželjno smo obilazili uličice i male trgove koji su nas na prvi pogled očarali.

Nakon obilaska povijesne jezgre Kotora, posjetili smo Budvu, a na putu do tamo od voditeljice puta smo čuli jako lijepe i zanimljive priče o povijesti Crne Gore, o tradiciji, te o djelatnostima kojima se ljudi u Crnoj Gori najčešće bave. Razgledali smo stari dio grada,

a zatim krenuli prema Cetinju, nekadašnjem starom glavnom gradu Crne Gore. Uz pogled na prekrasnu prirodu i krajolik stigli smo do „Dvora kralja Nikole“, rezidencije posljednjeg crnogorskog vladara Nikole I. Petrovića Njegoša. Dvorac, s pravom, nazivaju i Muzejom kralja Nikole jer je „Dvor“ produžetak tradicije skupljanja i brižljivog čuvanja materijalnih dokaza crnogorske prošlosti. Najviše su nas se dojmile pojedine prostorije dvorca kao npr. svečana blagavaona (trpezarija) sa zanimljivim eksponatima posuđa, kraljeva spavaća soba s pomalo zastrašujućim prepariranim životinjama medvjeda i vuka te sobe princeze Ksenije i Vjere, kao i stari klavir uz kojeg bismo mi rado bili zapjevali. Već pomalo gladni zaputili smo se prema planinskom selu Njeguši. Na putu nam se pružao pogled na takozvano Kameno more i na dijelove nacionalnog parka Lovćen. U Njegušima smo degustirali kulinarske specijalitete: njeguški pršut, sir i njeguški stek, te se nismo mogli odlučiti što je ukusnije i bolje. Na povratku u Kotor posebna atrakcija nam je bila stari put

Dir kroz Kotor

Posjet Muzeju Kralja Nikole na Cetinju

Degustacija nacionalnih kulinarskih specijaliteta

od serpentina, kojih ima 25, a simboliziraju 25 km puta. Vratili smo se u hotel.

Koncert je domaćin i organizator Hrvatsko građansko društvo Crne Gore organiziralo

vili smo se s gostoljubivim domaćinima te krenuli prema Perastu gdje smo zapjevali za vrijeme sv. mise u crkvi sv. Nikole. Iako nas je za vrijeme cijelog trodnevnog izleta pratilo lijepo i sunčano vrijeme, posljednji dan smo zbog lošeg vremena morali odgoditi posjet otočiću Gospe od Škrpjela, no to će

nas potaknuti na ponovni dolazak u Boku kotorsku nekom drugom prilikom. Sretno smo se vratili svom Hvaru u nedjelju 6. studenoga u večernjim satima s lijepim uspomnama iz Crne Gore. Još dugo nakon putovanja sjećat ćemo se i prepričavati zanimljive događaje i prekrasna iskustva koja smo proživjeli u Crnoj Gori.

Mandolinski orkestar Tripo Tomas

u Glazbenoj školi „Vida Matjan“. Mandolinski orkestar „Tripo Tomas“ poželio nam je dobrodošlicu odsviravši dvije kompozicije, a zatim smo mi otpjevali naš program. Publika je bila zadovoljna i svidio im se naš dalmatinski repertoar. Domaćini su nas lijepo primili i ugostili te nam je bila čast pjevati za njih.

Na žalost, došao je i posljednji dan našeg izleta i vrijeme za povratak kućama. Pozdra-

Pjevačko društvo Hvar

**ISTOG DANA, 21. STUDENOGA, NA DAN GOSPE OD ZDRAVLJA I
ARENĐELOV DAN, ODRŽANE SU PROSLAVE U KOTORU I TIVTU**

DAN OPĆINE KOTOR I TIVAT

Priredio:
Tripo Schubert

KOTOR

Zvucima gradske muzike, tradicionalnim kolom Bokeljske mornarice, zvonima s kotorskih crkava, prijemima delegacije u prvoj kući grada i odavanjem počasti palima za slobodu obilježen je u Kotoru i Risnu Dan od tri fešte - oslobodjenje Koto-

STJEPČEVIĆ: Naša obveza je da sačuvamo civilizacijsko nasljeđe koje su nam preci ostavili

ra, Aranđelov dan i Gospa od zdravlja.

U koncertnoj dvorani kotorske Muzičke škole održana je svečana sjednica na kojoj je ekspoze podnio predsjednik Općine dr. Aleksandar Stjep-

čević, u kome je uz ostalo rekao da sva tri praznika, koja se praznuju 21. studenoga, simboliraju tisućugodišnju tradiciju skladnih multietničkih i multikonfesionalnih odnosa u Kotoru. Naša obveza je da sa-

čuvamo civilizacijsko nasljeđe koje su nam preci ostavili i jedinstvenu ljepotu prirodnog okruženja, kao i da sve to valoriziramo i koristimo na održiv način i u skladu s pravilima prirode, poručio je Stjepčević.

Tom prilikom on je podsjetio da je ovu godinu obilježila financijska stabilnost proračuna Općine Kotor, čemu je pridonijela efikasna naplata izvornih prihoda Općine u iznosu većem od 13,5 milijuna eura.

Općina Kotor uredno podmiruje sve obveze prema državi, bankama, institucijama i pravnim i fizičkim osobama, a proračun u konsolidiranom izrazu, planiran na razini većoj od 18 milijuna eura, realiziran je u iznosu od 15,5 milijuna eura, odnosno 97,3% u odnosu na plan.

Svjesni smo činjenice da smo trenutno u jako važnom i ambicioznom razvoj-

nom trenutku, kako s aspekta aktivnosti koje se provode na lokalnoj razini, a koje se u najvećoj mjeri odnose na početak realizacije kapitalnih projekata, tako i s aspekta valorizacije značajnih resursa, odnosno privlačenja potencijalnih investitora za nova ulaganja, istaknuo je Stjepčević i dodao kako se provode aktivnosti za početak izgradnje žičare do San Đovanija, završetak

sportske dvorane u Škaljarima i rekonstrukciju zatvorenog bazena.

Ovogodišnji dobitnik nagrade „21. novembar“ je Stefan Stevo Dabinović, vlasnik pomorsko-brodarske kompanije „Dabinović“, za izniman doprinos očuvanju pomorske i kulturne baštine Kotora i Boke kotorske.

U njegovoj odsutnosti, a po njegovoj želji, nagradu je primila i Dabinovićevo pismo pročitala Marija Maja Čatović, čije je podrijetlo iz kapetanske porodice Dabinović.

U pismu se navodi:

„Posebno sam dirnut i počašćen odlukom žirija da ime Dabinović veže za pomorstvo i kulturu Kotora, Boke kotorske i Crne Gore. Pomorstvo i pomorska kultura čine dio naše familije, a time i dio cijelog kraja pošto su svi zaposleni, pretežno ‘domaći’, ujedno i članovi naše proširene pomorske porodice. Sama činjenica

Dobitnik nagrade „21. novembar“ Stefan Dabinović i Mileva Pejaković-Vujošević

da veliki dio pomoraca koji plove na našim brodovima su već treće koljeno govori koliko su prethodne generacije doprinjele i pomogle da se održimo u nemirnim vodama brodarstva. Hvala svim onima koji su bili ili su članovi naše pomorske familije na trudu, doprinosu i rezultatima na osnovu kojih se žiri opredijelio da meni dodijeli nagradu grada. Ujedno hvala i onima koji su me predložili za ovu meni izuzetno dragu nagradu. Današnje pomorstvo i poslovanje je neusporedivo s onim koje smo poznavali ranih 80-ih ili 90-ih, ali mi nastojimo da održimo pomorsko-kulturni razvoj i pomorsku tradiciju kraja.

Taj duh je još i danas vezan za Boku, Crnu Goru i šire poručje bivše zajednice. Da bi se taj duh održao i nastavio stvarati, potrebno je usmjeriti obrazovanje u tom pravcu ne zaboravljajući potrebe i zahtjeve današnjeg pomorstva. Shodno tome novčani dio nagrade želim dodijeliti Fakultetu za pomorstvo kako bi uspjeli servisirati i ponovo staviti u funkciju čamac za spasavanje koji je dio obuke svih pomoraca. Poštovani prisutni, dame i gospodo, u moje ime i ime svih koji su doprinijeli da se danas ponosimo

kvalitetnim pomorskim kadrovima Boke i Crne Gore najtoplije zahvaljujem na dodijeljenom priznanju”, stoji u pismu Steve Dabinovića.

Grade od davnina, neka ti golubovi čuvaju mir, brodovi fišćaju, palme ozdrave, a pucnji utihnu za sva vremena.

Ovo su i poruke Kotorana koji su danas po sunčanom danu došli pozdraviti fešte uz tradicionalno kolo Mornarice, koje je uz pratnju Gradske muzike otplesano na glavnome gradskom Trgu – Pjaci od rive, točno u podne.

Kolo je posebna emocija Kotorana, ali je i ovoga puta predstavljalo pravu senzaciju za mnogobrojne turiste koji su se danas s kruzera u kotorskoj luci razmilili ulicama staroga grada.

Predsjednik Vlade Milo Đukanović čestitao je u ime Vlade i u svoje ime građanima Kotora 21. studenoga – Dan općine

„Opština Kotor ima posebno mjesto u kulturi i istoriji Crne Gore. Kao takva, jedan je od simbola ukupnog razvoja crnogorskog društva, koje je na pragu članstva u Sjevernoatlantskom savezu i na stabilnom kolosjeku na putu članstva u Evropskoj uniji.

Vlada Crne Gore će u narednom periodu s posebnim senzibilitetom raditi na privlačenju stranih investicija, prevashodno u oblasti turizma, kako bi obezbijedila uslove za blisku bolju budućnost svih Kotoranki i Kotorana”, navedeno je u čestitki predsjednika Vlade građanima Kotora.

Piše:
Siniša Luković

TIVAT

„U novo ljeto ući ćemo ambiciozno prateći viziju Tivta kao malog, a modernoga mediteranskoga gradića koji pronalazi svoje mjesto na mapi prestižnih turističkih destinacija. Kažu da za rođendan treba poželjeti želju i da će se ona ostvariti. Želim da svoj sljedeći rođendan Tivat dočeka što bliži slici grada za primjer i ponos”, rekla je gradonačelnica Tivta, prof. dr. Snežana Matijević, na svečanoj sjednici SO kojom je obilježen Dan općine, 21. studenoga.

Na slavlju su bili prisutni mnogobrojni gosti iz političkog, društvenog, privrednog i kulturnog života Crne Gore, među kojima su bili predsjednik države Filip Vujanović, načelnik generalštaba VCG admiral Dragan Samardžić i ministrica Marija Vučinović, delegacije gradova pobratima – Novoga Sada, Karpoša, Kojanica, Uba i Sremskih Karlovaca, članovi diplomatskog kora i vjerski velikodostojnici. Vidjevši u dvorani predstavnika SPC, predstavnik Mitropolije

MATIJEVIĆ: Slavimo lijepu sadašnjost i težimo prosperitetnoj budućnosti

Predsjednica Općine Tivat predaje crnogorsku zastavu odredu Bokeljske mornarice

crnogorsko-primorske, svećenik Savo Denda napustio je sjednicu prije njezina formalnog početka. Osvrnuvši se na postignuća u protekloj godini, posebno u posljednjih pet mjeseci koliko je ona na čelu Tivta, predsjednica Općine Snežana Matijević nabrojila je

mnoge završene infrastrukturne projekte, zatim je posebno istaknula novo postrojenje za pročišćavanje otpadnih voda, vrijedno 10 milijuna eura i izgrađenih 140 stanova solidarnosti za radnike lokalne uprave i državnih službi. Pohvalila je suradnju Općine i strateških investitora – Porto Montenegro i Luštice baya, kao i učinjeno na području razvoja kulture i poboljšanja suradnje s malim privrednicima u gradu. Istaknula je da do kraja godine počinje izgradnja prve faze nove prometnice za Lušticu i obalnog šetališta na Belanama, ukupne vrijednosti veće od 3,5 milijuna eura, a tijekom sljedeće godine još nekoliko vrijednih infrastrukturnih projekata – rezervoara za vodu u Gradiošnici, kanalizacije u Donjoj Lastvi, Dnevnog centra za djecu s posebnim potrebama... Čestitajući Tivčanima dan oslobođenja grada u Drugome svjetskom ratu, kao i vjerske praznike

Gospu od zdravlja i Arandjelov dan, Snežana Matijević je istaknula kako činjenica da se sve to slavi u jednom danu pokazuje „koliko je samo simbolike zajedništva u današnjem datumu - zajedništva, ujedinjenih različitosti i harmonije po kojoj nas prepoznaju u Crnoj Gori i u regionu“.

„Imamo šta slaviti danas! Slavimo lijepu sadašnjost, stremimo ka još boljoj i prosperitetnijoj budućnosti, a ne zaboravljamo prošlost koja nas nemjerljivo obvezuje“, zaključila je gradonačelnica.

Predsjednik SO Ivan Novosel rekao je da je „upravo Tivat najviše osjetio blagodati obnove nezavisnosti Crne Gore prije 10 godina“ i da je u tom razdoblju „postao najpoželjnija turistička destinacija na mapi Evrope i šire“.

Proslava Dana općine Tivat počela je po tradiciji polaganjem vijenaca na spomenik palim borcima pokraj stare škole. Prvo je to učinila delegacija OBNOR-a jugoslavenska opcija, a zatim i zajednička delegacija

Općine, UBNOR-a i Mornarice Vojske Crne Gore. Vijenac na spomenik položila je i delegacija Dječjeg saveza Tivta i dr. Ivo Belan iz Zagreba, koji svojom trkom mira simbolično čestita Tivtu dan oslobođenja.

Gradonačelnica je zatim predala državnu zastavu odredu Bokeljske mornarice koji je uz pratnju Gradske muzike i mažoretkinja prodefilirao gradom do rive Pine gdje je Matijevića izvršila smotru pripadnika te drevne bratovštine bokeljskih pomoraca. Nakon ispaljenog svečanog plotuna iz starih pušaka-kremenjača, pripadnici Bokeljske mornarice odigrali su tradicionalno kolo u koje su na kraju, po običaju, ušli i gradski čelnici i njihovi gosti iz inozemstva.

Vujanović: Tivćani surađuju s investitorima i valorizatorima

Čestitajući Tivćanima praznik, predsjednik Crne Gore Filip Vujanović je „izrazio priznanje“ za sve što je u tom gradu učinjeno u proteklom razdoblju. „Ja sam Tivat doživljavao i doživljavam kao grad uspjeha investicija i obezbjeđenog ekonomskog razvoja. Zbog zaista vrijednih i snažnih investicija i odnosa Tivta i države Crne Gore s velikim poštovanjem prema investitorima, obezbjeđen je razvoj Tivta. Ubijeden sam da će takav odnos prema investitorima da se nastavi, da će Tivat da ima šansu da sve svoje resurse maksimalno valorizuje i da će to biti za dobrobit svih Tivćana i svih građana Crne Gore“, istaknuo je Vujanović.

Muo – proslavljen blaženi Gracija

Vjernici iz Boke kotorske proslavili su blaženoga Graciju, u njegovome rodnome mjestu Muo. U crkvi Pomoćnice kršćana sveto euharistijsko slavlje predvodio je don Pavao Medač.

Na proslavi su bili prisutni kako katolici tako i pravoslavci, poštovatelji ovoga sveca, potvrdivši da je Boka kotorska ekumenski prostor, a ekumenizam u Boki stil života.

Blaženi Gracija, redovnik augustinac, pustinjač (Muo, Boka kotorska, 27. 11. 1438. – Venecija, 9. 11. 1508.), svetac euharistije, pomiratelj je ljudi i zaštitnik ribara, radnika, neženja, vrtlara, pokornika, pomoraca.

Zauzimanjem pomorca Antuna Jankovića iz Mula njegovo tijelo preneseno je iz Venecije u rodni Muo 1810. godine.

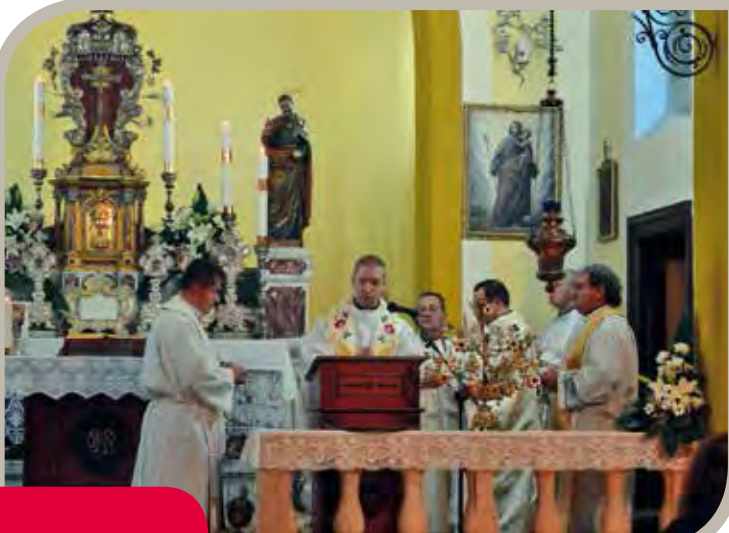
Kao redovnik istaknuo se svetim životom provodeći dane u postu i molitvi. Posebno se zalagao za siromahe i prosjake, koji su dolazili na samostanska vrata. Svakom je pružio 'koricu kruha' i riječ utjehe, koja im je često više značila nego materijalni dar. Posebice je pomagao gubavcima. Još za života,

a posebice poslije smrti, pripisivana su mu mnogobrojna čudesna ozdravljenja i djela.

Muljani su mu uzvratili ljubav izgradnjom nove župne crkve u središtu mjesta, koju su posvetili 18. rujna 1864. godine B. D. Mariji Pomoćnici kršćana i u njoj na novom oltaru u srebrnom sarkofagu postavili tijelo blaženoga Gracija te je na taj način župna crkva Pomoćnice kršćana na Mulu postala svetište blaženoga Gracija.

Boka News

Premijera dokumentarca „Mi pravimo žive slike“

„Mi pravimo žive slike“ naziv je dokumentarnoga filma autora Momira Matovića, koji je 11. studenoga premijerno prikazan u multimedijalnoj dvorani Općine Tivat.

Film je posvećen kinoamaterima Crne Gore, a ponajprije osnivačima i članovima Foto, video i kino kluba „Mladost“ iz Gornje i Donje Lastve – Tivat, jednog od najnagrađivanijih i najsupješnijih klubova u bivšoj SFRJ.

„U klubu koji ove godine slavi 55. godišnjicu postojanja snimljeno je 146 filmova, potrošeno je preko tri kilometra filmske trake, članovi su sudjelovali na 56 festivala diljem Evrope i to je učinilo 36 autora iz Tivta, zaista za poštovanje“, istaknuo je prof. Neven Staničić.

„Ovi novi koji promovišu crnogorsku kinematografiju sigurno ne znaju o jednom periodu koji je

na žalost nestao, koji se dešavao ne samo u Tivtu i Donjoj Lastvi već u cijeloj Crnoj Gori, da su ljudi koji su ponikli u tim kino klubovima stožeri crnogorske kinematografije. Posebno bih istakao pokojnog Anđelka Stjepčevića koji je bio predsjednik Foto kino saveza Crne Gore i znam koliko smo se trudili da raširimo taj pokret i uspjeli smo u tome. Kao profesionalac oduvijek sam u duši imao zadatak da napravim ovakav film, da otrgnem od zaborava taj period koji je bio divan, veličanstven po svemu - i po zemlji, republici, po ljudima i po poslu koji smo obavljali...“, rekao je autor filma Momir Matović.

Momir Matović za Boka News: „Ovaj film bi za tu vrstu publike bio potpuno iznenađenje“

„Iako smo bili rivali, drugarstvo s članovima i ljudima iz Foto, video i kino kluba 'Mladost' ostalo je i do danas. Nije bilo jednostavno kada oni ponesu nagradu, ali tada nije bilo zavisti, kompleksa i upravo taj jedan filmski život, kojega ja danas ne vidim uprkos modernoj tehnici, doprinio je mnogima da napreduju, koji su se kasnije odlučili baviti ovom umjetnošću.“

Očekujete li da RTCG prikaže ovaj film?

„Ja više ništa ne očekujem od medija. Vidi se po programu koje su njihove percepcije, imaju jedan drugi krug publike koji uživaju u serijama u rialiti programima. Ovaj film bi za tu vrstu publike bio potpuno iznenađenje, a tek za televiziju... nadam se ipak da će neko imati sluha da prikaže ne samo ovaj film, već i druge filmove iz kulturne baštine Crne Gore.“

Momir Matović jedan je od istaknutijih crnogorskih dokumentarista i svjetski priznat autor kratkometražnih filmova. U svojim filmovima je i redatelj i scenarist, a u više njih stao je i iza kamere. Dobitnik je niza priznanja i nagrada na svjetskim festivalima, a autorske retrospektive imao je u Torinu, Ankoni, Bornholmu, Berlinu, Hamburgu, Vizbadenu, Bergenju i drugim metropolama. Momir Matović rođen je 1951. u Titogradu. Završio je studij filmske kamere na Fakultetu dramskih umjetnosti u Beogradu.

Boka News

Kreirana Digitalna antologija „Hrvatsko pjesništvo Boke“

U sklopu projekta Digitalna antologija „Hrvatsko pjesništvo Boke“, autorice Dijane Milošević, kreirana je elektronička zbirka poezije hrvatskih pjesnika Boke kotorske.

Digitalna antologija „Hrvatsko pjesništvo Boke“ nastala je u cilju ujedinjavanja i očuvanja književnoga kulturnog opusa Hrvata s područja Boke.

Projekt Digitalna antologija „Hrvatsko pjesništvo Boke“ financiran je sredstvima iz Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore.

Digitalizirana djela obuhvaćaju mnoge rijetke publikacije poznatih pjesnika poput Viktora Vide, Frana Alfrevića, Ivana Bolice, Ljudevita Paskvalića, Đorđa Bizantija, kao i suvremenika Miloša Miloševića, don Branka Sbutega, Vicka Nikolića.

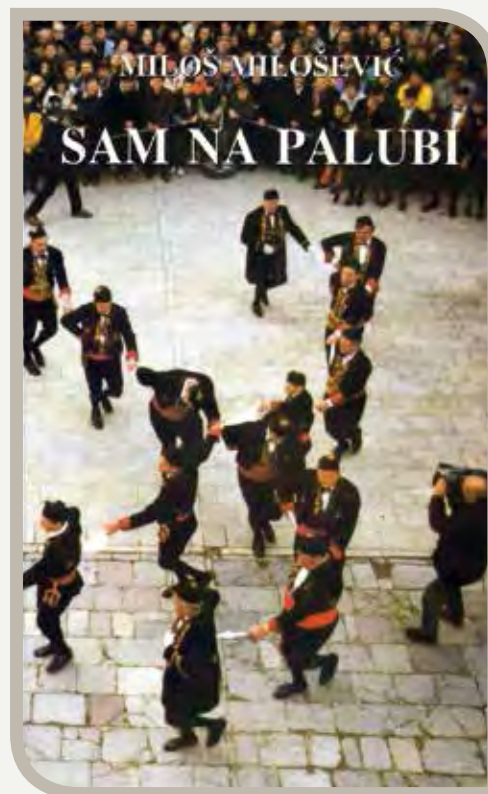
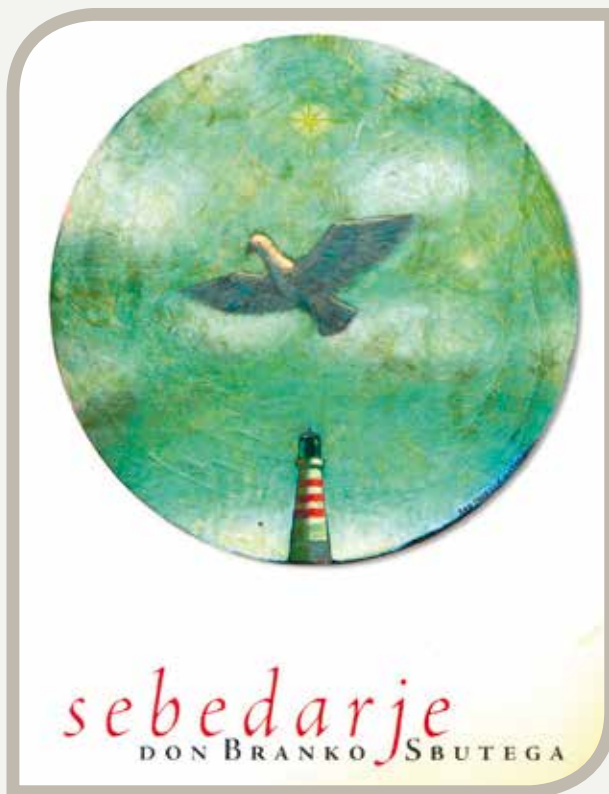
Na portalu se također nalaze i zapisi o književnosti Boke koje su priredili autori i autorice: Vanda Babić, Marina Polinčić, Vedrana Krušvara, Miroslav Pantić i Maja Grgurević.

Dio Digitalne antologije „Hrvatsko pjesništvo Boke“ obuhvatio je i izbor poezije pjesnika današnjice kojima je Boka u srcu, poput Vande Babić, Bože Vodopijje i Dražena Zetića.

Digitalizirane publikacije nalaze se na web portalu projekta: poezija.hr/vataboke.com.

„U današnje doba malo je priznat značaj hrvatske kulturne baštine s prostora Boke, kao i ostvarenja u domeni kulture koja su stvarali i baštinili Hrvati prošlih stoljeća, koji su predstavljali većinski dio stanovništva Boke kotorske. Objedinjavanje pjesničkog opusa Hrvata Boke kotorske je put očuvanja velikoga kulturnog blaga i povijesti Hrvata, kao i zaštite identiteta Hrvata u Crnoj Gori“, ističe autorica projekta Dijana Milošević.

Radio Dux

Najavljen 48. praznik mimoze – nastupaju Cetinski, Samardžić, Rozga, Martinović...

Direktor „Herceg festa” Stevan Koprivica najavio je na novinarskoj konferenciji, održanoj krajem studenoga, program 48. praznika mimoze 2017. godine.

„Prošle godine počeli smo s novom profilacijom praznika mimoze, a ove godine nastavljamo. To je koncept koji treba za 21 dan potvrditi da je riječ o tradicionalnoj pučkoj, promotivnoj, zabavnoj fešti i pokušaju buđenja proljeća”, rekao je Koprivica najavljujući program.

Praznik će početi a brumom 28. siječnja, uličnim performerima od Igalala do Trga, postavljanjem karnevala na Trgu s kutijama gdje će svi građani moći ubacivati optužbe, primjedbe, sugestije zašto bi ga trebalo osuditi. Nakon toga u parku Boka bit će organiziran koncert. Trenutno se pregovara s tri benda.

Otvaranje Praznika s karnevalskom povorkom predviđeno je za 3. veljače, u petak u 21 sat i uz koncert Tonija Cetinskog.

U subotu, 4. veljače, je Fešta od mimoze, ribe i vina u mjestima duž novske rivijere, a uveče i prvi maskenbal u Institutu Igalala s Jelenom Rozgom i „Starim kapetanom“.

„Novost je što ćemo ove godine u želji da pokažemo i kozmopolitski duh prirediti 6., 7. i 8. februara Dane Beograda, a 13., 14. i 15. februara Dane Francuske. U dogovoru s TO Beograda, odnosno Ambasadom Francuske, bit će poredeni ulični performansi, gastro večeri, kulturni programi”, istaknuo je Koprivica, direktor Herceg festa.

Maskenbal u Institutu planiran je 18. veljače, a zvijezda večeri bit će Danijela Martinović. Dana 19. veljače je spaljivanje karnevala, a u 21 sat koncert Željka Samardžića na Trgu.

Novost 48. praznika mimoze je održavanje 9. veljače i dana picigina na plaži na staroj Banji u Igalu.

Više neće biti klasične izložbe cvijeća kao prethodnih godina, već će u hotelu „Vojvodina” biti organizirano natjecanje za najljepši cvjetni aranžman. Tog dana bit će organizirana i dječja cvjetna povorka.

Na Škveru fešta je zakazana za 11. veljače u subotu, a uveče mtanskenbal u nekom od novskih hotela, s lokalnim bendovima Boka bend i Toč te Mjesnom muzikom Đenovići.

U sklopu Praznika bit će organiziran i bogat sportski program.

48. PRAZNIK MIMOZE 2017. GODINE

28. 1. (subota) – ABRUM od Igalu do Trga Nikole Đurkovića (18 – 21 h) – Ulični performer i bendovi u parku Boke (Milf Hunters, Medicine Band ili Makao Band)

3. 2. (petak) – OTVARANJE PRAZNIKA od Platoa Igalu (Agrum) do Trga Nikole Đurkovića (19 h) – Gradska muzika, mažoretke, trombonjeri, maskirane grupe, glumci, vatromet

21 h – koncert TONIJA CETINSKOG na Trgu Nikole Đurkovića

4. 2. (subota) – FESTA RIBE, MIMOZE I VINA u Baošićima – defile kroz Kumbor, Đenoviće i Baošiće

21h – MASKENBAL sa STARIM KAPETANOM i JELENOM ROZGOM u Institutu „Dr. Simo Milošević”

6., 7. i 8. 2. (ponedjeljak, utorak i srijeda) – DANI BEOGRADA

9. 2. (četvrtak) – PICIGIN u Igalu, na plaži stare Banje (11h)

19 h – OTVORENA ULICA Igalu

10. 2. (petak) – NAJLJEPŠI CVIJETNI ARANŽMAN u Novosadskom odmaralištu u Igalu (11 h)

17h – DJEČJA CVJETNA POVORKA od parka Boke ka Trgu Nikole Đurkovića

11. 2. (subota) – FEŠTA NA ŠKVERU – Bleh muzika Đenovići, gradska muzika, mažoretke (11h)

21 h – MASKENBAL s BOKA BENDOM i ANSAMBLOM TOČ + BLEH MUZIKA ĐENOVIĆI u Hotelu Palmon Bay ili Park u Bijeloj

13., 14. i 15. 2. (ponedjeljak, utorak i srijeda) – DANI FRANCUSKE

17. 2. (petak) – DJEČJI MASKENBAL u Institutu „Dr. Simo Milošević” (15h)

19 h – OTVORENA ULICA Herceg Novi od Dvorane Park, pokraj Rudnika do Trga Nikole Đurkovića

18. 2. (subota) – MASKENBAL sa STARIM KAPETANOM i DANIJELOM MARTINOVIĆ

19. 2. (nedjelja) – SPALJIVANJE KRNEVALA na Trgu Nikole Đurkovića uz gradske muzike, mažoretke, maskirane grupe i ulične performere (20 h)

21 h – koncert ŽELJKA SAMARDŽIĆA na Trgu Nikole Đurkovića

Boka News

Veslači Srednje pomorske škole Kotor osvojili srebro u Portorožu

Veslači JU Srednje pomorske škole Kotor osvojili su drugo mjesto na 18. međunarodnoj veslačkoj regati u Portorožu, Slovenija.

Ovo je 35. regata na kojoj su sudjelovali učenici JU Srednje pomorske škole Kotor. Oni su do sada osvojili 14 zlatnih, 12 srebrnih i 8 brončanih medalja.

Na Međunarodnoj veslačkoj regati u Portorožu u Sloveniji uz ekipu veslača Srednje pomorske škole

natjecalo se još dvanaest ekipa. Sve ekipe bile su vrlo uvježbane i nije bilo lako doći do finala.

Sastav veslačke ekipe činili su učenici: Petar Bujenović (kormilar), Marko Kovačević (kapetan), veslači: Ivan Dragutinović, Mihailo Kovačević, Ivan Latković, Ivan Lakičević, Janko Radović, Aleksa Igić, Balša Čipranić, Nikola Čavor, Nikola Nikčević, Dušan Dimitrovski, Đorđe Barać i Andrija Milinović.

Veslače su pratili i pripremili profesori Milan Franović, Darko Botica i Mario Crvelin.

Boka News

Portorožveslači

Veslači

Tivatska srednja škola obilježila 95. godišnjicu

Svečanošću održanom u zgradi Centra za kulturu Tivat, Srednja mješovita škola „Mladost” obilježila je 28. studenoga Dan te obrazovne ustanove i 95. godišnjicu srednjoškolskog obrazovanja u Tivtu.

„S ponosom se sjećamo generacija koje su prošle kroz ovu ustanovu, stičući znanja i vještine koje su ih kvalifikovale za obavljanje raznih poslova i odavde izlazile spremne za život i rad. Veliki broj srednjoškolaca koji su završili našu školu svojim profesionalizmom, praktičnim radom, vještinama i sposobnostima uspjeli su se nametnuti društvu, istaknuti i zauzeti značajno mjesto“, rekla je direktorica SMS „Mladost”, profesorica Jovanka Vujačić, pozdravljajući mnogobrojne goste svečanosti, među kojima su bili i tivatska gradonačelnica dr. Snežana Matijević i potpredsjednik Općine, dr. Siniša Kusovac.

„Mladi i obrazovani ljudi predstavljaju snagu ova grada i ulivaju nadu da će se nastaviti put u zdraviju i bolju budućnost gdje će znanje, vještine i sposobnosti biti prvi korak za napredak u karijeri svakog mladog čovjeka”, istaknula je Vujačić.

Gradonačelnica Matijević naglasila je da je „brojka od 95 godina tradicije postojanja ove obrazovne ustanove velika i značajna” i da SMS „Mladost” ima veliki značaj ne samo u Tivtu, već i čitavoj Boki.

„Škola je mjesto gdje sve počinje – znanje, drugarstvo, simpatije, suočavanje s obavezama, a sve to čini da se škole sjećamo s posebnim pijetetom i emocijama. Nema osobe koja se ovog perioda ne sjeća s radošću. U srednjoj školi stasavaju generacije, spremajući se za život i upravo u ovome i leži sva odgovornost profesora i uprave da djecu i omladinu u osjetljivoj dobi, od 15 do 19 godina, usmjeri na pravi put, učeći ih pravim vrijednostima”, rekla je gradonačelnica Tivta.

O povijesti SMS „Mladost”, uz fotografije i ilustracije na videozidu, govornice Maša Bogdanović, Jelena Đorđević, Teodora Rašović, Mia Kružić, Anja Popović i Mia Zeković. Članovi dramske sekcije izveli su kazališnu predstavu „Balkanska carica”, po tekstu kralja Nikole I. Petrovića. U glumačkoj ekipi bili su Mia Zeković, Bogdan Međedović, Arsenije Brajković, Mitar Bijelić, Luka Kiš, Milovan Peković, Luka Reković, Andrijana Karadžić, Petar Klakor, Aleksa Balević i Đorđe Čavor. Scenarij za predstavu potpisao je Aktiv profesora crnogorsko-srpskog, bosanskog, hrvatskog jezika i književnosti, scenografiju je priredio akademski slikar Zoran Kruta i profesori Dejan Kažić i Milica Krivokapić, a kostime i šminku KUD Boka i Milica Krivokapić.

U foajeju zgrade Centra za kulturu direktorica Vujačić otvorila je izložbu „Poklon svom gradu” čiju postavku čine radovi učenika likovne sekcije tivatske srednje škole. U muzičkom dijelu programa nastupila je Tijana Stanišić na violini. Na svečanosti je sudjelovao i zbor osnovne i srednje škole s dirigenticom, Ivanom Komnenović, a također je i promoviran jubilarni, 10. broj školskog časopisa „Mladost”.

Boka News

Izložba „Vještina izrade dobrotске čipke“

„Rad naše sugrađanke Nade Radović na izradi dobrotске čipke je za svaku pohvalu i predstavlja primjer i motivaciju za sve nas“, ocijenila je sekretarka Sekretarijata za kulturu, sport i društvene djelatnosti Općine Kotor Tijana Čađenović.

Čađenović je 1. prosinca u Istorijskom arhivu Kotor otvorila izložbu čija je autorica Nadežda Nada Radović, a koja nosi naziv „Vještina izrade dobrotске čipke – zaštićeno nematerijalno kulturno dobro Crne Gore“.

Čađenović je naznačila „posebnu energiju gospođe Nade Radović čija djela predstavljaju izuzetan spoj prošlosti, sadašnjosti i budućnosti kada je u pitanju kulturno nematerijalno blago“.

Direktor Općinske javne ustanove Muzeji Kotor Andro Radulović rekao je da je predstavljanje i očuvanje umjetnosti izrade dobrotске čipke od goleme važnosti za Boku kotorsku i čitavu Crnu Goru.

On je posebno zahvalio načelnici Istorijskog arhiva Kotor Snežani Pejović na suradnji u realizaciji izložbe. Autorica izložbe, etnologinja u Muzeju grada Perasta Danijela Đukić, podsjetila je da je dobrotски vez prepoznat kao nematerijalno kulturno dobro i da kao takav iziskuje zaštitu od stručnjaka radi dublje analize i znanstveno-istraživačkog rada.

„Pojedinaac ili lokalne zajednice nositelji su pojedinih elemenata nematerijalne baštine pa samim tim imaju važnu ulogu u procesu njene zaštite i održivosti“, rekla je Đukić.

„Na postavci moje kolegice Danijele Đukić prikazane su minijature, kao i stolnjaci, miljea i šalovi s motivima dobrotskog veza koji predstavljaju djela velike umjetničke vrijednosti 20. i prve četvrtine 21. vijeka“, rekla je dokumentaristkinja u Muzeju grada Perasta Mirjana Vukasović.

Izložba iz privatne zbirke Nadežde Nade Radović drugi put je prikazana u Kotoru u organizaciji OJU „Muzeji“ Kotor.

Nadežda Nada Radović rođena je u Kotoru, gdje je provela djetinjstvo i svoj radni vijek kao profesorica književ-

nosti u Srednjoj školi u Kotoru. Dobrotsku čipku počela je učiti 1964. godine. Pokojna Anđica Đurović bila je njezina učiteljica.

Imala je 24 godine kada je svladala teški i zahtjevni bod koji se radi najtanjim koncem, uhom od igle da se čipka ne bi oštetila. Napravila je veliki broj šalova,

marama, kravata i detalja za nošnju Bokeljske mornarice.

Izložba je realizirana pod pokroviteljstvom Sekretarijata za kulturu, sport i društvene djelatnosti Općine Kotor, a u organizaciji OJU „Muzeji“ Kotor.

Radio Kotor

Stolivska „Kostanjada“

Tradicionalna turistička eno-gastro manifestacija „Kostanjada“, koja je 13. studenoga održana na platu ispred stolivskog Doma kulture „Niko Bilafer“, okupila je veliki broj posjetilaca.

Oni su, uz već prepoznatljiv jesenski dekor: listove kostanja, orahe, jabuke, dunje, šipke, mandarine, imali priliku uživati u bogatom kulturno-umjetničkom programu, a posebno u raznim specijalitetima pripremljenim od ove drevne šumske kulture. I ovoga puta su nam svjedočili o ljepoti krajolika, kulturne baštine, susretljivosti i ljubaznosti ovdašnjih ljudi.

Stolivske domačice, ali i one iz cijele Boke, pripremile su razne slatke i slane rolade, priganice od kostanja, zatim, bombice, slatke kocke, a ono što svake godine ljubitelji ove jesenske poslastice iščekuju je poznata torta od ove kulinarški vrlo značajne jezgraste vrste te fišek pečenih kostanja za kraj fešte. Kompanija „13. jul Plantaže“ je, kao dugogodišnji sponzor manifestacije, na vinskoj trpezi predstavila iznimno kvalitetna vina iz svoje bogate ponude. I

lokalni proizvođači imali su svoj prostor za izlaganje, a ovo je bila prilika i da se sretnu s uglednim proizvođačima vina i da usporede kvalitetu. Bilo je i riječi o aktualnoj problematici i trendovima u ovom području. Mlada vina lokalnih proizvođača izazvala su veliko zanimanje posjetilaca, ali i izlagača s pratećim proizvodima kao što su: med, likeri, rakija, sokovi, džemovi i slični proizvodi.

„Činjenica je da se stil života proteklih godina iz temelja promijenio. Velike količine hrane nisu više, kao nekada, sinonim za privlačnu ugostiteljsku ponudu. Ona sad mora biti lagana, ukusna, raznolika i vizuelno privlačna. Činjenica je i da su ljudi i dalje, zbog kvalitetnih autohtonih proizvoda, gostoprivstva i privlačnog ambijenta, kadri izdvojiti više novca i putovati satima. To se upravo dešava s našim stolivskim manifestacijama. Bilo da se radi o 'Fešti kamelija' ili 'Kostanjadi', na štandovima se uvijek nude bokeljski specijaliteti, spravljani od brižljivo odabranih namirnica, organski uzgojenih i lijepo dekorisani. Ovogodišnja fešta, deseta po redu, svakako doprinosi produžetku turističke sezone i posjetiocima predstavlja ovo mjesto u najboljem mogućem svjetlu“, rekao je za Radio Kotor predsjednik Upravnog odbora NVU „Kamelija“ Romeo Mihović. U muzičkom dijelu programa nastupio je sastav „Lungo mare“ iz Kotora. Manifestaciju, čiji su pokrovitelji Općina Kotor i lokalna turistička organizacija, službeno je otvorio novinar RTCG Miomir Maroš.

Radio Kotor

Poly & Lungomare priredili nezaboravnu noć

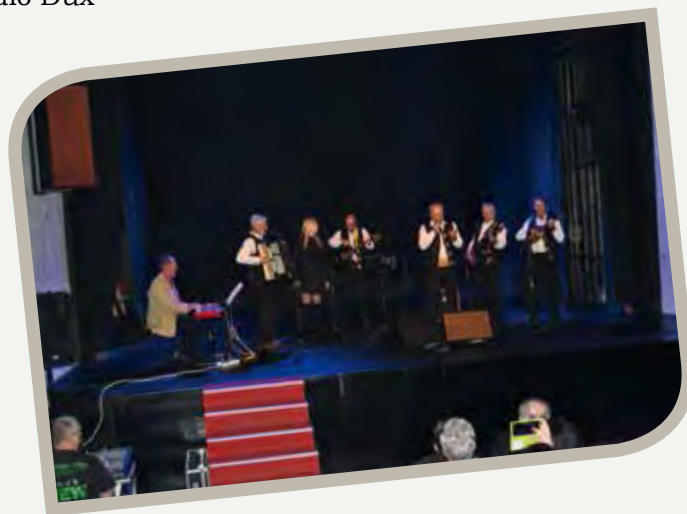
„Od Kvarnera pa do lijepe Boke“ naziv je tradicionalnog koncerta održanog 18. studenoga u kotorskome Kulturnom centru, u organizaciji Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore i benda Poly & Lungomare, a u povodu Dana općine Kotor „21. novembra“.

Bend Poly & Lungomare predstavio je publici svoje autorske pjesme, koje su se našle na CD-u koji su nedavno izdali, a izvodio je i svima dobro poznate pjesme proslavljenih dalmatinskih izvođača. Bend je napravio dobru atmosferu te su posjetitelji i zapjevali.

Na koncertu je nastupila i sjajna vokalistica **Ksenija Varvodić Periš iz Splita**, uz pratnju maestra **Jurice Karuza** na klavijaturi. Oni su svojim izvedbama dalmatinskih i talijanskih skladbi oduševili prisutne, a prepuna dvorana Kulturnog centra pjevala je s njima. Večer je uveličala i klapa „Primavera“.

Koncert je, na već tradicionalan način, završio pjesmom „Bokeljska noć“ u izvedbi svih sudionika koncerta.

Radio Dux

Od Božića do Božića

U Kotoru ove godine neće biti organiziran doček Nove godine na otvorenom, ali hoće već tradicionalni program „Od Božića do Božića“, koji od 20. prosinca do 8. siječnja, pod pokroviteljstvom Općine, priprema Nevladino udruženje Karampana u suradnji s lokalnom Turističkom organizacijom.

Program će početi Dječijim novogodišnjim bazarom, koji će se 23. prosinca, od 10 do 15 sati, održati ispred Glavnih vrata Staroga grada, nakon čega će u 18 sati uslijediti koncert „Boka benda“, kada će posjetitelji imati priliku da se počaste kuhanim vinom, čajem i kobasicama. U 23 sata u

diskoteci „Makimus“ početak koncert Željka Bebeke. Od 10 sati 24. prosinca kod glavnih gradskih vrata je služenje priganicama, dok će tradicionalni novogodišnji koncert Gradske muzike Kotor biti održan 26. prosinca u 20 sati u Kulturnom centru „Nikola Đurković“. Dan kasnije, 27. prosinca, u 18 sati, nastupit će učenici Muzičke škole „Vida Matjan“, koji će za djecu Dječjeg doma „Mladost“ iz Bijele u crkvi svetog Duha održati koncert pod nazivom „Novogodišnja čarolija na vratima dječjeg doma“. Na Trgu od oružja 29. prosinca od 18 sati bit će održana humanitarna tombola, a dva sata kasnije je koncert poznate klape „Rišpet“. Glavni događaj je svakako doček „Dječje Nove godine“ 30. prosinca od 17 sati na Trgu od oružja uz Djeda Mraza i vilenjake. U novoj 2017. godini, 2. siječnja, Kotorani i njihovi gosti moći će na Pjaci od muzeja, od 20 sati, uživati u koncertu klape „Kambi“. Božićni koncert Srpskog pjevačkog društva „Jedinstvo“ je 5. siječnja, u 19 sati, u crkvi svetog Nikole, a 6. siječnja od 10 sati vrijedne Kotoranke će pokraj glavnih Gradskih vrata goste i domaće poslužiti ukusnim priganicama. Program završava 8. siječnja „Paladom Ala maka“ od 18 sati na Trgu od oružja, nakon čega slijedi koncert grupe „Sinhro“ od 20 sati.

dan.co.me

Od Božića do Božića

23.12.2016. Dječiji novogodišnji bazar 10:00-15:00h - Glavna gradska vrata
Koncert Boka benda uz kuvano vino, čaj i kobasice 18:00h
Koncert Željka Bebeke - diskoteka "Makimus" od 23:00h

24.12.2016. Priganice od 10:00h - Glavna gradska vrata

26.12.2016. Novogodišnji koncert Gradske muzike Kotor
- JU Kulturni Centar "Nikola Đurković" 20:00 h

27.12.2016. Koncert učenika muzičke škole "Vida Matjan" za djecu JU Dječiji dom "Mladost" Bijela pod nazivom "Novogodišnja čarolija na vratima dječjeg doma" u 18:00h - Crkva sv. Duha

29.12.2016. Humanitarna tombola od 18:00h - Trg od oružja
Koncert klape Rišpet od 20:00h - Trg od oružja

30.12.2016. Doček dječje Nove godine od 17:00h - Trg od oružja

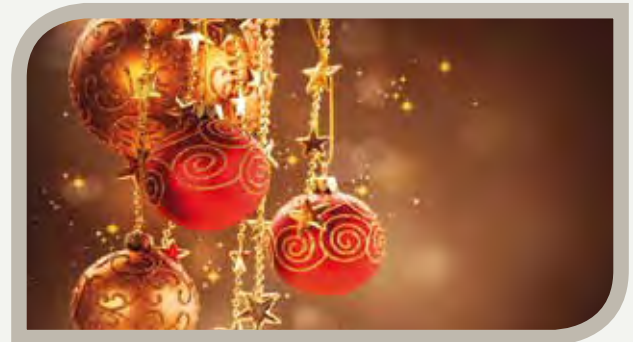
02.01.2017. Koncert klape Cambi od 20:00h - Pjaca od muzeja

05.01.2017. Božićni koncert Srpskog pjevačkog društva "Jedinstvo" 19:00h - Crkva Sv. Nikola

06.01.2017. Priganice od 10:00h - Glavna gradska vrata

08.01.2017. Pabalada ala Maka od 18:00h - Trg od oružja
Koncert grupe Sinhro od 20:00h - Trg od oružja

Organizator: NVU Karampana
Suorganizator: KO, TO, OR
Pokrovitelj: Općina Kotor

Priređena zanimljiva fešta posvećena divljem šipku

„Sve od šipka, sve o šipku” naziv je zanimljive gastronomsko-turističke manifestacije koju je 27. studenoga, u Gornjoj Lastvi pokraj Tivta, priredilo Kulturno zavičajno društvo „Napredak”.

U gornjolasovskom Domu kulture, uz trpezu s mnogobrojnim delicijama napravljenim na bazi ploda divljeg šipka – jednog od vegetativnih obilježja Boke kotorske, okupili su se mnogobrojni posjetitelji željni da čuju priču o toj za primorje tako uobičajenoj, a ipak čudesnoj biljci. Nadahnuto im je o vočki čiji plod nosi pravu malu krunu, a u sebi sadrži oko 600 crvenih zrnaca bogatih sokovima, pričao poznati tivatski gastronom, novinar i publicist Mašo Čekić.

„Zašto je Bog jedino šipku podario krunu od svih voća na svijetu? Možda je to bio neki znak nama, a mi ga nismo prepoznali na vrijeme. Na svu sreću dogodilo se prije petnaestak godina da počinjemo shvaćati da taj šipak jest nešto više od obične vočke, a nauka je učinila sve da to i dokaže. Znači, šipak se ispituje u svijetu, a za to vrijeme mi ga uništavamo”, rekao je Čekić dodajući da šipci, na žalost, nestaju pred ubrzanom urbanizacijom primorja, jednako kao i druge autohtone i za ovaj kraj karakteristične vočke poput maginje ili rogača.

Na gastronomsko bogatstvo koje šipak predstavlja u praksi su pokazali sokovi i drugi napici, džemovi i marmelade, kolači, rolade i palačinke na bazi ovog iznimno zdravog voća karakterističnog ukusa, a feštu je upotpunio mini koncert komornog dua - Bruna Matijević (flauta) i Nevila Klakor (violina).

U ime domaćina, prisutne je pozdravila Marija Nikolić iz KZD „Napredak” naglasivši da je ideja za okupljanje posvećena šipku logična za to staro bokeljsko selo okruženo upravo ovom biljkom, a koja je i vizualni simbol KZD „Napredak”.

„Šipak je jedna od najstarijih kultiviranih biljki. Čovjek je 4.000 godina prije Hrista počeo da ga sadi u Maloj Aziji, odakle je došao kod nas i, uz ostalo, simbol je zajedništva. Puno zrna, malih dijamantata, sakrivenih unutar te kore koja ih čuva, simboliziraju zajedništvo, a upravo ono održava i ovo selo i nas”, istaknula je Nikolić.

Boka News

Kvalitetna i uštimana zbirka

„Žena posve obična” naslov je pjesničke zbirke Snježane Akrap-Sušac koja je 22. studenoga predstavljena pred mnogobrojnom publikom u Gradskoj knjižnici i čitaonici u Puli. O autorici i knjizi govore su urednica knjige Ana Šarčević, pjesnikinja Slavica Lončarić, koja je bila i moderatorica, a stihove su čitale Karmen Damljanović, diplomirana knjižničarka i voditeljica Knjižnice Veruda te Davorka Smoljanić.

Dva zavičaja - Boka i Pula

Snježana Akrap-Sušac naglasila je da je naslovnica djelo Zorana Petrušića, koji će u sljedećim mjesecima izlagati vrlo vjerojatno i u Puli. Dok je pisala ovu zbirku pitala se često je li dovoljno vrijedna za objavljivanje jer uvijek čitatelji presude o tome. Također, ističe da priprema i svoju treću knjigu za djecu gdje će se također isprepletati dva njezina zavičaja - Boka i Pula.

Slavica Lončarić pohvalila je trud i rad ove autorice istaknuvši da puno i vrijedno stvara i uz to vrlo kvalitetno.

Za glazbeni intermezzo bila je zadužena harmonikašica Romina Legović pod mentorstvom profesorice Orhide Antunović.

Na kraju ovoga predstavljanja Snježana Akrap-Sušac najavila je da Slavica Lončarić priprema međunarodni mjuzikl, da je jedna od autorica toga projekta gdje će uz ostale nastupati Antonela Malis, Ivan Herceg, Borko Perić, Jozefina i Eni Jurišić, Voljen Grbac i drugi.

Glas Istre.hr

Kvalitetna poetska zbirka

„To je vrlo kvalitetna zbirka, ‘uštimana’ zbirka, prva autoričina zbirka za odrasle, a do suradnje sa Snježanom Akrap-Sušac došlo je prije nekoliko godina, kada sam vodila nastavu hrvatskoga u Boki kotorskoj i kada smo zajedničkim snagama sa Snježanom i Feodorom Gubaš Štifanić kreirale knjige za djecu, upotpunjene i dječjim crtežima iz autoričinih zavičaja - Pule i Boke”, rekla je urednica Ana Šarčević.

Ona je naglasila i da je u knjizi „Žena posve obična” Snježane Akrap-Sušac riječ o intimnoj poeziji, u kojoj ima puno ljubavi u širem smislu, a tu je i pjesma prožeta nostalgijom koja je posvećena roditeljima. Svim njezinim stihovima treba pristupiti razigrano i s ljubavlju jer lirski subjekt je razigran i iskren, a pjesme su autentične i vrlo čitke.

Blagdan sv. Nikole u Kotoru

Kotor je grad koji je svoju povijest pisao i piše na moru i s njim stoljećima druguje. Grad je to širokih horizonata, kao što je bila široka i morska pučina koja mu je bila izvorom života. Gdje je more, tu je već od davnina i kult sv. Nikole, sveca slavnoga i štovanoga i na kopnu i moru. U Kotoru mu je bilo posvećeno pet crkava. Pod njegovu se obranu stavila i starodrevna Bokeljska mornarica.

Njegov blagdan, 6. prosinca, svečano je proslavljen u kotorskoj katedrali sv. misom koju je služio don Ivo Čorić. Žamor djece, njihova pjesma, osmi-jeh i recitacije, dijalog sa svetim Nikolom, pretvorile su se u jednu veliku nekonvencionalnu molitvu, ljudima ponekad nerazumljivu, ali Bogu uvijek dragu. Prigodno veselje uvećao je i mandolinski orkestar „Tripo Tomas“ HGD CG. Po mjesnoj tradiciji, Gospa od Zdravlja (u Kotoru prve priganice), sveti Nikola i sveta Lucija donose darove, kao prvi glasnici božićne radosti, slično kao što Tri kralja sa svojim darima dolaze nakon Kristova rođenja.

Ovom prigodom djeci je podijeljeno 300 paketića, s nadom da će njihov susret sa sv. Nikolom ponijeti u život kao lijepo sjećanje iz djetinjstva. I takvi susreti predstavljaju propovijed i katehezu prilagođenu dječjoj dobi. *Spiritus ubi vult spirat* – Duh puše tamo gdje hoće! Prepuna katedrala nam upravo to svjedoči. Pjevao je dječji zbor od 60 vjeroučenika. Oni koji imaju sluha bili su glasnjiji, a oni koji nemaju bili su tiši, ali svi su pjevali. Don Ivo je lijepo govorio, a ni sv. Nikola nije bio škrt. Za sve se pobrinula katehista s. Dragica Kuštre i njezini suradnici, među kojima je i župnik. Hvala svima za lijepe dojmove. Neka djeca to su prvi put doživjela, a mi stariji vrlo rado smo oživjeli

sjećanja na djetinjstvo i sv. Nikolu koji je tada, čini mi se, bio siromašniji.

www.kotorskabiskupija.me
don Anton Belan

5. 11. 2016.
Gostovanje zbora iz Hvara

Od 4. do 6. studenoga Pjevačko društvo Hvar boravilo je u Crnoj Gori. Za vrijeme boravka posjetili su, uz Kotor, staru jezgru Budve, predstojnicu Crne Gore - Cetinje i Perast.

Domaćin i organizator koncerta bilo je Hrvatsko građansko društvo Crne Gore. Koncert se održao u Glazbenoj školi „Vida Matjan“. Mandolinski orkestar „Tripo Tomas“ poželio im je dobrodošlicu odsviravši dvije skladbe.

Ovo gostovanje podržao je Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava.

16. 11. 2016.
Sastanak Uređivačkog odbora

Na sastanku se prvo raspravljalo o informaciji predsjednika Brguljana o primjedbama članova Povjerenstva, koje je razmatralo prispjele projekte na natječaj Državnoga ureda za Hrvate izvan R. Hrvatske u Veleposlanstvu u Podgorici dana 8. 11. 2016. godine. Jednoglasno se odlučilo da treba sudionike Povjerenstva informirati o ukupnoj problematici oko uređivanja časopisa i o usvojenoj uređivačkoj politici.

Analiziran je i novi broj časopisa, uz komplimente za kvalitetno oblikovan, odličan dizajn i različitost obrađenih tema u njemu.

Dogovorene su i teme za sljedeći broj koji će biti zapravo dvobroj, a koji treba izići iz tiska prije božićnih blagdana.

19. 11. 2016.
Koncert „Od Kvarnera pa do lijepe Boke“

U prepunoj dvorani Centra za kulturu „Nikola Đurković“ održan je tradicionalni koncert „Od Kvarnera pa do lijepe Boke“.

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore bilo je suorganizator, a izvođači su bili Poly i Lungomare, klapa „Primavera“ i Ksenija Varvodić Periš te maestro Jurica Karuza – klavijature. Nakon koncerta promoviran je CD pjesama Poly i Lungomare u prostorijama Bokeljske mornarice Kotor. Ovaj koncert financijski je podržao Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore.

21. 11. 2016. Dan Općine Kotor

Na svečanost u povodu Dana Općine Kotor, koja se održala u koncertnoj dvorani Glazbene škole „Vida Matjan“ - crkve sv. Duha, na koju je pozvan i predsjednik HGD CG, himnu je svirao mandolinski orkestar „Tripo Tomas“ s dječjim zborom „Vida Matjan“.

23. 11. 2016. Četvrti kvartalni sastanak Direktorata i manjinskih zajednica

U Ministarstvu za ljudska i manjinska prava održan je četvrti kvartalni sastanak za 2016. godinu predstavnika Direktorata za unapređenje i zaštitu prava manjinskih naroda i drugih manjinskih

nacionalnih zajednica s predstavnicima/ama nevladinih organizacija koje se bave pitanjima unapređenja i zaštite manjinskih prava.

Na sastanku su bili prisutni predstavnici nevladinih organizacija Centra za građansko obrazovanje, Građanske alijanse, Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore - Kotor, Foruma Bošnjaka, CEMI-ja i Juventasa.

Direktor Leon Gjokaj ukratko je informirao prisutne o aktivnostima ovog Direktorata tijekom četvrtog kvartala tekuće godine. Naglasak je stavio na Nacrt Zakona o manjinskim pravima i slobodama te na Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina.

Direktor Gjokaj zahvalio je prisutnima na suradnji koju ostvaruju s Ministarstvom te nacionalnim savjetima.

Predstavnici/e NVO sektora također su izrazili zadovoljstvo u povodu uspješne suradnje i rezultata koje NVO sektor i Direktorat za unapređenje i zaštitu prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica postižu zajedničkim radom u području zaštite i unapređenja prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

U ime HGD CG na sastanku je bio prisutan Marin Čaveliš iz Podgorice, koji je u diskusiji, uz ostalo, tražio da se mediji manjinskih zajednica posebno tretiraju i na drukčiji način financijski podrže.

3. 12. 2106. Proslava 15. godišnjice HGD CG

Proslava se održala u dvorani Centra za kulturu „Nikola Đurković“ uz prisutnost aktivnog članstva HGD CG i velikog broja gostiju iz političkog, javnog i kulturnog života Crne Gore i Republike Hrvatske. Proslava je počela crnogorskom i hrvatskom himnom koju su izveli mandolinski orkestar „Tripo Tomas“, zbor Glazbene škole „Vida Matijan“ i klape „Poklisari“ iz Dubrovnika. Uvodno

izlaganje podnio je predsjednik Marijo Brguljan. Nakon toga uručena su prigodna priznanja institucijama i pojedincima. U zabavnome dijelu proslave sudjelovali su: klape „Bisernice Boke“, „Poklisari“ i „In Canto“ te sastavi „Poly i Lungo Mare“ i „Tri kvarta“. Voditeljica programa bila je Dubravka Jovanović, glavna urednica Skala radija.

6. 12. 2016. Blagdan sv. Nikole

U prepunoj kotorskoj katedrali svetog Tripuna proslavljen je blagdan svetog Nikole. Na kraju programa ‘Sveti Nikola s anđelima’ podijelio je više od tri stotine paketića djeci. U prigodnom programu nastupili su vjeronučenci, dječji zbor kotorske katedrale, njih šezdeset, i mandolinski orkestar HGD CG „Tripo Tomas“.

Donacija obitelji pok. Anđelka Stjepčevića svih brojeva Hrvatskoga glasnika knjižnici „Ljudevit Gaj“

Knjižnica „Ljudevit Gaj“, koja se nalazi u sklopu Tajništva HNV-a u Domu kulture „Josip Marković“ u Donjoj Lastvi, bogatija je za mnoga vrijedna izdanja.

Obitelj pokojnog Anđelka Stjepčevića donirala je knjižnici sve dosadašnje tiskane brojeve časopisa Hrvatskoga glasnika. Predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Zvonimir Deković zahvalio je na ovako vrijednoj donaciji.

Posjet HNV-u

Nedavno je u Kotoru proslavljena 15. obljetnica postojanja i rada Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore na kojoj je, uz mnogobrojne utjecajne ljude, nazočilo i izaslanstvo iz Hrvatske u sastavu: Milan Bošnjak, savjetnik s posebnim položajem za pitanja hrvatske manjine u inozemstvu; Vesna Vuković, otpravnica po-

slova u Veleposlanstvu Republike Hrvatske; Hrvoje Šincek iz Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

U sklopu svog dolaska, posjetili su i prostorije Hrvatskoga nacionalnog vijeća u Donjoj Lastvi, gdje su ih primili predsjednik Vijeća Zvonimir

Deković i poslanik HGI-ja u Skupštini Crne Gore Adrijan Vuksanović. Sastanku je nazočio i Hrvoje Vuković, konzul Republike Hrvatske u Kotoru.

Razgovaralo se o mogućoj suradnji i budućim zajedničkim projektima.

TIVAT PRVI PUT ORGANIZIRA DOČEK NOVE GODINE

Nova godina na Pinama

Priredila:
Tijana Petrović

Bogatim programom koji će trajati od 26. prosinca do 2. siječnja i predstavljat će kombinaciju praznične gastro ponude i niza muzičkih događaja, Tivat će prvi put organizirati doček Nove godine, rečeno je na press konferenciji koja je ovim povodom organizirana 5. prosinca u multimedijalnoj dvorani Općine Tivat.

„Ovaj događaj za cilj ima produženje turističke sezone, što kvalitetnije osmišljavanje turističke ponude u toku zime kako bismo bili atraktivni za dolazak brojnih posjetioca i u ovom periodu godine“, naglasila je sekretarka Sekretarijata za kulturu i društvene djelatnosti Općine Tivat Dubravka Nikčević, najavljujući zvijezde novogodišnjeg dočeka u Tivtu.

Tivćani i njihovi gosti Novu godinu će dočekati uz regionalno poznat bend Prljavo kazalište. Muzički program 31. prosinca počinje u 21.00 sat nastupom DJ Perryja, Nine Petković i benda „Dan poslije“. Ulazak u 2017. godinu obilježit će svirka Prljavog kazališta i vatromet u ponoć - ostvaren u partnerstvu s hotelom Regent Porto Montenegro, Pri-

TIVAT DOČEK 2017.

OPŠTINA TIVAT, TURISTIČKA ORGANIZACIJA TIVAT, TIVAT, UDRUŽENJE PREDUZETNIKA TIVAT

29. DECEMBAR
U SUSRET DJEDA MRAZU 12:00h
NOVOGODIŠNJE ČAROLIJE
mini mjuzikl za djecu
trupa HAPPY THEATRE iz Beograda

31. DECEMBAR
21:00h DJ PERRY
NINA PETKOVIĆ I DAN POSLIJE 22:00h
PRLJAVO KAZALIŠTE
23:30h

01. JANUAR
POPODNEVNI KONCERT
ANA RUCNER
13:00h

01. JANUAR
DJ PERRY 21:00h
22:00h VANJA RADOVANOVIĆ & VIII2
HARIS DŽINOVIĆ
23:30h

26. DEC. - 02. JAN. GASTRO UŽITAK
UGOSTITELJSKA PONUDA I RAZNA IZNENAĐENJA TIVATSKIH PREDUZETNIKA
www.tivat.travel
ŠETALIŠTE PINE

S konferencije za novinare

morje Hotels & Restaurants i kompanijom Pomorski saobraćaj. Program će voditi Ivan Maksimović.

Prvi dan nove 2017. godine obilježiti će dnevni koncert čelistkinje Ane Rucner koja će nastupiti u 13.00 sati na Pinima. Repriza novogodišnjeg dočeka počinje u 21.00 sat, a nastupaju Dj Perry, Vanja Radovanović i bend VIII2, a od 23.30 počinje nastup Harisa Džinovića.

Direktorica Turističke organizacije Tivat Gabrijele Glavočić rekla je da Turistička organizacija već uvelike radi na promociji dočeka Nove godine u Tivtu i to u sklopu kampanje Nacionalne turističke organizacije. Ona je podsjetila da je Tivat tijekom ove kampanje pobudio poseban interes medija budući da se pridružio destinacijama koje već tradicionalno organiziraju doček Nove godine na otvorenom. Glavočić je istaknula veliku potporu tivatskih hotelskih poduzeća, koji su osigurali posebne popuste za novogodišnju noć, i to od 15 do 20%. U nekoliko hotela na tivatskoj obali bit će

upriličeni dočeci, a većina njih je pripremila posebne novogodišnje aranžmane.

Udruženje preduzetnika Tivat dalo je poseban doprinos organizaciji Nove godine, a predstavnik udruženja Tonči Francesković naveo je detalje višednevnog programa koji će se događati na Pinima. „Poseban pečat svemu dat će tivatski ugostitelji koji će svim posjetiocima ponuditi raznovrsnu hranu i osvježena u sklopu mini-kućica koje će biti postavljene na Pinima i doprinositi prazničnom ugođaju“, istaknuo je Francesković zahvaljujući svima koji su ovaj događaj podržali.

Praznični muzički program počinje u ponedjeljak, 26. prosinca, koncertom Tropicobenda od 20.00 sati. Na istoj bini, u isto vrijeme, 27. prosinca nastupit će Edi Medošević i bend Spomenari, dok je 28. prosinca rezerviran za klapu Stari kapetan. U četvrtak, 29. prosinca, razveselit će se i najmlađi budući da stiže Djed Mraz. Tradicionalni program TO Tivat „U susret Djeda Mrazu“ počinje u podne (12.00

sati) mini mjuziklom za djecu „Novogodišnje čarolije“, u izvođenju trupe „Happy Theatre“ iz Beograda. Istog dana od 20.00 sati svi prisutni će uživati u starogradskim notama i nastupu Pljevaljskih tamburaša, dok će pred sam doček, u petak 30. prosinca, nastupiti pjevač Goran Vukošić. U ponedjeljak, 2. siječnja, nastupit će bend Teška industrija, DJ Chevalier, Goodbye windows i bend Toč, čime se i zatvara sedmodnevni novogodišnji program na tivatskoj obali.

Svi aspekti organizacije, od onih tehničke prirode do najvažnijih, onih koji se odnose na osiguranje, već su pripremljeni pa se očekuje uspješna realizacija događaja i dobra zabava. Doček Nove godine zajedničkim snagama organiziraju Općina Tivat, Turistička organizacija Tivat, Udruženje preduzetnika Tivat i Brand New Tivat.

Organizatori obećavaju nezaboravan provod, što se može i očekivati uz ovako bogat i sadržajan praznični program!

U zavežljaju spremljena prošlost za buduće generacije

Piše:
Siniša Luković

Prostor gradske galerije u ljetnikovcu Buća-Luković u Tivtu bio je premali da primi sve zainteresirane koji su u petak uveče, 11. studenoga, željeli biti prisutni na promociji knjige „Antiki fagot“, autora Maše Čekića, poznatoga tivatskog novinara i publi-

Ova knjiga dolazi u pravo vrijeme kad se Crna Gora suočava sa značajnim poslom koji je dosta spor, a to je zaštita kulturne baštine u našoj državi. Ne možemo ništa sačuvati ako prethodno ne damo upute mlađim generacijama.

cista te dugogodišnjeg urednika Radio Tivta.

Među tvrde korice Čekić je, kako je i sam rekao, smjestio ukupno 57 iznimno zanimljivih svojih priča o historiji Boke, nekih njezinih lokaliteta, palača, ljudi, ali jedinstvenih djelatnosti koje su se obavljale na obalama zaljeva, poput proizvodnje svile... Tu su i storije o znamenitim ili manje znanim Bokeljima i Bokeljima, starim običajima, načinu života, kulturnoj baštini, tradiciji i vjerovanjima, ali i nezaobilazne priče o bokeškoj gastronomiji. Sve to Čekić je godinama pisao i objavljivao u svojoj kultnoj radijskoj emisiji „U susret vikendu“ te emisijama „Od mula do mula“, „Muzejske priče“, „Boka u prošlosti“, „Pisma bokeljska“ na valovima Radio Tivta, koji je uz tivatski Centar za kulturu odlučio taj vrijedni materijal pretvoriti u formu knjige i doslovce je pokloniti sugrađanima.

„Ovo je ozbiljno i višeslojno štivo, književno, a ne publicističko djelo jer je Mašo na istorijski osnov iz dokumenata i predanja ovdje nadgradio i dio sebe, svoje mašte i sentimenta, napravivši knjigu koja je svojevrsno putovanje kroz vrijeme u Boki od antike, do početka 20. vijeka“, istaknuo je profesor Neven Staničić, jedan od recenzanata knjige „Antiki fagot“. „Ono što me je privuklo kod Mašovog rada je naslov – **Antiki fagot**. Fagot je zavežljaj. To je nešto što se brzo prenosi s mjesta na mjesto, spašava se. Interesantno je kako je to Mašo upakovao i spasio ovaj dio Boke kotorske koji se počeo gubiti i tumačiti na razne načine. Za razliku od svih koji su iz Boke uzima-

li, Mašo je dodao, ostavio nešto za generacije koje dolaze. Mašo nam otkriva Boku koja nije samo Kotor, Perast, već i dio zaleđa...”, naglasio je Staničić dodajući da će se Čekićeva knjiga sigurno ubuduće jako puno citirati u svim novim istraživanjima i procjenjivanjima Boke.

Istaknuvši da je riječ o „knjizi za unuke i za turističke radnike“, direktor Radio Tivta, novinar i pjesnik Dragan Popadić, rekao je da je „Antiki fagot“ mogao izaći samo iz pera jako obrazovanog zaljubljenika u svoj zavičaj, „lokaliste globalnih pogleda“ kakav je Mašo Čekić.

„Ove priče zabavljaju, informišu, edukuju, otvaraju vidike. Ispričane su u emisijama Radio Tivta 'U susret vikendu' koje je Mašo vodio od 1982. godine. Kasnije, s drugim pričama, našle su se na našoj web stranici u elektronskoj formi i do sada ih je pročitao više stotina hiljada ljudi“, istaknuo je Popadić. Bivša novinarka tog radija,

profesorica Blaženka Vučurović, rekla je da knjizi „Antiki fagot” posebnu vrijednost i „sočnost” daje obilna upotreba bokeškog dijalekta i lokalizama.

„Knjiga posjeduje snažnu sentimentalnu intonaciju, s elementima melodramske uvjerljivosti, s prefinjenom kombinacijom epskog i lirskog. Priče nisu tematski povezane, svaka ima svoj sadržaj i svoju dušu. Ispričane su jednostavnim stilom, laganim za čitanje i razumijevanje, s dosta riječi koje karakterišu bokokotorsko jezičko područje”, istaknula je Vučurović.

„Ovu knjigu je napisao novinar - to su tekstovi onoga koji je hroničar vremena koje jeste, a u ovoj knjizi ja sam novinar kroz bokeške vjekove. Zabilježio sam hroniku od pet hiljada godina do današnjih dana i priča koje nastaju u ovom vremenu. Moje ‘Pismo magarcu u selu Špiljari’ je simbolična priča, poruka svima koji je pročitaju i ne pročitaju jer proći ćemo svi kao naši magarci, zaboravljeni, ubijeni, ako ne budemo ispoštovali ono što su

nam preci ostavili, što danas zovemo nematerijalna kulturna baština“, rekao je Čekić naglašavajući da nam „bez kulturne baštine, nizanje ‘Regent’ i ‘Hilton’ hotela na obali ništa ne znači”.

Podsjetio je da su se prebogatom bokeljskom kulturnom baštinom i historijom bavili i bave mnogi znanstvenici po-

put dr. Miloša Miloševića, dr. Lenke Blehove Čelebić, Anite Mažibradić, Riste Kovijanića, don Nike Lukovića, ali da je njihove sjajne znanstvene radove trebalo pretvoriti u nešto „pitkije” i približnije prosječnom čitatelju i slušatelju pa je stoga nastao i njegov specifičan „novinarski izraz naučnih radova”.

„Ja sam tu, nekako, vodio dijalog između svih nas i naše prošlosti. Ova knjiga dolazi u pravo vrijeme kad se Crna Gora suočava sa značajnim poslom koji je dosta spor, a to je zaštita kulturne baštine u našoj državi. Ne možemo ništa sačuvati ako prethodno ne damo upute mlađim generacijama”, rekao je Čekić koji je „Antiki fagot” posvetio svojim unucima. Dodao je da je to prva knjiga u njegovoj „Bokeškoj trilogiji” i da je već pripremio i knjige „Bokeške pjanice” i kulinarski priručnik s tradicionalnim jelima „Mali od kužine”.

Odlomke iz knjige „Antiki fagot” čitala je Sonja Štilet, a večer je uljepšao nastup mlade violinistkinje Bobane Tešić.

Promovirana monografija „Ostavština porodice Visković u Perastu“

Monografija je napisana u namjeri da bude, ako zatreba, odbrana od nasrtaja na memorije prošlosti i spomeničke vrijednosti arhitekture kompleksa Visković. Ali i kao odraz realne nade da će se pokretna ostavština Viskovića sastaviti s palatom, udahnuti joj novi život i postati još jedna kulturna i turistička atrakcija, primjerena drevnom Perastu.

Priredila:
Tijana Petrović

Monografija „Ostavština porodice Visković u Perastu“ autorice mr. Marije Mihaliček predstavljena je 23. studenoga u Muzeju grada Perasta, u sklopu obilježavanja Dana općine Kotor. Publiciranje monografije u izdanju OJU „Muzeji“ - Kotor omogućilo je Ministarstvo kulture Crne Gore po programu za zaštitu i očuvanje kulturnih dobara za 2016. godinu. Ovo značajno djelo publici su predstavili: direktor OJU „Muzeji“ Andro Radulović, teatrolog prof. dr. Darko Antović, historičarka umjetnosti mr. Lucija Đurašković i autorica monografije.

Na početku večeri mnogobrojne prisutne pozdravio je direktor OJU „Muzeji“ Kotor, Andro Radulović. „Djelo koje večeras promoviramo rezultat je dugogodišnjeg istraživanja i

proučavanja bogate građe, kojom se bavila i s kojom je bila okružena Marija Mihaliček, historičarka umjetnosti, muzejski savjetnik, provodeći, svoj radni vijek u Perastu, odnosno

OSTAVŠTINA PORODICE VISKOVIĆ U PERASTU

Muzeju grada Perasta. Prepoznajući vrijednosti i potrebu za što boljim i izražajnijim prezentovanjem jednog ovakvog kulturnog miljea na mapi kulturno-turističke ponude, monografski je predstavila ne samo značaj i ostavštinu porodice Visković, već i mogućnost plasmana kotorske kulturne baštine, popularišući blago porodičnih ostavština, a u svrhu kulturnog, naučnog i turističkog eksploataisanja bogatstva koje nam je dato u naslijeđe”, rekao je Radulović i dodao da je objavljivanje ove

monografije tek mali dio vraćanja duga porodici Visković, koji je ostavljen u amanet. Radulović je uputio čestitke autorici i zahvalio joj na uloženom trudu i zalaganju na promoviranju kulturne baštine Perasta, izrazivši očekivanja da će i buduće generacije nastaviti istim putem.

O knjizi je govorio teatrolog prof. dr. Darko Antović. On je rekao da je izbor teme ove knjige „Ostavština porodice Visković u Perastu“ proistekao iz dugogodišnjeg bavljenja autorice Marije Mihaliček kulturnom baštinom Boke kotorske i muzeološkim radom na obradi i znanstvenom vrednovanju sačuvanoga pokretnoga kulturnog nasljeđa Perasta. „U središtu istraživanja je jedina kompletno očuvana porodična zaostavština u Boki kotorskoj koja se ne nalazi u privatnom vlasništvu – zaostavština porodice Visković u Perastu. Ovo ima posebnu aktuelnost s obzirom naneodređeni status palate Visković kao zgrade, ali i ostale porodične zaostavštine kao njenog neodvojivog dijela, što do sada nije riješeno”, istaknuo je Antović. On je objasnio da autorica u svom djelu daje kompletan kataloški pregled pokretne ostavštine

Visković, ali i anticipira potrebu daljega znanstvenog valoriziranja, posebno arhivske i bibliotečke građe. „Autorica izdvaja posebne cjeline: zbirke slika – portreta i mariniističkih prikaza, zbirke starog oružja, kartografije, priznanja i diploma i ordena za razne pomorske i diplomatske zasluge, kolekcije starih porodičnih fotografija, stilskog namještaja, upotrebnih predmeta i egzotičnih suvenira, uz porodični arhiv i biblioteku, preko kojih se omogućava iščitavanje više od pet vjekova života jedne od najstarijih i najzaslužnijih porodica Perasta.“

Antović je zaključio da knjiga „Ostavština porodice Visković u Perastu“ predstavlja značajan znanstveni rad, kako u teoretskom, tako i u praktičnom smislu, te da njegovi elementi mogu biti direktno aplikativni u praksi.

Historičarka umjetnosti mr. Lucija Đurašković rekla je da joj je čast govoriti o knjizi za koju smatra da je ispunila veliku prazninu koja je postojala, „jer upravo u njoj autorica metodološki precizno sabira, empirijski istražuje, te iznosi konstruktivne predloge i zaključke koji se tiču neophodne valorizacije jednog od najznačajnijih segmenta kulturne baštine grada Perasta, a samim tim i Kotora kao zaštićenog i svjetski uvaženog centra prebogatog kulturne zaostavštine”. Đurašković je ocijenila da stvaranje ovakvih publikacija inspiriranih bogatom kulturno-historijskom ostavštinom uvijek ovisi o dobroj želji, namjeri i prije svega znanstvenobrazovnom nivou onih koji ih oblikuju bez obzira na kulturnu intenciju svakog objekta ili prostora da ima određeni vizualni i analitički odraz. „U slučaju knjige koja je pred nama, suočeni smo s visoko cijenjenom autorkom izuzetnih naučnih referenci, dugogodišnje

muzejske savjetnice i erudite, koja se upustila u istraživanje jednog, po mnogo čemu, privilegovanog sadržaja sa naročitim kulturno-istorijskim i umjetničkim vrijednostima, odnosno zaostavštine jedne od najuglednijih bokeških, preciznije peraštanskih porodica, porodice Visković koja predstavlja svjedočanstvo kulture života i doprinos jedne od najstarijih i najzaslužnijih porodica, pomorskom i kulturnom razvoju Perasta od XVI. do XX. vijeka. Drugim riječima, ovdje se susrećemo s rezultatom dugogodišnjeg istraživačkog rada gdje Marije Mihaliček, jednog od najeminentnijih historičara umjetnosti u Crnoj Gori koji se odnosi na vanredno muzeološko i, posebno, duhovno bogatstvo dijela viševjekovne tradicije Perasta, prema kome se svaki kulturni poslanik mora odnositi s najvećim poštovanjem.”

„Danas, kada smo, na žalost, neposredni svjedoci brojnog uništavanja i nebrige o očuvanju kulturno-istorijskog nasljeđa radi banalnog sitnosopstveničkog profita i komercijalizacije, posebno na području našeg Primorja, ovakvi angažovani izdavački poduhvati dobijaju naročito na svom značaju. U tom smislu oni predstavljaju ohrabrujući podsticaj za dalja istraživanja i objavljivanja i brojnih drugih publikacija, čime se uvećava saznanje da, uprkos evidentnom zanemarivanju, zapostavljanju i devastaciji vrijednog spomeničkog nasljeđa, duh humanog i kreativnog, koji se manifestuje kroz rad i stvaralaštvo, nastavlja da se uzdiže u svojoj veličini kroz otimanje od zaborava, naučno istraživanje i pisanu riječ”, rekla je Đurašković.

Na kraju predavljanja monografije „Ostavština porodi-

ce Visković u Perastu” mnogobrojnoj publici obratila se autorica mr. Marija Mihaliček i istaknula: „Motivisana sam bila spoznajom o istorijskim, umjetničkim, kulturološkim, konačno i kulturno-turističkim potencijalom ove jedine kompletno sačuvane porodične ostavštine. Ali i namje-

rom da ukazujući na njenu kompleksnost i jedinstvenost ublažim nepravdu prema jednom od najljepših primjera filantropije u Crnoj Gori. Kažem nepravda jer, iako zbrinu-

ta pod krovom palate Bujović, porodičnoj ostavštini Viskovića uskraćeno je pravo na postojanje, prema uslovima po kojima je od privatnog postala javno dobro, da bude neodvojivi dio palate. Monografija je napisana u namjeri da bude, ako zatreba, odbrana od narsrtaja na memorije prošlosti i spomeničke vrijednosti arhitekture kompleksa Visković. Ali i kao odraz realne nade da će se pokretna ostavština Viskovića sastaviti s palatom, udahnuti joj novi život i postati još jedna kulturna i turistička atrakcija, primjerena drevnom Perastu.“

Mihaliček je podsjetila da su se u međuvremenu dogodili pozitivni pomaci vezani za ostavštinu porodice Visković. Arhitektonski kompleks Viskovića je detaljnije istražen i dobio je vjerodostojnu potvrdu ranijih pretpostavki o sukcesivnoj gradnji, zahvaljujući arhitektici-konzervatorici Katarini Lisavac. U Centru za konzervaciju i arheologiju Crne Gore završeni su ili su u tijeku popravci na više od 50 muzejskih predmeta i arhivalija, a na zaštiti muzealija

i arhivske građe Viskovića od 2012. do 2016. učinilo se više nego za sve vrijeme od kada se Muzej grada Perasta brine o pokretnoj ostavštini obitelji Visković.

„Konačno, ono što najviše ohrabruje zdušni zagovor revitalizacije muzejske postavke u palati Visković je činjenica da

je Sekretarijat za zaštitu prirodne i kulturne baštine opštine Kotor nedavno pokrenuo postupak za izradu Glavnog projekta rekonstrukcije, odnosno Konzervatorskog projekta palate Visković u Perastu za MEMORIJALNI MUZEJ PORODICE VISKOVIĆ. Nadam se da su time definitivno odbače-

ne neprihvatljive ideje da graditeljski kompleks dobije drugu namjenu. Sve to ohrabruje da vjerujemo da je na pomolu vrijeme kada će se i preostale porodične kulturne baštine iz Boke kotorske sačuvati u svojoj cjelovitosti“, zaključila je autorica knjige Marija Mihaliček i zahvalila svima koji su omogućili publiciranje monografije i koji su sudjelovali u njezinu nastajanju.

Ugodnu večer u prepunoj dvorani barokne palače Bujović muzičkim notama obojila je učenica Muzičke škole „Vida Matjan“ Anastasija Barović na flauti, uz klavirsku pratnju prof. Ljiljane Dončić.

Marija Božinović Mihaliček diplomirala je historiju umjetnosti na Filozofskome fakultetu u Beogradu.

U muzejskoj struci, u Muzeju grada Perasta, stekla je stručno zvanje *kustosa*, *višeg kustosa* i *muzejskog savjetnika* na osnovi stručnog rada i objavljenih radova iz historije umjetnosti i kulturne prošlosti Perasta i Boke kotorske. Magistrirala je na Fakultetu za turizam (na programu kulturni turizam) u Kotoru. Posljednjih pet godina je voditeljica Galerije solidarnosti u Kotoru.

Područje njezinoga stručnog i znanstvenog zanimanja je kulturna i pomorska prošlost Boke kotorske, posebno Perasta, kao i područje historije umjetnosti i suvremene likovne umjetnosti.

Stručni radovi sa znanstvenih skupova objavljeni su zbornicima CANU-a (Crnogorske akademije nauka i umjetnosti), Zborniku „Crnogorsko-hrvatski dodiri“, Zborniku „12 vjekova Bokeljske mornarice“. Autorica je mnogih tematskih i studijskih izložbi, posebno dokumentarnih koji su posvećeni

poznatim porodicama iz Perasta: Visković, Balović, Matikola-Balović i Brajković.

Mr. Marija Mihaliček zastupljena je stručnim prilogima u novoj Monografiji Bokeljske mornarice, Antologiji „Barok Crne Gore“, kao i u Godišnjaku Pomorskog muzeja Crne Gore i zborniku „Boka“, „Bokeljskom ljetopisu“, „Sidrištu zavičaja“ itd. Dugogodišnja je suradnica kulturne rubrike dnevnog lista Pobjeda i Glasnika Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore, časopisa za kulturu Most i Likovni život.

Nematerijalna kulturna dobra Crne Gore

**Iako po teritorijalnoj veličini
jedna od manjih država svijeta,
Crna Gora je bogata raznolikim
kulturnim nasljeđem.**

Piše:
Dani Ivezić

U organizaciji **Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske, Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb i Ministarstva kulture Crne Gore**, a u suorganizaciji **Pomorskog muzeja Crne Gore iz Kotora** i uz pomoć **Savjeta za nacionalne manjine RH**, u Crnogorskom domu u Zagrebu otvorena je **10. 11. 2016. IZLOŽBA - NEMATERIJALNA KULTURNA DOBRA CRNE GORE**.

Prvi put je javnosti, jedinstvenom izložbom, predstavljeno 14 zakonom zaštićenih nematerijalnih kulturnih dobara Crne Gore na nacionalnoj razini:

1. Vještina izrade i ukrašavanja crnogorske narodne nošnje;
2. Crnogorski oro;

3. Bokeljska mornarica;
4. Kult svetog Vladimira;
5. Običaj Fašnade;
6. Vještina izrade čunova;
7. Vještina izrade dobrotške čipke;
8. Vještina izrade dobrotške/peraške torte;
9. Tradicionalne igre kolašinskog kraja;
10. Legende o nastanku Kotora;

11. Predanje o Pavi i Ahmetu;
12. Legenda o tri sestre;
13. Legenda o ljubavi
Peraštanke Katice Kalfić i
francuskog vojnika;
14. Bokeljska noć.

Kao uvod u otvorenje izložbe prikazan je dokumentarni film „Živo nasljeđe“ - produkcija RTV Budva i Mebius film, a uz pomoć Ministarstva kulture Crne Gore, po scenariju

Miraša Martinovića, u režiji Faruka Sokolovića.

U ime organizatora velik broj prisutnih u Crnogorskom domu pozdravio je predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske Danilo Ivezić koji je naznačio da se izložba organizira u sklopu projekta Dani crnogorske kulture i da je ona nastavak iznimno uspješnih kulturnih programa u organizaciji crnogorske na-

cionalne manjine u Hrvatskoj kojima se obogaćuje ukupnost kulturnih događaja grada Zagreba, a kako je namjera da ova izložba bude predstavljena i u drugim gradovima, time je i dio kulturnih događaja Republike Hrvatske. Posebno je pozdravio članove Radne grupe koja je pripremila izložbu i koji su bili prisutni na otvorenju: dr. sc. Anastaziju Miranović, koordinaticu Radne grupe na pripremi izložbe nematerijalnih kulturnih dobara Crne Gore u Hrvatskoj (direktorica Uprave za zaštitu kulturnih dobara Crne Gore); mr. sc. Milevu Pejaković-Vujošević, članicu Radne grupe (Pomorski muzej Kotor); dr. sc. Branka Banovića, člana Radne grupe (Zavičajni muzej Pljevlja); Tanju Vujović, članicu Radne grupe (Uprava za zaštitu kulturnih dobara - Cetinje); Tanju Rajković, članicu Radne grupe (Narodni muzej Crne Gore - Cetinje).

„Večerašnja izložba nedvojbeno ukazuje da sva prezentovana nematerijalna kultur-

na dobra Crne Gore posjeduju identitetske, tradicionalne, a živeće, inkluzivno povezujuće, reprezentativne vrijednosti utemeljene na zajednici (pojedincima), koja se sa njima identifikuje, koja ih stvara, održava i prenosi“, riječi su Anastazije Miranović, direktorice Uprave za zaštitu kulturnih dobara Crne Gore na početku otvorenja izložbe. Iako po teritorijalnoj veličini jedna od manjih država svijeta, Crna Gora bogata je raznolikim kulturnim nasljeđem. Mnogobrojni materijalni tragovi potvrđuju kontinuirani civilizacijski hod na ovim prostorima, a još prisutniji nematerijalni kulturni slojevi svjedoče o živim ostacima običaja, praksi i vjerovanja, zapravo njihovim modificiranim i transformiranim, ponovno otkrivenim oblicima. Međusobno prožimajući utjecaji raznorodnih kultura s vremenom su u crnogorskom duhovnom prostoru oblikovali kulturološke specifičnosti naroda i lokalnih zajednica na jedinstven i neponovljiv način... „Upravo poticanje, osnaživanje

i zaštita kulturnih raznolikosti i ljudske kreativnosti jamstvo su održivoga razvoja i zalog odgovornosti budućim generacijama“, zaključila je A. Miranović.

Prisutni na otvorenju ove jedinstvene izložbe imali su priliku degustirati poznatu dobrotsku/perašku tortu, koju

su članovi Radne grupe donijeli iz Crne Gore.

Poseban detalj i ukras ove večeri bile su crnogorska i bokeljska narodna nošnja koju su s ponosom nosili članovi bokeljske i crnogorske udruge iz Zagreba.

*POMORSKI MUZEJ CRNE GORE KOTOR U SKLOPU PROGRAMA
PROSLAVE DANA OPĆINE KOTOR PRIREDIO JE 24. LISTOPADA
IZLOŽBU POD NASLOVOM:*

Prozori i vrata Boke kotorske

Vrata su simbol ulaza u mjesto življenja, simbol komunikacije, dobrodošlice i gostoprimstva. Prozori su vizualni most između unutrašnjeg i vanjskog prostora

Piše:
Ilija Mlinarević

Na 17 panoa i s više od 130 fotografija predstavljen je segment bogate bokeljske arhitekture. Autori ove specifične izložbe su: mr. Mileva Pejaković Vujošević, Ilija Mlinarević i Jelena Karadžić, u suradnji s dizajnericom Marinom Jovanović.

„Vrata su simbol ulaza u mjesto življenja, simbol komunikacije, dobrodošlice i gostoprimstva. Prozori su vizualni most između unutrašnjeg i vanjskog prostora.

Vrata predstavljaju prelaz iz jednog svijeta u drugi, a prag predstavlja granicu između tih svjetova... Oni predstavljaju simbol svjetlosti jer kroz njihove pravokutne, kvadratne i ovalne otvore ulazi svjetlost koja obasjava mjesto unutar

koga se živi“, istaknula je mr. Mileva Pejaković Vujošević.

Izložbu je otvorio Ivica Biskupović, dipl. pravnik, rođeni Kotoranin i turistički vodič koji svakog dana upoznaje tu-

riste sa znamenitostima grada Kotora.

„Svakodnevno prolazim ulicama našega grada i skoro svaki put pogled na naše kamene kuće u meni pokrene ista ona osjećanja koja su me obuzimala onda kada sam ovuda prolazio kao dijete. To su pomiješana osjećanja ljepote, trajanja i mira. Sve to izgleda tako normalno, uobičajeno, kao da su bedemi, palate, crkve i obične kuće morale biti ovdje, gdje su i ovakve kakve su oduvijek, i valjda zauvi-

jek. Čudo graditeljske vještine bezbrojnih klesara, drvodjelja, kovača koji su ovdje živjeli i

anonimno provodili svoje trajanje kroz vjekove. Tragovi njihovog truda, talenta i znoja još

uvijek se drže i vidljivi su oko nas na svakom koraku. Kroz svoje djelo, ti umjetnici i vješti znalci svog zanata žive i traju i dandanas. U Crnoj Gori ovo su jedinstveni predmeti starine u uljuđenosti, sačuvani još od srednjeg vijeka, kojih se najviše u Boki može naći“, rekao je Biskupović.

Biskupović je pozvao posjetitelje muzeja da otvorenih očiju i srca pogledaju ove lijepe fotografske zapise, koji će sačuvati za budućnost izgled nekadašnjih prozora i vrata Boke kotorske.

Ovaj projekt osmišljen je u sklopu Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara Ministarstva kulture Crne Gore za 2016. godinu. Na otvorenju izložbe nastupila je gitaristkinja Ivana Starčević, učenica Muzičke škole „Vida Matjan“ iz Kotora.

Posjetitelji izložbe darivani su razglednicama i kalendarima s tematikom vrata i prozora s područja Boke kotorske.

Sljedbenici kotorske muzičke škole nastupili sa CSO u Podgorici

Piše:

Marina Dulović, prof.

Treći po redu koncert u sklopu nove sezone, koju organizira Muzički centar Crne Gore na sceni nacionalnog teatra, upriličio je Crnogorski simfonijski orkestar. Pod vodstvom maestra Miroslava Homena i sloganom „Četiri soprana“ na programu su bile popularne arije operne umjetnosti. Smjenjivali su se poznati autori Donizetti, Rossini, Puccini, Dvorzak, Wagner i domaći Dionizije de Sarno. Program pripremljen za educiranu publiku i onu koja to nije ispunio je očekivanja. Bilo je ugodno naći se u publici i uživati uz izvedene dragulje operne umjetnosti. Velika dvorana Crnogorskoga narodnog pozorišta, iako ne sasvim pogodna za muzička izvođenja, bila je popunjena do posljednjeg mjesta. Jednom riječju, doživljaj je bio – čuti! Nakon još jednog uspješnog nastupa, tijekom svoje petdesetljetne dirigentske karijere, maestro Homen nije krio zadovoljstvo. Nakon koncerta je istaknuo:

Dionizije De Sarno San Đorđo

„Ovo je istorijski događaj jer su se na sceni po prvi put, bez gostujućih, našle solistkinje iz Crne Gore i to s arijama koje su veoma zahtjevne i pokazuju sve prednosti i mane i pjevača i operne scene.“ Također je ponovio da Crna Gora, ako teži formiranju operne scene, ima domaće snage na koje

može računati, ali i da korepeditore u tom smjeru treba educirati. Istaknuo je zadovoljstvo izvođačkim umijećem orkestra pod njegovim vodstvom i to posebice prilikom izvođenja kompleksne uvertire „Rijenci“ Richarda Wagnera.

Uz muzički ugođaj, značajno je to što je izvedena arija Danice iz opere „Balkanska carica“ skladatelja koji je u dva vrlo plodna razdoblja djelovao u kotorskoj sredini, Napolitanca Dionizija de Sarna San Đorđa. Dirigirao je Kotoranin, maestro Miroslav Homen, rado viđen gost ovog ansambla. Na sceni, u izvođačkom aparatu našlo se ukupno deset muzičara: dirigent, tri sopranistkinje i šest orkestarskih muzičara. Svi oni su poniknuli u kotorskoj Muzičkoj školi „Vida Matjan“. Jednom riječju, bio je to - muzički Kotor u malom!

Nije teško zaključiti da je muzička pedagogija kotorske sredine oduvijek davala rezultate bilo da se radilo o amaterskim društvima ili o organiziranome muzičkom školstvu. Prethodne generacije koje su kreirale duhovnu kulturu

ostavile su nam bogato naslijeđe pa se možemo smatrati privilegiranim sljedbenicima. Na čvrstim temeljima muzičke kulture koji su odavno postavljeni danas nije mali zadatak opravdati povjerenje grada koji zahtijeva i obvezuje. Iako živimo u vremenu koje nije naklonjeno u najboljoj mjeri svijetu umjetnosti, naš zadatak je da sačuvamo, ustrajemo i podržimo njegov razvoj. Naš vlastiti identitet ovisi u velikoj mjeri o prošlosti, ali odgovornost za „svoj“ trenutak prisutnosti snosimo sami.

Zašto je Kotor privilegirani baštini toliki muzički i kulturni potencijal koji ga je i učinio prepoznatljivim? Kako je sve počelo?

Analizirajući vremeplov kotorskoga muzičkog „fagota“ nalazimo prve spomene muzičke kulture koji se javljaju krajem XI. ili početkom XII. stoljeća, o čemu svjedoči Lekcionar i Pontifikal Kotorske biskupije, pisan beneventanom na pergamentu. Kotorski Lekcionar sadrži uz biblijske tekstove, bez neumskih oznaka, i tri neumizirana teksta iz tri evanđelja. Pontifikal predstavlja liturgijski zbornik namijenjen episkopima i arhiepiskopima radi obavljanja svećanih crkvenih obreda. Ovo vrlo vrijedno djelo sakralne i muzičke kulture do XVIII. stoljeća čuvalo se u riznici katedrale sv. Tripuna, a sada se nalazi u Biblioteci Akademije znanosti u Sankt Peterburgu. „Autentični muzički spomenici mogli bi da ukažu da dometi crkvene muzičke umjetnosti koja je nje-

Četiri soprana

govana u Kotorskoj biskupiji nijesu zaostajali za visokim uzletima do kojih se na ovom prostoru vinula sakralna arhitektura, njena skulpturalna dekoracija i njeno fresko slikarstvo“, zapisala je Manja Radulović Vulić u svome kapitalnom djelu „Drevne muzičke kulture Crne Gore“.

Sljedeći pisani dokument govori o izgradnji orgulja iz

Miroslav Homen

1488. godine i poslu koji je bio povjeren graditelju i orguljašu Franji Gabrielovu. Uz ugovor koji je definirao posebnu vrstu suvremenih orgulja s 47 dirki i šest registara („alla moder-

na“), posebno je bila istaknuta uloga orguljaša na obučavanju kotorskog podmlatka. On se obvezao da će „jednog učenika kojeg mu odredi vikar naučiti da svira misu i večernje funkcije“. Druge po redu orgulje spominju se u spisima iz 1600. godine kada je izgradnja povjerena Šimunu Zadraniću. Uz više reparatura i popravki pretpostavlja se da su druge po redu katedralne orgulje služile za crkvene svečanosti, sve do potresa 1667. godine. Zbog prekida u arhivskim dokumentima nakon tog razdoblja, sljedeće orgulje datiraju iz 1907. godine, a djelo su braće Majer. One su razmontirane i prenesene u Prčanj, dok su u katedrali sv. Tripuna sada orgulje koje je donirao svećenik Pjer Iri iz Luksenburga. One imaju 9 registara i 550 svirala, a namijenjene su za izvođenje barokne muzike i liturgijske muzike.

Nastavak slijedi...

Zaboravljena stranica bokeljske povijesti

„Ono što daje svjetlost,
mora izdržati gorenje.“

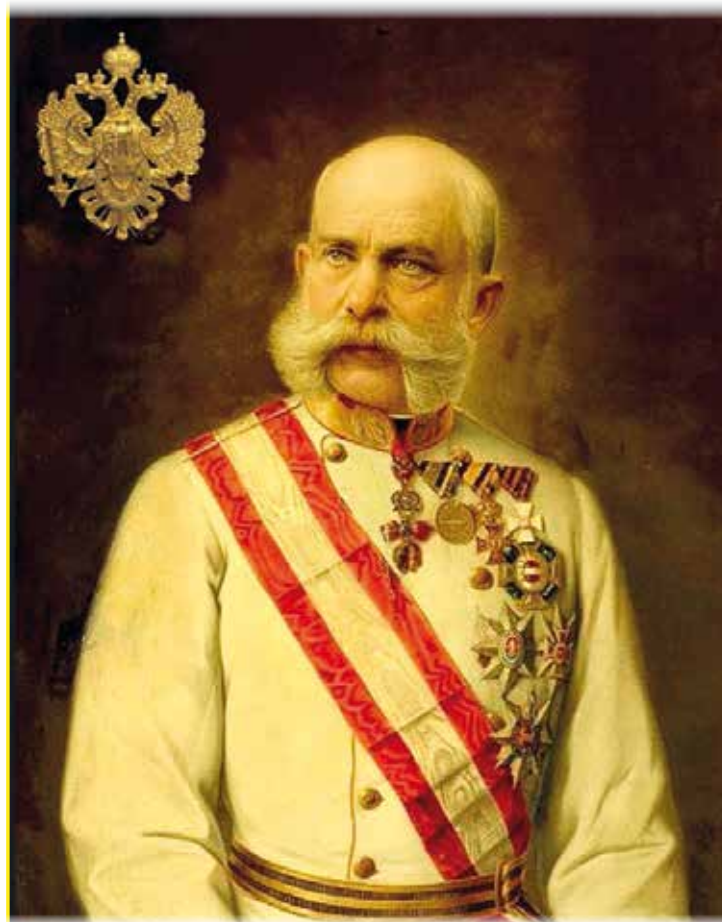
Viktor Frankl

Piše:

don Anton Belan

Uvihoru Prvoga svjetskog rata, na dan 21. studenoga 1916. godine, od posljedica upale pluća, bolesti koja i danas, nakon 100 godina, nije baš bezazlena, umire austrijski car i ugarsko-hrvatski te češki kralj, Franjo Josip I. Umire u bečkom dvorcu Schönbrunn, u sobi koja se nalazila uz onu u kojoj se 18. kolovoza 1830. godine rodio. Ima u tome neke simbolike. Blizina mjesta rođenja s mjestom smrti i u ovom slučaju podsjeća nas na prolaznost ljudskoga života, sjećanje je to na blizinu kolijevke i groba. Život nam se čini kao prijelaz iz jedne u drugu sobu. Za njega je taj prelazak trajao 86 godina.

„Dosta je vladao, al' dosta i podnio. Nije bilo vladara koji je pretrpio toliko brige i kušnja, koliko On. Bilo kao vladar, bilo kao otac, muž, brat, stric! Zločinačka ruka posizala je za životom Njegovim i Njegovih najmilijih. Pri svemu tome nalazio je najveću utjehu razabranjem u vjeri, u Bogu pa je – odan potpuno volji Božjoj – sve podnio sa strpljivošću – i poniznošću, koje i najmanjeg patnika čini velikim.“ (List Dubrovačke biskupije, Službeno glasilo i za biskupije Kotorsku i Hvarsku, br. 11, Dubrovnik, 30. 11. 1916., godina XVI, str. 134.) Njegovo je vrijeme bilo zlatno doba Habsburške monarhije, za njega osobno među najtežim u životu njezinih monarha.

Franjo Josip I.

*Kotorski biskup
Juraj Markić, 1872.*

Nije doživio kraj Prvoga svjetskoga rata te pogube ljudske naravi (Držić), a bio je njegovim protagonistom. Protagonist koji rat nije želio, a svi drugi oko njega željeli su ga više nego on. Potpisujući objavu rata 28. srpnja 1914. godine, zapisao je: „Ja sam učinio sve najbolje što sam mogao, ali sada je sve gotovo.“ Iskustvo rata u prvim linijama bojišnice, uz feldmaršala Josipa Radetzskog na fronti pokraj Santa Lucije (Verona) protiv pobunjenih Talijana iskusio je još kao mladić od 17 godina, samo nekoliko mjeseci prije nego što je postao car. Znajući za njegove posljedice, napisao je: „A sada je sve gotovo.“ Dogodio se raspad i propast carstva i kraljevstva, čija se veličina krila u akronimu:

Austria Europae imago, Onus unio – Austrija je slika pokušaja ujedinjenja Europe. Taj pokušaj, ne bez napora, traje još i danas.

Nakon 1815. godine austrijski carevi nose i titulu „Gospodar Kotora“. Grada koji je bio više od 100 godina u sastavu velikog carstva od 55 milijuna ljudi. Vladari toga carstva i kraljevstva ponekad su se krunili s četiri krune: austrijskom, mađarskom, češkom i onom Svetoga Rimskoga Carstva.

Nakon poraza Napoleona, Bečkim kongresom 1814. - 1815. u Europi se određuju nove granice država. Protagonisti kongresa su pet priznatih velikih sila: Francuska, Engleska, Pruska, Rusija i Austrija. Rusija se odrekla protektorata nad Crnom Gorom i Bokom. Srbi u Beču uzalud borave od 15. prosinca 1814. do 1. lipnja 1815. godine. Ruski car nije ih htio ni saslušati. On je smatrao da je turski sultan legitimni vladar Srbije.

Mirom u Campoformiju 17. listopada 1797. godine Boka ulazi u sastav Austrije i u njoj ostaje do Požunskog (Bratislava) mira 25. prosinca 1805. godine. Nakon 1805. godine nastupa vrijeme neizvjesnosti i nesigurnosti u Boki. U kratkom razdoblju od devet godina smjenjuju se mnoge vlasti. Austrijski general Milutinović 1814. godine dolazi u Boku i tako započinje druga austrijska vladavina koja traje do 1918. godine. Od revolucionarne 1848. godine pa do 21. studenoga 1916. godine Bokom vlada car, kralj i gospodar Kotora Franjo Josip I. „Potoci suza i krvi Evropom su tekli, kad si mlađahan prijestolje zasio; potoci krvi i danas Evropom teku kada trudan u grob silaziš. Ali znaj, da sa tvoje uspomene niko neće izbrisati najmilijeg ti naslova miroljubiva vladara.“ (don

Niko Luković, Govor u slavu Cara i Kralja Franja Josipa I., Kotor 1916., str. 7.). Prva i druga austrijska, a od 1867. godine austrougarska vladavina, nisu bile okupatorske, kako u historiografiji u negativnoj konotaciji često čitamo i to u najvećoj mjeri od politike ili viška patriotizma ovisnih povjesničara. Pobjednici pišu povijest, a gubitnici je za kaznu čitaju. Damnatio memoriae – brisanje sjećanja – još od antičkih vremena do danas nailazi na društvenu primjenu. Prva i druga austrijska, odnosno austrougarska vladavina Bokom plod su dogovora i pravnog ugovora velikih sila. Domicilno stanovništvo nije pružalo nikakav otpor, već naglašenu dobrodošlicu. Istina, pravoslavno stanovništvo u Boki više je bilo naklonjeno Rusiji, ali ona nije njima jer je štitila svoje interese. Katolici i pravoslavni u Boki tražili su zaštitnika od još prijeteeće Turske, koja sve više postaje bolešnik na Bosporu.

Vraćajući se u povijest stoljećima unatrag, odrednica *okupator* mogla bi biti primjerenija za jednu drugu vladavinu. Nemanjin sin, Sava, u biografiji svoga oca zauzimanje primorskih gradova Svača, Ulcinja, Bara, Budve itd. definira kao osvajanje (okupacija). Drugi njegov sin, Stefan, piše: „Izmenio slavu njihovu u obraz zapusteniija“ (Sima Ćirković, Crna Gora u doba Nemanjića, u: Istorija Crne Gore 2, Tom 1, Titograd, 1970., str. 3.). Kotor, vidjevši sudbinu prethodnih gradova, ponaša se diplomatski, nije pružao otpor, već se predao. Posljedica okupacije Nemanjića bila je zlatno doba u njegovoj povijesti. Ni vladavina Mletačke Republike nije bila okupacija, već je Kotor biblijskih sedam puta tražio njezinu zaštitu.

A sada pogledajmo kakvo je raspoloženje bilo u Boki pred

Carska jahta Miramar

carev prvi dolazak u Dalmaciju 1875. godine i za vrijeme posjeta Boki kotorskoj.

Kada je 2. prosinca 1873. godine car proslavljao 25. godišnjicu vladavine, ondašnji kotorski biskup Juraj Markić (1870. - 1879.) napisao je, uz ostalo, u poslanici vjernicima sljedeće riječi: „O Bokelji, djeco moja, priključite se proslavi te i ovom prigodom iskažite ljubav, vjernost i poštovanje prema vašem vladaru, jer nikada u tome niste željeli biti drugi u odnosu na ostale podanike njegovog slavnog žezla.“ (La Dalmazia cattolica, N. 48, Zara, 30. studenog 1873., Godina IV, str. 385.) Biskup Markić bio je u prijateljskim odnosima s carem. Kada je vlada u Beču donijela odluku o ukidanju Kotorske biskupije 1872. godine biskup Markić zatražio je audijenciju kod cara, koju je ubrzo i dobio. Izložio je caru vrlo emotivno razloge protiv takve odluke vlade. Car ga je saslušao, ustao i rekao biskupu: „Otiđite, monsinjore, miran na Vaš tron. Dajem Vam riječ da se Kotorska biskupija neće ukinuti dok moja kuća bude vladala.“ Zatim je ispratio biskupa, više nego što to car čini. I u ime kotorske općine

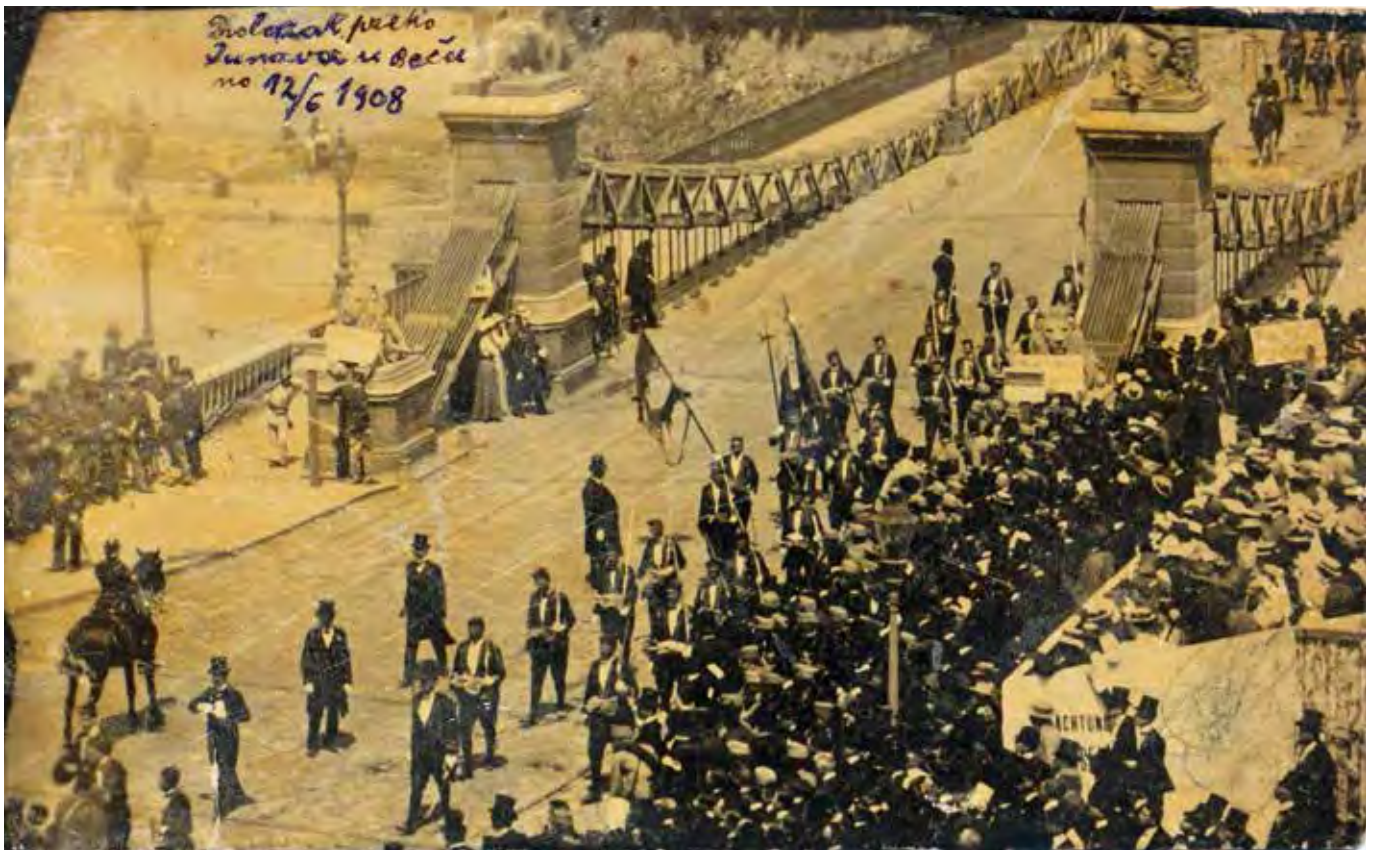
30. travnja 1872. godine caru je bilo upućeno pismo – zamolnica da se izbjegne ukidanje Kotorske biskupije, a potpisali su ga gradonačelnik Špiro Bje-ladinović, kao i vijećnici: Luka Peci, Lazar Berber, Enriko Matareli, Tomo Lipovac, dr. Tripo konte Smekja i tajnik Đunio. Molba je završavala ovim riječima: „Vaše Apostolsko ve-ličanstvo! Potpisana općinska uprava grada Kotora, u ime

građana obaju Crkava, grko-istočne i rimsko-katoličke, ponizno se prigiba k nogama Vašega trona i moli Vaše Visočanstvo da u nijednom slučaju ne dozvoli da Kotorska biskupija bude ukinuta.“ (Ibidem)

Za vrijeme bolesti biskupa Markića, koja je bila ozbiljna, svaki dan na kotorsko poglavarstvo dolazio je telegrafski upit iz dvorskog ureda u kojem se tražio izvještaj o njegovom

Kralj Nikola u uniformi austrijskog časnika, lipanj 1912., austrijski ratni brod Gea u Boki (Foto: Povijesni i pomorski muzej Pula)

Bokeljska mornarica u Beču, 1908.

zdravlju. Kada je 3. siječnja 1879. godine javljena biskupova smrt, u audijenciji kod cara bio je engleski veleposlanik. Car je tada izjavio: „Izgubio sam jednog vrlo vrijednog biskupa.“ Engleski veleposlanik dao je ovu carevu reakciju u javnost pa je poznati dnevni list „Times“ pisao o biskupu Markiću.

U sklopu posjeta pokrajini Dalmaciji, Franjo Josip I. boravio je u Kotoru tri dana od 2. svibnja 1875. godine, a u Boki, uključujući Budvu i Paštroviće, do 9. svibnja. Car je u Kotor došao iz Dubrovnika jahtom Miramar. Na kotorskoj rivi dočekale su ga kotarske, općinske i vojne vlasti te mnoštvo naroda. Nakon protokolarnih pozdrava i carskog odgovora Franjo Josip I. uputio se prema palači Gregorina (današnji Pomorski muzej) u kojoj je odsjeo. U palači je primio izaslanike okol-

nih općina, katoličkog biskupa i pravoslavnog vladiku, kao i predstavnike vojnih vlasti. Odmah nakon toga car se na

vlastiti zahtjev pješice uputio do tvrđave svetog Ivana. Poslijepodne u 6 sati upriličeno je posluženje (sobet) za mno-

Hrvatska bokeljska glazba, Beč 1908.

gobrojne uzvanike. Na večer, u 8 sati, odbor za doček (općinsko vijeće i mnoštvo naroda) pozvao je cara na gradsku rivu da promatra osvijetljene gradskih zidina i bliže okoliće. Prolazeći ulicama grada, uz pratnju bakljonoša, stanovništvo je uzvikivalo: „Ura!“ i „Živio car Franjo Josip!“ Pri povratku u palaču Gregorina gradska glazba odsvirala je carsku himnu, a car je s prozora pozdravio mnoštvo okupljeno na trgu. Zatim je čitav grad utihnuo i samo su se mogle vidjeti gradske straže na vratima. Za vrijeme boravka cara u gradu vlasnici trgovina samoinicijativno su ih držali zatvorenima. Na dan 3. svibnja car je primio crnogorskog knjaza Nikolu I., na njegov zahtjev. U pratnji knjaza Nikole, koji se spustio putem Njeguši – Kotor do Crnogorskog pazaara, bilo je 12 perjanika koji su pješačili ispred knjaza i šest perjanika otraga na konjima. Uz njega je jahao i pobočnik Savo Petrović, kao i mnogobrojni Crnogorci koji su pješačili, svi u narodnim nošnjama. Knjaz je odsjeo u kući gradonačelnika Špire Bjeladinovića. Nakon sat odmora uputio se u posjet caru s kojim se zadržao u duljem razgovoru. Car je također u kući boravka knjaza uzvratilo posjet. Još dok je car Franjo Josip bio u Zadru knjaz je tražio prijem ovim riječima: „Zaštita koju Njegovo Veličanstvo ne prekida da daje crnogorskom narodu nalaže mi dužnost da se udružim sa onima koji se vesele danas dolaskom Vašeg Veličanstva u prijestolnicu Dalmacije. U toj namjeri prije nego što dođem da predam Vašem Veličanstvu moje poštovanje kada dođem u Boku kotorsku delegirao sam senatora St. Radonića koji će biti tumač mojih osjećaja i zahvalnosti kojima sam nadahnut prema Vašem Veličanstvu.“ (Ignjatije Zloković,

Posjeta Franja Josipa Boki kotorskoj i njene političke i privredne posljedice, u: Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru, XI, Kotor, 1963., str. 193.). Car je u palači priredio carski objed uz mnogobrojne uzvanike među kojima je bio i crnogorski knjaz sa svojom pratnjom. U Kotoru je car posjetio katedralu i pravoslavnu crkvu sv. Nikole, pregledao tamnicu, topničku kasarnu, vojničku bolnicu, općinsku zgradu te je posjetio škole. Katedrali je darovao veliki barokni ostenzorij (pokaznica), rad poznate augsburške zlatarske škole iz 1700. godine. Istoga dana car je s balkona palače, s velikim zanimanjem, promatrao kolo sv. Tripuna. „Izvorčnost prizora običaja i mimičnih koraka tako je zanimala cara da je opetovano pokazao svoje zadovoljstvo.“ (Povjestni dnevnik o putovanju Nj. C. i KR. AP. VEL. Franja Josipa I. po Kraljevini Dalmaciji, Zadar 1878., str. 249.) Kolo sv. Tripuna car je imao prigode još jednom vidjeti u Beču 1908. godine kada je proslavljao 50. godišnjicu vladavine. Tada su nastupili Hrvatska bokeljska glazba i Bokeljska mornarica. Prigodom posjeta crkvi sv. Ivana u Budvi car je također poklonio srebrni liturgijski komplet za vodu i vino (gostarice), kao i baroknu bijelu misnicu. U Budvi je odsjeo u kući Mađarevića.

Osim Kotora, car je posjetio i obližnje općine Muo, Prčanj, Perast, Dobrotu, Risan, Herceg Novi i Grbalj. I u Grblju je bio vrlo svečano dočekan, posjetio je općinski dom, a na putu prema Kotoru, skoro sve do grada, Grbljani su ga uz put pozdravljali odjeveni u narodne nošnje. Car je bio i u Castel Lastvi (Petrovac), kao i u mnogobrojnim okolnim utvrđenjima sve do granica s Crnom Gorom i Turskom. Na konju je jahao i po 13 sati. Pu-

Austrijska carska kruna

Monstranca, dar cara Franja Josipa 1875.

Bokeljska noć danas

toavao je još i jahtama Fantasi-ja i Miramar. Prigodom posjeta Krivošijama 7. svibnja stanovnici su se ponudili da mu oni budu straža i pratnja, što je car i prihvatio. Takva njegova odluka bila je riskantna i s negodovanjem je bila primljena u Beču zbog prethodnog ustanka 1869. godine, kada je Austrija donijela odluku o novičenju stanovnika ovih predjela zadirući i poništavajući tako privilegije ustanika o služenju vojske izvan vlastitih granica. Krivošijani su dočekali cara pod oružjem, pozdravljali ga plotunima iz pušaka, a zatim je govorio knez Čato Samardžić. On je poslao i brzojav carici Elizabeti (Sissi) da je car stigao u Krivošije i da su mu Krivošijani čuvari. Brzojav su potpisala 24 krivošijska glavarar. Carica je knezu brzojavno zahvalila. Put do crkve Pokrova Bogorodice na Dragalju, koju je car tom prigodom posjetio, bio je zastrt strukama (vuneni prekrivač za tijelo). S obje strane zastrtog puta stajale su djevojke s gorskim cvijećem (Ignjatije Zloković, Ibidem, str. 194.). Na Dragaljskoj ravnici njegovo veličan-

stvo je pozdravio jedan starac od 80 godina ovim riječima: „S današnjim danom iziđe naše sunce. Mi ljubimo zemlju na kojoj Tvoje veličanstvo hoda, zemlju koju cijenimo kao svetu.“ U ime cara odgovorio je barun Gabrijel Rodić: „Njegovo je veličanstvo oprostilo časovite zablude prošlosti i da očituje nadu da će oni ubuduće ostati vjerni, odani i privrženi podanici, pamteći današnja uvjeravanja.“ (Povjestni dnevnik, Ibidem, str. 265. – 266.).

Pobuna u Boki predstavljala je pokušaj obrane privilegija. Bila je legitimni prosvjed i demonstracija nezadovoljstva. Za cara su to bile „časovite zablude prošlosti“ i sasvim je mirno prihvatio ponudu da mu upravo ti pobunjenici budu pratnja i zaštita. U ovoj gesti dolazi u prvi plan hrabrost cara, a možda još i više etika njegovih podanika. Godine 1869. nije bila pobuna protiv cara i države, već obrana principijelnosti. Iste one puške koje su tu principijelnost branile sada brane i čuvaju monarha, čija je vlada ili on, svejedno, pokušala oduzeti privilegije. Carska se ne poriče, to je bio princip. U

ljudskoj je naravi da se čovjek teško privilegija odriče.

Nakon povratka u Risan car je na jahti Miramar priredio svečani prijem za određeni broj uzvanika. Za vrijeme boravka u Boki podijelio je više odlikovanja. Najznačajnija su odlikovanja dobili biskup Juraj Markić, vladika Gerasim Petranović i predsjednik Dalmatinskog sabora Stjepan Mitrov Ljubiša, koji je bio u carevoj pratnji. Njegovom zaslugom, carskim ukazom 1870. godine, bila je osnovana Bokokotorska eparhija. Najveći novčani dar car je dao za završetak nove crkve na Prčanju koju je 1875. posjetio i za nju izdvojio 10.000 fiorina. Kada je 1896. godine požar uništio pravoslavnu crkvu sv. Nikole, koja je do dolaska Francuza pripadala katolicima, car i vlada su za izgradnju nove dali 100.000 kruna (Dionisije Miković, Srpsko-Pravoslavno Bokokotorsko vladичество, Dubrovnik, 1908., str. 86.). Taj iznos ekvivalent je za oko 30 kilograma zlata. Iz zahvalnosti temeljni kamen je bio postavljen na carev rođendan 18. kolovoza 1902. godine. U Boki gotovo da nema niti jedne crkve i crkvene kuće koja se gradila ili obnavljala u vrijeme njegove 68-godišnje vladavine, a da nije dobila financijsku potporu, bilo njegovu bilo njegove vlade. One su se odnosile jednako na katoličku i pravoslavnu crkvu. Ističemo veoma opsežnu obnovu katedrale sv. Tripuna od 1898. do 1907. godine, koja je urađena potporom cara i njegove vlade. Komemorativna ploča s njegovim imenom i danas resi njeno pročelje. Nije izostajala zahvalnost jednih i drugih. Godine 1871. arhimandrit Atanazije Čurlić iz manastira Savine, tražeći 3.000 fiorina za obnovu konaka, uz ostalo piše: „...koji ne prestaje (manastir) i neće prestati moliti Boga za

zdravlje i dugovremeni život Njegovog Carskog Kraljevskog Apostolskog Veličanstva, našeg najmilosnijeg imperatora i kralja, Frana-Josifa I i cijelog avgustjevšeg doma austrijskog.“ (Goran Žarka Komar, Boka kotorska, Ćirilski spomenici, 17. 18. 19. vijeka, Herceg-Novi, 2009., str. 632.). U gotovo svim najznačajnijim mjestima Boke nalazila se njegova bista. Danas je sačuvana samo jedna – u Perastu. U kotorskome Vojnom parku nalazila se bista koju je izradio glasoviti njemački skulptor Anton Dominik Fernkorn (1813. - 1878.). Na bisti je pisalo: „Nach der Natur modellirt in Wien von Ant. Ritt. von Fernkorn in Maj 1862.“ Ovaj kipar izradio je spomenik banu Jelačiću u Zagrebu, kao i knezu Mihajlu u Beogradu. U Katoličkoj crkvi u kanonu mise nakon spominjanja imena pape i biskupa, spominjalo se i carevo ime „...et Imperatore ac Rege nostro Francisco Josepho I...“

Najljepši izrazi poštovanja i sinovske odanosti i zahvalnosti prigodom careva dolaska bilo je kićenje gradova, mjesta, postavljanje slavluka, pucanje pušaka, topova i mužara, zvonjenje zvona, vatrometa, kao i sjajne umjetničke večernje rasvjete kuća i obala. U tome su se svi natjecali, želeći biti što više inventivni i originalni, ne žaleći ni znatnijeg troška jer i prigoda je bila jedinstvena, a čast obvezujuća. Takav je doček bio caru priređen u Boki, 3. svibnja. Putopisac koji je cara pratio po cijeloj Dalmaciji uspoređuje Kotorski zaljev s Bosporom, s tim da Kotorskom daje prednost zbog gordih i visokih planina, s toliko kontrasta u biljnoj vegetaciji. Prije nego što je putopisac započeo opis ove bokeljske noći, odmah na početku izjavljuje: „Razsvitu, pak, bogatiju sveopću i umit-

niju od sinoćne mrim da nije moguće pojmiti... Nije dakle čudo što uživamo sinoć jedan prizor kojega do sada nikada ne vidiše u Boki, i koji mislim jedva da će se moći već ikada ponoviti.“ (Povjestni dnevnik, Ibidem, str. 252.)

ne bi bio prekinut. Dolaskom jahte Fantasiya, na kojoj je bio car s njegovom svitom, svako ga je mjesto pozdravljalo pucanjem iz pušaka, mužara, vatrometom (prsnjačom) i zvonjavom zvona. Carsku su jahtu pratila dva parobroda Adria

Poprsje Franja Josipa I., Perast

Umjetnim vatrama bilo je osvijetljeno gotovo 13 milja morske obale. Na prozorima svih kuća duž obale svijeeće i raznobojni lampioni, a na obali iluminacija spojena kao u jednu vatrenu liniju. I tjesnac Verige bio je zatvoren barkama na kojima je bila postavljena rasvjeta, da lanac od Kotora, Mula, Prčanja, Stoliva, Kostanjice, Morinja, Strpa, Risna, Perasta, Ljute i Dobrote

i Lucifer, pune uzvanika, a na druga dva broda svirale su dvije glazbe. Na stotine manjih i većih okićenih i rasvijetljenih brodica sjeklo je u cik-cak liniji mirnu, kao ulje, morskupovršinu u kojoj se osvijetljena obala zrcalila. Muljani su došli jahti u susret s konvojem ribarskih barki, kojima je na provama (pramac) na velikim rešetkama gorjela luč za ribarske svećarice. Svi su se

divili brzini kojom su Muljani veslali prateći carsku jahtu do granice njihova mjesta. Na Prčanju isti prizor. U brdu na staroj crkvi, cijelom njenom dužinom velika slova Ž. F. J. učinjena od stotina uljanih svijeća. Baklje u rukama stanovnika su se lelujale na pozdrav. Gledaocima se Prčanj čini beskonačnim. Stalno se otvaraju novi vidici. U Stolivu veliko iznenađenje. Osvijetljen i Donji i Gornji Stoliv. Svi su zapazili neobično okićenu i osvijetljenu kuću Ivanovića. Iznad Gornjeg Stoliva veli-

ka iluminirana slova Ž. F. J. Sve zadivljuje njihova veličina. Svako slovo bilo je visoko 180 stopa (60 m), a inicijali su se protezali u duljini od 517 stopa (oko 180 m). Idejni tvorac i izvođač bio je Augustin Milatović. U Risnu velike vatre po planinskim vrhovima i sjajna rasvjeta obale. Perast kao iz bajke, dominira 55m visoki zvonik crkve sv. Nikole sjajno osvijetljen stotinama uljanica, a kuće osvijetljene lampionima svih boja. Među njima se ističe kuća Viskovića. Oravac, Ljuta i Dobrota, posvuda ista,

a uvijek različita slika. Crkva sv. Mateja tako je osvjetljena da izgleda kao buktinja, a Kotor kao velika medalja u lancu dugom 12 milja. Putopisac navodi da je njegovo pero slabo da sve osjeća i doživljava stavi na papir. Zatim dodaje: „Nakon povratka i izlaska s jahte, koju je ponovno dočekalo veliko mnoštvo naroda iako je noć poodmakla, car se zahvalio pratnji, osobito kotorskom načelniku Špiru Bjeladinoviću, uvjeravajući ga da nikada nije vidio rasvjetu i noć od ove ljepšu.“ Ponavljajući ovu carevu izjavu putopisac završava opis ove bokeljske noći (Povjestni dnevnik, Ibidem, str. 252. - 258.).

Poslije ovoga, istina u nešto skromnijem obliku, bio je priređen doček i Bokeljska noć 1936. godine engleskom kralju Eduardu VIII i godine 1959. maršalu Josipu Brozu Titu.

Sasvim sigurno da se o životu i radu cara i kralja Franje Josipa I. može pisati i na drugi način, kao uostalom o svim vladarima, imperijama i državama. Svaka medalja ima svoje lice i naličje, kao po nekom pravilu, lice medalje je ljepše. Pokušajmo pretpostaviti da je tako u većini slučajeva i kod ljudi. Učinjeno dobro ne smije se zaboraviti pa i onda kada je nakon njega uslijedilo i nešto loše. Zahvalnost ne prestaje smrću onoga kome smo tu zahvalnost dužni jer ona je moralna i etička, pa i pravna kategorija za one koji za dar i učinjeno dobro znaju. Jedno je sasvim sigurno, car Franjo Josip I. obilježio je jednu epohu kao niti jedan monarh toga vremena. I danas, nakon toliko vremena, zaslužuje da ga se sjetimo u našim molitvama koje upućujemo Caru careva u kojemu sve živi.

Pax aeterna luceat ei!

Časne sestre-odgojiteljice u katoličkim vrtićima Hrvatske posjetile Zaljev hrvatskih svetaca

Časne sestre s biskupom Ilijom Janjićem u dvorištu biskupije

Piše:
Marija Jovović

Pedesetak časnih sestara iz nekoliko redovničkih zajednica, odgojiteljica u katoličkim vrtićima Zagreba, Rijeke, Zadra, Punata i Kaštela, posjetile su od 7. do 9. listopada Boku kotorsku - Zaljehrvatskih svetaca.

Hodočasnice su zbog radnoga dana u petak putovale noću i na putu za Boku zaustavile se ujutro u Dubrovniku te prvo posjetile dominikanski samostan. Nakon svete mise, doručka i druženja s redovnicama i redovnicima samostana, časne su razgledale kulturne znamenitosti grada te crkvu svetoga Vlaha, kate-

dana Mandića te obišle župnu crkvu svetoga Jeronima i samostansku crkvu svetoga Leopolda. U izlaganju mjesnoga župnika **don Nika Šošića** detaljnije su upoznale plodnosni život ovoga hrvatskog sveca, velikoga ispovjednika Katoličke crkve.

Nastavkom vožnje do Perasta časne su uživale u prirodnim ljepotama Boke kotorske, slušajući pritom izlaganje voditeljice puta o povijesti i kulturi ovoga podneblja. Slijedio je smještaj u samostanu svetoga Antuna u prekrasnome baroknom gradiću Perastu i susret s domaćinom **mons. Srećkom Majićem**, mjesnim župnikom u Perstu i upraviteljem **Svetišta Gospe od Škrpjela**.

Nakon ručka grupa je nastavila put za Kotor. U sjedištu Kotorske biskupije časne sestre prvo je ugostio kotorski **biskup, mons. Ilija Janjić**, i u ugodnom druženju saznale su o životu biskupije. Nakon toga časne su obišle grad i posjetile svetište blažene Ozane, katedralu sv. Tripuna, pravoslavnu crkvu, nekada dominikanski samostan, te malo predahnule na glavnome gradskom trgu.

Grupu je, prema dogovoru, čekala brodica na kotorskoj rivi i vozila zaljevom, prvo u svetište blaženoga Gracija u njegovome rodnome mjestu Muo. Ovdje je časne sestre dočekaao mjesni župnik **don Robert Tonsati** i upoznao

U Dominikanskom samostanu u Dubrovniku

Na inicijativu sestre **Antonije Matić - dominikanke i sestre Katarine Pišković iz samostana sv. Male Terezije** u Zagrebu, hodočašće je vodila **gđa Marija Jovović iz Velike Gorice** pokraj Zagreba.

dralu uznesenja BDM, crkvu svetoga Franje te nastavile putovanje za Boku.

Nakon prelaska preko granice prvo su se zaustavile u Herceg Novom, posjetile svetište **svetoga Leopolda Bog-**

S don Srećkom Majićem u svetištu Gospe od škrpjela

ih sa životom ovoga blaženika i o povijesti župe. Vožnja je nastavljena do Prčanja u kojem se nalazi najveća katolička crkva u Crnoj Gori, posvećena rođenju BDM.

O izgradnji ove velebne crkve i gradu Prčanju časnim sestrama govorio je **gosp. Milan Sbutega**, jedan od braće pokojnoga don Branka Sbutega, bivšega župnika u Dobroti.

Povratak brodicom do Perasta bio je zbog prirodnih ljepota zaljeva poseban užitak. Nakon posjeta mjesnoj crkvi sv. Nikole u Perastu i muzeja u sklopu crkve za časne sestre slijedilo je iznenađenje.

Večera je organizirana na turističkom brodu-kočiji, koja je samo časne sestre dva i pol sata vozila Bokom kotorskom u razgledavanju svih gradova i ljepota Boke. Prije večere brod se zaustavio na otoku Gospe od Škrpjela i časne su uz osvjetljenje brodskim reflektorima posjetile ovo svetište za koje je **mons. don Srećko Majić** rekao da je po svojoj ljepoti Sikstinska kapela u malome, a zatim i muzej uz sve-

tište, što zajedno čini iznimnu kulturnu baštinu.

Sljedeći dan, u nedjelju, časne sestre krenule su ponovno u Kotor i bile su na sv. misi u katedrali sv. Tripuna. Nakon sv. mise generalni vikar biskupije, **mons. Antun Belan**, veliki stručnjak i poznavatelj svih grana umjetnosti, časnim sestrama govorio je o katedrali sv. Tripuna.

Nakon toga autobus s hodočasticama krenuo je prema Hrvatskoj i trajektom preko zaljeva skratio put u povratku. Pauza za ručak bila je u Neumu, a časne sestre zaključile su da im se, zbog bogatog sa-

držaja prethodnoga dana čini da su u Boki boravile nekoliko dana. Pojedinačno su svjedočile što im se u Boki posebno svidjelo... Jednima je to bilo svetište sv. Leopolda i njegov život, za druge život bl. Ozane, odnosno bl. Gracije, poštovatelja svete Euharistije, o kojem su malo znale.

Oduševljenju nije bilo kraja pa ni vožnja noću na putu za Boku nije im bila teret i nije utjecala na dobro raspoloženje.

Primijetile su da veliku kulturnu baštinu Boke čuvaju zapravo katolički svećenici koji se trude da hodočasticama iz domovine budu uvijek na raspolaganju.

U svojem svjedočenju na povratku časne su istaknule kako će dugo pamtili svetišta i znamenitosti Boke kotorske, posebice gostoljubivost osoblja koje se o njima brinulo u samostanu svetoga Antuna u Perastu, kao i **mons. Srećka Majića**, jednu samozatajnu, prijateljsku i produhovljenu osobu.

Zbog svega toga rekle su da će susret sa Zaljevom hrvatskih svetaca i njegove prirodne i kulturne ljepote dugo nositi u svom srcu sa željom da ih ponovno posjete.

Večera na brodu „Vodena kočija“

Facebook grupa „Kotor i mi“

Kotor, taj mali veliki grad, izrazito je inspirativan za sve umjetnike, a posebno za slikare i fotografe.

Priredio:
Joško Katelan

Mnogi od vas, uvaženi čitatelji, naime oni koji su redo-

vito na Internetu, vjerojatno su se već susreli sa Facebook grupom „Kotor i mi“ i tisućama prizora iz grada čije ime nosi. Kratko su o sebi za naš

glasnik rekli slijedeće: „Grupu KOTOR I MI, sa svojih 570 članova, čine Kotorani i osobe bliske Kotoru, sa ciljem da pospješe kotorski način razmišljanja i djelovanja. Kotor, taj mali-veliki grad, izrazito je inspirativan za sve umjetnike, a posebice za slikare i fotografe. Zato, nije čudo da je na stranicama naše grupe do sada objavljeno oko 6500 fotografija. Najbolje od njih bile su

editirane, povećane uz očuvanu kvalitetu, pa su bile eksponirane izložbe koju je naša grupa organizirala u travnju ove godine. Već sada možemo reći da imamo materijal i za neku narednu izložbu, onda kada se, u okviru Grupe, budemo dogovorili i bili spremni za to. Pozdravljamo čitatelje Vašeg cijenjenog lista i šaljemo Vam jedan mali dio naših fotografija, uvjereni da ćete u njima uživati. Naravno, pratite nas svakodnevno na Facebook-u i zajedno sa nama uživajte u našem 'antikom' gradu.“

Trend pojavljivanja raznih grupa na Internetu je u velikom porastu u posljednje vrijeme. Ima ih iz svih sfera života i iz svih mogućih i nemogućih oblasti. Pretražujući, tako, razne grupe, pronašao sam zanimljivi link <http://www.fuelyourphotos.com/the-best-facebook-groups-for-photographers/> koji je, mislim, aktualan upravo po pitanju Internet grupa i njihovom postojanju. Pa, evo, pogledajte prvo listu najaktivnijih grupa, a onda i neka od pravila vezana za sudjelovanje u istima.

Rising Tide Society –

<https://www.facebook.com/groups/therisingtidesociety/>

“Cilj ove grupe je pružiti svim kreativnim ljudima mjesto za druženje sa kolegama, za učestvovanje u grupnim diskusijama, za postavljanje pitanja, za traženje za pozitivnom podrškom. Mi vjerujemo u obrazovanje i osnaživanje kreativnih poduzetnika kako bi napredovali u duhu zajednice, iznad konkurencije.”

Ova grupa je s praskom došla na scenu 2015. godine, i tu čvrsto stoji sa nekim izuzetnim interakcijama i svojom zajednicom na Facebook-u.

Inside the box photo group –

<https://www.facebook.com/groups/insidetheboxphoto-group/>

“Grupa za razmjenu ideja o fotografiji kao umjetnosti, vještini i poslovnom poduhvatu. Stvorena je od strane i za profesionalne fotografe. Domaćini su joj Gary i Pamela Box.”

Ljudi koji su aktivni u ovoj grupi su neki od najboljih fotografa na svijetu. To je skupina profesionalaca koji pokušavaju usavršiti svoju vještinu.

Pro Photo Talk with Booray Perry –

<https://www.facebook.com/groups/ProPhotoTalkwithBooray/>

Ova grupa će vas zasigurno nasmijati i savršeno je u skladu sa Booray-ovom ličnošću.

Bridal Show Success For Photographers –

<https://www.facebook.com/groups/bridalshowsuccessforphotographers/>

“Ova grupa je stvorena kako bi pomogla fotografima da postanu uspješni na vjenčanjima i u oblasti marketinga uopće.”

Boudoir Photogs –

<https://www.facebook.com/groups/499583343402065/>

“Ova grupa je za budoarske fotografe, da postavljaju pitanja, sklapaju prijateljstva, surađuju, diskutiraju, itd.”

Wedding Photography Business With Lindsay and Taylor –

<https://www.facebook.com/groups/lindsayandtaylor/>

Ovo je prilično nova grupa (pri kraju 2015. god.) i već je postigla dosta uspjeha.

Fuel Your Photos – <https://www.facebook.com/groups/fuelyourphotos/>

“Grupa koja se bavi uglavnom online marketingom za fotografe.”

Evo nekoliko savjeta za fotografe vezanih za korištenje Facebook grupa, za umrežavanje i učenje:

1. Potražite male lokalne grupe! Ponekad najbolja interakcija dolazi od veoma malih grupa fotografa koji žive odmah pored vas!

2. Pročitajte pravila grupe odmah čim joj pristupite! Postarajte se poštivati ta pravila i učestvujte samo ako planirate biti dijelom te zajednice!

3. Budite aktivni i redoviti u grupi ako želite da ona bude prisutna u vašem feed-u. Algoritam Facebook-a ne samo da poznaje u kojoj grupi učestvujete, već i o kojim temama volite diskutirati u tim grupama. Ako ste u velikoj grupi od 15,000 ljudi, ali komentirate samo o jednoj stvari, onda ćete upravo najviše vidjeti takvih postova.

4. Koristite podešavanja obavještenja (notifications)! Ako želite da vidite SVE što se postavlja u grupi, koristite opciju „All Posts“ (svi postovi). Ako želite da budete obaviješteni kada vaši prijatelji postavljaju postove i kada Facebook smatra da biste bili zainteresirani za neki post, odaberite „Highlights.“ Takođe, možete dobiti obavještenja samo onda kad vaši prijatelji postavljaju postove, ili isključiti obavještenja (još uvijek ćete moći vidjeti postove u vašem feed-u, samo nećete dobiti obavještenja).

5. Pazite što govorite. Zapamtite, činjenica da je neka grupa „zatvorena“ ne znači da možete reći bilo što bez ikakvih posljedica. Ljudi gledaju, a vi i dalje zastupate svoju firmu i lični ugled.

6. Iščistite vaše grupe. Ako se prosto ne uklapate u neku grupu, napustite je. Svaka grupa ima svoju vlastitu „vibraciju” i ako niste u skladu sa njom, može vas zaista činiti nesretnim. Budite ono što jeste.

7. Nemojte se samo-promovirati, a da prethodno ne dodate neku vrijednost! Neke grupe imaju stroga pravila, a neke nemaju. Međutim, treba uvijek pokušavati razmišljati u smislu davanja/pomaganja, a ne samo pokušavati naći ličnu/financijsku dobit.

8. Pošaljite zahtjev za prijateljstvo ljudima sa kojima se zaista dobro slažete. Ako sa nekim osobama često komentirate / razgovarate, pošaljite im zahtjev za prijateljstvo i lično ih upoznajte.

9. Preselite vaše umrežavanje u stvarni svijet. Koristite grupe kao način za otpočinjanje konverzacija na konferencijama i drugim okupljanjima fotografa!

*SJEĆANJA UVAŽENOG VATERPOLSKOG POSLENIKA
I ZALJUBLJENIKA U VITEŠKI VODENI POLO*

(14)

VIJEK VATERPOLA U KOTORU

Sve ono što iz moga pera bude napisano, a vezano za ovu temu, baziraće se isključivo na mom prisjećanju priča pokojnih aktera, ili, pak, mojoj participaciji u nekim dešavanjima

1986

Piše: **Dragan Đurčić,**
umirovljeni vaterpolski poslenik

Na početku dugujem izvinjenje poštovanom čitateljstvu što je u prethodnom broju moj osvrt na „takmičarsku sezonu 1985/86 – zlatnu sezonu kotorskog vaterpola u XX vijeku“ bio onako kratak. Razlog je cajtnota – moja boljka – pisanje u zadnji momenat! A Tijana ne popušta – „kad će to biti gotovo? Imate još dva dana!

Srećom po mene, impresivni rezultati te sezone nekako su me opravdali. U ovom nastavku moram se „izvući“ iz te nedopustive nemarnosti, da ne kažem površnosti. Neka moja skuža bude – kako Klubu, ljuljajući se na lovorikama uspjeha, ni na pamet nije padalo da izvrši analizu sezone, jer „postignuti uspjeh sve govori“! Dugujemo armiji navijača odgovor na pitanje: „Ko i što stoji iza uspjeha VK „Kotor“ 1985/86. godine?“ Pokušaću da se prisjetim mnogih detalja od prije tri decenije, kako bi shvatili korjene naših lutanja, stagniranja i na kraju dekadencije.

Nedovoljno upućen čitalac, osvrćući se na prosto nevjerovatne rezultate, mogao bi steći utisak da su oni bili posljedica naše izvanredne organizovanosti, programiranja i moći. Lijepo bi to bilo čuti, da nije bilo surove realnosti. Ti naši rezultati bili su plod velikih muka, rješavanja naizgled nerješivih problema, improvizacija, a čini mi se i najviše Božije pomoći, jer bez nje teško da bi išta uspjeli. Zato, pokrenimo priču od početka.

Da previše ne pametujem, krenimo od poznate zakonomjernosti – „za ozbiljne stvari potrebni su ozbiljni ljudi!“. Prevedeno na sport, jer o njemu pišemo – da bi se postigao uspjeh, klub (ili reprezentacija) mora imati čvrsti oslonac na tri tačke: **igrači – stručni**

štab – uprava! Jedna od tih tačaka može po malo i da klizma, ali ostale dvije onda moraju biti jače. To je snaga i stabilnost tronošca! Puno je napora i ubjeđivanja uloženo da bi se održala stabilnost tog trougla u VK „Kotor“. Mislim da smo zaista bili ozbiljni u svim segmentima, barem velika većina!

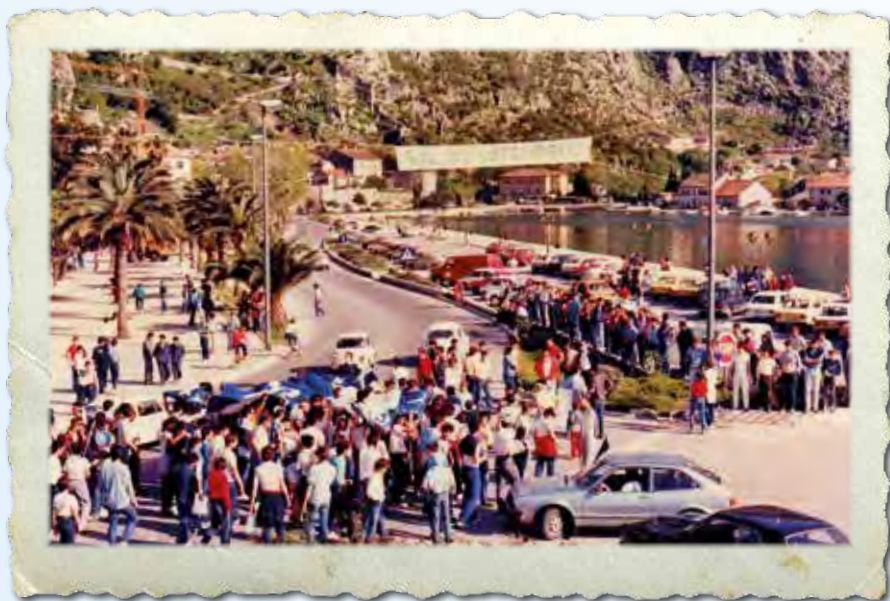
Igrači – stručni štab – uprava sve je to isprepletano – zajednički je cilj: postići što bolji plasman, dok se putevi za njegovo postizanje ponekad i razilaze. Priznajmo, na početku sezone nismo stvorili sve preduslove za postizanje vrhunskog rezultata, ali kada nam se ta šansa teoretski otvorila tokom Prvenstva, odlučno i odlično smo se prestrojili i stvorili uslove i atmosferu da tu šansu iskoristimo i postignemo, do tada samo sanjani, vrh jugoslovenskog vaterpola! To je bio zaista pravi podvig, pa o tome treba i pisati. Da se ne zaboravi, a poneko da ponešto i nauči!

Igrači. Pogrešnom procjenom da u ovoj (1985/86) sezoni nemamo što da tražimo, jer su Partizan i POŠK puno jači od nas, a naredna (1986/87) biće naša, penzionisali smo

dvojicu izvanrednih igrača, oslonaca ekipe (Pura i Pero), a u vojsku poslali dva nosioca igre (Šako i Kole) i jednog nadolazećeg talenta (Vico). Međutim, Partizan te je jeseni poslao pola ekipe u JNA, držeći se iste računice kao i mi. A POŠK – sve igračina do igračine, znalačka i spretna uprava, a opet kao kolektiv ranjivi. Nije im funkcionisao oslonac na sve tri tačke. Eto, tu se nazirala naša šansa!

S toga, još jednom naglasimo, **igračima koji su izdržali sve teškoće i iskušenja (Andrija Popović, Zoran Gopčević, Vesko Marković, Zoran Kovačević, Emil Nikolić, Ranko Perović, Zoran Nikčević, Mirko Vičević i Vasko Lalošević, te rezerve Duško Ćirković, Radule Dragović, Draško Krivokapić, Miomir Marinković, Blaženko Radnjić, Dragan Strugar),**

pa postigli veličanstven rezultat, skidamo kapu i iskazujemo puno poštovanje i ljubav za sve što su nam tada pružili! Bravo! Ne mogu preći preko jedne činjenice, koja zvuči skoro nevjerovatno: ovi igrači imali su takvu mentalnu snagu da izdrže sve napore, izazove, provokacije,

nepravde, ..., a da niti jedan od njih nije napravio nikakav incident, nije bio isključen sa pravom ili bez zamjene, niko se nije razbolio za vrijeme priprema i takmičenja, nikome od bliske rodbine niko nije bolovao, nikome se niko nije vjenčao – kao da su bili višom silom zaštićeni. Bog čuva pravedne! Mnogi će se upitati odakle im takva snaga, takva svijest i sportski moral? Moj odgovor za mnoge neće biti prihvatljiv, a za neke će biti i apsurdan. No, moja je dužnost da ga ispričam i spasim dušu. Naime, u jesen 1984. godine, kada su se u Kotoru stvorili optimalni uslovi za rad vaterpolista, Predsjedništvo VK „Kotor“, u dogovoru sa Stručnim štabom, odlučilo je da mijenja politiku, oslobađa se kukanja i traženja krivaca sa strane, već da uvodi red u Klubu. Moralo se krenuti od normiranja statusa i ponašanja igrača. Između ostalih, usvojen je i Pravilnik o materijalnim stimulacijama u VK „Kotor“. Mnogi su smatrali da bi mu prikladniji naziv bio „o materijalnim destimulacijama“, jer je većina njegovih odredbi regulisala kazne za nepoštovanje klupske discipline. Spomenimo neke: za isključenje sa pravom zamjene igrač je bio kažnjen sa oduzimanjem mjesečne stipendije, te po pola mjesečne stipendije za svaku utakmicu koju nije mogao odigrati zbog disciplinske kazne; za isključenje bez prava zamjene sankcija je bila dvije mjesečne stipendije, te mjesečna stipendija za svaku utakmicu neigranja; svaka povreda ili bolest, koja nije bila posljedica događanja u bazenu, sankcionisana je; ... Zaista drakonski!

Igrači su, naravno, burno reagovali na ovakve mjere. Na sastanak su čak doveli i tadašnjeg psihologa (sada „psihološkinju“), koja nam je

Slavlje u bazenu

objašnjavala kako „kazne destimulativno djeluju na motivaciju sportista“, ... Srećom po nas, uslijedila je i Škola vaterpola, na kojoj je izlagala i prof. dr Ljubica Bačanac, svjetski priznati sportski psiholog. Na naše pitanje, na kraju predavanja: „što misli o kažnjavanju u sportu?“, odgovorila je: „ako se u nekoj oblasti može potvrditi ona narodna misao da je batina iz raja izašla, onda je to zasigurno sport! Nedisциплиna se mora sankcionisati!“ Hvala Ljubici, a i našim igračima koji su shvatili našu želju da napokon postanemo Klub, a ne samo zabavljalište igrača! Koliko je to bilo usađeno kod igrača, najbolje ilustruje jedan detalj iz Kupara. Nakon utakmice nervoza u svačionici Juga i rasprava ko je kriv za poraz. Iz te priče iskače Jojo Vezjak, hvaleći se kako je tokom utakmice izbio Veska Markovića, a ovaj mu nije smio odgovoriti na udarce. Vesko, kao da je to čuo, ulazi u njihovu svačionicu, išklapa Vezjaka, koji traži pomoć saigrača, a Đuho i Sukno mu odgovaraju: „e, sad vidi ko je koga izbio!“. Vesko je bio

svjestan da bi reakcija u vodi na Vezjakove udarce bila pogubna i za ekipu i njegov džep, pa je vendetu ostavio za svačionicu! Eto, tu je bila naša zajednička snaga, generator uspjeha!

Kada se toga prisjećam, stalno mi je na pameti komentar Mirsada Galijaša, ljevorukog tobđžije iz „Mirove reprezentacije“. Na bazenu u Zagrebu, probni turnir godinu dana pred Univerzijadu, prilazi mi Mirsad sa osmjehom „od uva do uva“ i čestita riječima: „ne možeš vjerovati koliko sam sretan što ste osvojili Prvenstvo i Kup!“ Mislim čista kurtoazija, a on nastavlja: „dok su POŠK-ovci kukali i žalili se, vi ste stojički sve otrpjeli, šutali, igrali i na kraju zasluženno slavili!“ Da, Mirsad je kazao veliku istinu!

Stručni štab I ekipe: trener Pavle Vičević, pomoćni trener Slobodan Vičević, tehniko Đordije-Šuka Đurović i ljekar dr Đorđe Klajn, znalacki i profesionalno su odradili svoj zadatak, te **zaslužuju sve pohvale!** Odlično su se adaptirali na sve promjene i vješto iskoristili ukazane šanse. Po-

sebna pohvala slijedi Pavlu, koji je, kao pravi šmeker, uspio da održi pravu atmosferu među igračima tokom čitave sezone, prepune iskušenja i klackalica. Njegov dogovor sa Orlicem da se na neodređeno vrijeme odloži uzvratna utakmica Kupa Partizan-Kotor (nakon naše pobjede od pet golova razlike u prvoj utakmici u Kotoru), izazvao je nevjericu, čuđenje i insinuciju da se „radi ispod žita“ (u ime osvajanja Prvenstva, prepustićemo Partizanu Kup!?), pa je čak tražena i njegova odgovornost. Srećom, bili smo na visini zadatka i odbacili takvu ideju, jer pravi klubovi u pobjedničkoj kampanji ne mijenjaju trenere zbog insinucija! Vrijeme je pokazalo da smo bili u pravu! Dilemu je izazivala i Pavlova odluka da u sred sezone da cjelonedjeljnu pauzu u funkciji „osvježenja ekipe“!? Naredni rezultati su pokazali da je Pavle bio u pravu!

Uprava – formalno to je Skupština VK „Kotor“, kao najviši klupski organ, na čijem je čelu predsjednik Antun-Pana Milošević, kao i Predsjedništva VK „Kotor“, izvršnog organa, Stručna komisija VK „Kotor“: Zvonimir Milošević, predsjednik i članovi Petar Brajković i Dragan Đurčić, generalni sekretar Dragan Đurčić, tehnički sekretar Momčilo Milošević, blagajnik Petar-Peko Lalošević... Neformalno, tih godina, o VK „Kotor“ su vodili računa i svi relevantni faktori na lokalnom nivou. Zahvaljujući pozitivnom trendu međusobnih odnosa, zanemarujući poneka neslaganja, stvorili su se optimalni logistički uslovi da VK „Kotor“ ostvari svoje decenijske i zavjetne snove. U stvari, **Kotor je te godine živio sa i za vaterpolu, pa slobodno možemo reći da se ovaj izvanredan uspjeh može pripisati čitavom Kotoru!** Priznajmo, svaki građanin je

nosio dio tog uspjeha! Klub je „disao“ kotorski, a uspjeh su ostvarili sve sami Kotorani. Prost, efikasan i jeftin recept!

Upravljanje VK „Kotor“, od reorganizacije 1981. godine, bilo je utemeljeno na velikom entuzijazmu članova i apsolutnom poštovanju zakona i društvenih dogovora. Sjednice Skupštine su se održavale najmanje jednom kvartalno, a Predsjedništva svakog utorka! Potpisivanje finansijske dokumentacije bilo je kolektivno – niti jedan dinar nije se mogao isplatiti, a da taj nalog ne potpišu dvije osobe – aktuelni predsjednik Kluba i generalni sekretar. Potrebna sredstva za život Kluba ostvarivana su: od SIZ-a fizičke kulture Kotor (cca 90%), a ostalo od sponzora i prihoda sa utakmica. U profesionalnom radnom odnosu bio je samo šef Stručnog štaba, a u honorarnom treneri, tehnički sekretar i blagajnik. Primanja igrača bila su u skladu sa Društvenim dogovorom o statusu i stimulacijama vrhunskih sportista u SFRJ (Zoran Gopčević i Andrija Popović, kao zaslužni sportisti SFRJ, imali su pravo na mjesečna primanja u visini

četiri prosječne plate u SFRJ, Veselin Marković, kao sportista internacionalnog razreda, dvije prosječne plate, a ostali igrači, kao učesnici lige u prioritetnom sportu, primali su mjesečno po jednu prosječnu platu u SFRJ). Štedilo se po svim osnovama. Primjera radi, klupska reprezentacija (kafanski troškovi) u finansijskom planu, a i u realizaciji, iznosila je 0 (nula) dinara! Svako čašćavanje, koje se nije moglo izbjeći, plaćano je iz džepova prisutnih članova Uprave! SDK je redovno, svake godine, vršila kontrolu našeg upravljanja i poslovanja. Nikada nisu našli niti jednu grešku! Bravo šjor Peko! Tako smo sticali povjerenje građana i političara, čija nas je budna pažnja svakodnevno pratila. Dokazali smo potpunom jugoslovenskom sportu da se vrhunski rezultat može postići i poštujući propise! Možda čudno, ali istinito!

Ne zaboravimo da je ta 1986. godina bila jako burna u jugoslovenskom društvu, koje je upadalo u sve veću krizu. Na proljeće, za predsjednika Opštine Kotor izabran je Anđelko Kovačević, harizmatična lič-

Nikolić i Gopčević

Nakon pobjede

nost, inače „kum“ VK „Kotor“ (ideolog formiranja SD „Kotor“). Što je njega vratilo iz Titograda u Kotor? Kakve to veze ima sa kotorskim vaterpolom i ovim uspjesima? O tome nemam pojma i nisam spreman da svjedočim. Bilo bi dobro da o tome pišu oni bolje informisani od mene.

Davanje ocjene o radu Uprave od strane pisca ovih redova, ujedno duboko involviranog u sva klupska događanja u ovoj sezoni, zaista bi bilo nekorektno (što bi moderni političari kazali „sukob interesa“), pa ću više pisati nego ocjenjivati, a vi, cijenjeni čitaoci, a pojedinci i aktivni sudionici svih ovih događaja, slobodno ocjenjujte po vašoj volji i savjesti. *Još kada bi bili spremni da to mišljenje i objavite u okviru ovog feljtona, zaista bi pomogli objektivizaciji slike o Vijeku vaterpola u Kotoru! Molim vas!*

Vratimo se na detalje i pikanterije koje su pratile ovu, po nas, istorijsku sezonu.

U avgustu 1985. godine, na beogradskoj Banjici igra se finalni turnir Pionirskog prvenstva SFRJ. Nakon jedne izgubljene utakmice, naš trener pri izlasku sa bazena opalio

„nogom u prkno“ sudiju Milana Drobnjaka, svemoćnog beogradskog vaterpolo sudiju. Kako nije bilo svjedoka, nije bilo ni uslova za pokretanje disciplinskog postupka, pa je Drobnjak pokrenuo akciju izuzeća VK „Kotor“ od strane sudija. Tu akciju su podržale sve beogradske sudije (čak se i Joco Tenžera tome pridružio!), osim Brane Petrovića i splitske, osim Josipa Jovića. Tada smo to izuzeće tumačili kao veliku prdeljusku Klubu, a danas, gledajući sa ove distance, mislim da nam je to bio poseban vid zaštite od nama nenaklonjenih sudija. Sa moje strane – hvala!

Preduslov svakog sportskog uspjeha je objekat na kome se izvodi aktivnost. Mi imamo bazen, tada našeg ljepotana. Doduše suv je, dijeli sudbinu čitavog Kotora. U gradskom cjevovodu je morska voda, koja ne odgovara bazenskom postrojenju. Suvo ljeto, bez padavina, puno požara.

Vodu za bazen moramo tražiti sa strane. Saglasnost da nam ustupi 2.000 kubika daje nam Vasko Ilić, direktor bijelskog Brodogradilišta. Treba organizovati prevoz. Maune ima

samo JRM. Lako se dogovaramo sa kbb Krstom Đurovićem, načelnikom Flote. Samo nam je potreban zahtjev kotorske Opštine i dobićemo vodu. Na naše zaprepašćenje, tu nastaju problemi. DPZ zaključuje da se Vojska tog ljeta isuviše koristila na gašenju požara, te da „nemamo obraza da od njih tražimo i vodu!“. Činjenica da su neki čelni ljudi iz Kluba u DPZ ništa ne pomaže, kao ni naša duga ubjeđivanja da je to sve samo puka formalnost. DPZ je izričita i monolitna – nema zahtjeva za punjenje bazena! Šuka i ja moramo da se zahvalimo Krstu i objasnimo razloge odustajanja.

Krsto sa druge strane telefonske veze bijesni, spominje nam sve po spisku, posebno fregajući moju nesposobnost da pronađem opštinski pečat. Na moj odgovor da nije problem pečata, već potpisa, komentariše „a što misliš da neko u Vojsci zna kako se ko potpisuje u Opštini Kotor? Potpiši ga ti, ako on neće!“ Normalnom dovoljno! Dok ja smišljam i kucam molbu, Šuka na neviđeno vježba potpis. Problem pečata zazrješava nam moja SOFK-a. Pečat je po kružnom obodu imao ispisan tekst: SAVEZ ORGANIZACIJA ZA FIZIČKU KULTURU, a u sredini većim slovima, u dva reda ispisan OPŠTINA KOTOR. Uz pomoć selotejpa prekrivamo ispis po kružnom obodu i vidljivo ostaje samo OPŠTINA KOTOR – ono što nam treba. Još kada zamrčiš i pošalješ telefaksom, ko će tu naći mane? Krsto je bio zadovoljan našim dokumentom i dogovorili smo se za termin, uz napomenu da ne zaboravimo častiti mornare. Našim mukama tu nije bio kraj. Agonija se nastavlja. Vatrogasnica nam ne može ustupiti 500 m maniga, „jer je u pripravnosti zbog eventualnog požara“. Jaidikovke nam razrješava naš

prijatelj ing. Vladimir Lipovac: „ovih dana su useljene Rakite V i na svakom spratu postoje manige – pozajmite ih i vratite!“ Kako rečeno, tako i urađeno. Mauna je imala kapacitet 700 kubika, pa je trebala da napravi tri đira od Brodograđilišta do Puča. Nakon prvog đira u maunu smo ukrcali gajbu hladnog piva, kao i nakon drugog, uz dogovor sa zastavnikom da treće ispumpavanje bude pod blažim pritiskom, jer se bojimo da nam ne poplavi bazen!? Nije mu baš ovaj zahtjev bio potpuno jasan, ali kad su u trećem dolasku, na brod ukrcane pjadele sira i pršuta, pečeno jagnje i krto-la, grbaljske pomidore, sve se razjasnilo. (Pri svakom našem narednom susretu Krsto mi je prenosio pozdrave zastavnika, uz pitanje „hoće li skoro trebati puniti bazen?“.) Ko zna da li je za ovu 31 godinu zastarelo krivično djelo našeg falsifikata, ali svi znamo da se tog nedjeljnog septembarskog jutra bazen napunio vodom, na čuđenje mnogih i poveliku ljutnju odgovornih. Tu smo mi položili ispit! Zamjenica „mi“ u ovom slučaju znači: Perica, Šuka i ja! Ostali su bili pravovjerni i lojalni lokalnim vlastima, a „mi“ Primorcu, koji se tako nije ni zvao! Krenulo sa dramom i tako se nastavilo do kraja sezone!

Rezultatski start šokantan – poraz od direktnog konkurenta POŠK-a u Kotoru! Neizvjesnost oko punjenja bazena i treninzi u Podgorici ostavili su traga na ekipu. Kao da im se vratila apatija iz „predbazenskog perioda“!? Taj kiks je brzo zaboravljen i slijedi nam serija pobjeda u Prvenstvu i Kupu. Iščekuje se revanš utakmica sa POŠK-om. U to vrijeme sanira se bazen u Poljudu, pa splitski klubovi igraju svoje utakmice u „Solarisu“ i na Hvaru. Tog subotnjeg popodneva, u XII kolu u „Sola-

risu“ je trostruki program. U drugoj utakmici POŠK-Kotor, neizvjestan rezultat do pred sami kraj utakmice. POŠK vodi sa jednim golom razlike. Imamo zadnji napad, krećemo u kontru, koju prekida nerazumnom odlukom sudija Jakov Matošić. Kasnije je ispravio grešku, uz izvinjenje, ali više nije bilo izrazite kontre i šansa je propala. POŠK je, po našoj ocjeni, nezasluženo odnio pobjedu na toj utakmici. Na naše proteste sudija se samo izvinjavao. POŠK je, nakon dvostruke pobjede protiv direktnog rivala, počeo slaviti titulu deset kola unaprijed! Sada ću za trenutak ostaviti priču o epilogu naše utakmice i poštujući hronološki red ispričati jedan detalj, koji najbolje govori o našoj spremnosti da na pravi način reagujemo u pravom trenutku. Već sam kazao da su POŠK-ovci bili u slavljeničkoj euforiji i pošli su odmah poslije utakmice za Split, ostavivši u „Solarisu“ Josipa Jovića, sudiju iz Splita, koji je obavljao svoju funkciju

na trećoj utakmici. Šuka, tada tehniko ekipe i vođa puta, uspijeva da ubijedi Pavla da ekipa, iako u nervoznom stanju, ostane nakon večere i sačeka da Jova završi svoju utakmicu, te da se sa njima vrati u Split. To je za mnoge bila najobičnija glupost – izgubili smo Prvenstvo zahvaljujući sudiji, a sada drugoga vozamo kući!? Najbolji odgovor daje ona narodna – za ozbiljne poslove su potrebni ozbiljni ljudi! Šuka i Pavle ovdje su bili vrlo ozbiljni! Još jedna naša snaga, koja je vodila ka uspjehu!

A što se dešavalo u Kotoru povodom te utakmice? Osjećaj izgubljene nade, indignacija, priče o zavjeri, ... A u Klubu? U nedjelju popodne u „Jugooceaniji“ sjednica Predsjedništva VK „Kotor“ u proširenom sastavu. Nervozna atmosfera, svakakvi predlozi, potreba upoznavanja vaterpolske javnosti sa „krađom vijeka“, prijetnje,... Na direktno pitanje upućeno predsjedniku VSJ što će preduzeti prema sudiji Matošiću, on odgovara da će

Slavlje

se ovaj slučaj rješavati u institucijama VSJ, te da će on biti primjerno kažnjen! (Liči li vam ovo na onu otrcanu floskulu „sve probleme treba rješavati u institucijama sistema“?) To znači da VK „Kotor“ nema snagu moćnog kluba. Ovdje može pomoći samo mudrost. Pokušavamo ubijediti ostrašćene da ovo nije kraj, da se igra još deset kola, da će POŠK u ovoj euforiji istopiti svoju prednost, ako mi ostanemo normalni. Neki to prihvataju, neki ne. Nastavlja se iscrpljujuća rasprava, premor radi svoje, bijes jača, pa splašnja, po malo ustupa mjesto razumu... Podsjećajući na velike Gundulićeve misli: „U dobru se ne uzvisi, u porazu ne ponizi!“, molimo novinare za pomoć – ništa od ove atmosfere da ne izlazi u javnost, osim zvanične izjave: „VK „Kotor“ se osjeća oštećenim greškom sudije Matošića na utakmici POŠK-Kotor!“. Hvala novinarima što su bili u funkciji Kluba! Ovu našu razumnju odluku smatram odlučujućom za naredna dešavanja. U prilog ovom razmišljanju, podsjećam se mog susreta (kao delegat) sa zagrebačkim sudijom, koji me zagrlio i povodom ove situacije mi diskretno kazao: „Jakov ti je zahvalan za smirivanje strasti. Ne brini!“. Nije mi u sjećanju da smo mi više na nekoj utakmici do kraja Prvenstva i Kupa bili oštećeni od strane sudija! A o našem ponašanju, najbolje govore već opisane riječi Mirsada Galijaša!

Nije prošlo mnogo vremena, a naše pretpostavke i želje su se počele ostvarivati. Dok smo mi pobjeđivali sve naredne protivnike, POŠK se ljuljao na lorolikama buduće titule i počeo po malo prosipati bodove. Profitirali smo na splitskoj neslozi, koja je bila implicirana načinom finansiranja splitskog sporta – kriterijum za dodjelu sredstava bio je plasman

na takmičenju, a ne ulaganje u razvoj sporta. Nisu bili jedini – puno je lakše sabirati plasmene, nego napraviti uvid u razvojnu komponentu nekog kolektiva. Tako bi Jadranu S. i Mornaru eventualna šampionska titula POŠK-a bila finansijski problem za narednu godinu, a ne osnova za lokalno veselje! Ti apsurdni sporta nama su, ovoga puta, išli na ruku. POŠK je izgubio bodove od lokalnih rivala, zagrebačke Mladosti i novskog Jadrana u Kotoru, kada je nastupio bez kažnjenog Bebića. Tako smo mi prešli u prednost od jednog pontu, kojeg je trebalo sačuvati do kraja. Sačuvali smo ga, uz puno napora, neizvjesnosti, savlađivanja zamki...

Ponovimo: nakon trijumfa na utakmici Kotor-Jug, u nedjelju, **27. aprila 1986. godine VK „Kotor“ je postao Prvak SFRJ**, prvi i, nažalost, posljednji put. Prepuno plivalište (prije utakmice nismo znali gdje da smjestimo sve zainteresovane) bilo je u transu, poneki i u delirijumu. U bazenu, pored ekipe, ogroman broj lica u civilnoj odjeći – i ko je htio i ko nije!

A tek u Gradu – đir od bazena do Luže, predvođen Gradskom muzikom, ekipom, navijačima. Sa Lučke kapetanije ronkete! Toga dana je bilo lijepo biti Kotoranin!

Uprkos razmimoilaženja u klupskom rukovodstvu (titulu proslaviti te večeri, ili nakon završetka Kupa, poslije tri dana?), klupsko veselje smo organizovali u restoranu „Galion“, Zaista je bilo veselo, po malo pjano i previše opušteno. Bilo je i vožnje karocetom po restoranu, pljuštali su i neki škopacuni, a mene je sve to podsjećalo na priču šjore Stefe Mračević o Halejevoj kometi 1910. godine, kada se računalo da je to kraj Svijeta, pa uzmi sve što ti život pruža, jer nećeš imati druge prilike. Ko je

tada mislio o finalnoj utakmici Kupa?!

(Možda će neko pomisliti da nije umjesno ovdje prepričati sjećanje jednog Jugaša, tada mlađanog prvotimca i učesnika te, za nas, istorijske utakmice: „U svlačionici, pred utakmicu, trener nas je okupio i kazao – danas igraju jednu istorijsku utakmicu, koja za nas ne znači ništa, a za protivnika znači sve; vidite, takve utakmice se teško igraju i na njima se može desiti svašta; možemo i mi doći u priliku da je dobijemo; e, ako mi dođemo u tu priliku, nemoj slučajno da nekome padne na pamet da je iskoristi, jer im puno dugujemo!“ Dešavanja na toj utakmici, zbog naše odlične igre, Juga nisu dovodili u iskušenje, ali je lijepo čuti, kada se piše o Vijeku vaterpola u Kotoru, da je legenda jugoslovenskog vaterpola Đuro Savinović umio na pravi način da odmjeri decenijska (ne)prijateljstva na relaciji Jug-Jadran HN-Primorac, puna izazova, bruka, konfrontacija, slavlja... Jug je bio nosilac razvoja vaterpola na Južnom Jadranu i bez njega ne bi bilo ni Jadrana, ni Primorca, koji se preko Jadrana priključio ovom sportu. Tako je bilo na početku, a poslije, tokom silnih decenija, važili su i suprotni smjerovi. Zbog svega toga ovo i spominjem, zalažući se za normalne i partnerske odnose sa našim prirodnim susjedima, a za dobro svih nas i najveću korist vaterpolu!)

A sada treba ispoštovati i prostor izdavača, pa ćemo ovu priču prekinuti i nastaviti je u narednom broju HG. I dalje ostajem kod apela da se i vi, cijenjeni čitaoci, uključite u priču o Vijeku vaterpola u Kotoru!

(Po želji autora, tekst nije lektoriran.)

THEOPHILE GAUTIER

Putnici na brodu su, kako kaže nepoznati kroničar, “ostali začarani našim prirodnim krasotama i historičnim spomenicima”.

Piše:
Neven Jerković

**“Oni koji traže raj na
Zemlji, trebaju doći i vidjeti
– Dubrovnik”**

George Bernard Shaw

Ova poznata izreka velikog engleskog pisca odavno je postala jedinstvenim promidžbenim sloganom turističkoga Dubrovnika, koji se sve do današnjih dana diljem svijeta koristi u svakoj imalo ozbiljnijoj njegovoj prezentaciji. Malo se tko upitao

kada je i kako ona uopće nastala.

George Bernard Shaw se sredinom ožujka 1931. godine u Southamptonu ukrcao na brod THEOPHILE GAUTIER kao jedan od 260 putnika na kružnom putovanju Sredozemljem. Nakon posjete Ateni, i

brod je u jutarnjim satima 29. ožujka pristao u Kotoru, sljedećeg dana i u Dubrovniku, odakle je predvečer, kako je zabilježio tadašnji lokalni tisak, "zadimio put Mletaka". Putnici na brodu su, kako kaže nepoznati kroničar, "ostali začarani našim prirodnim krasotama i historičnim spomenicima". A jedan od njih je bio i G.B. Shaw, koji je tada i zapisao svoju poznatu izreku.

THEOPHILE GAUTIER je prvi diesel motorni putnički brod u floti poznatog francuskog broдача Messageries Maritimes. Sagrađen je u brodogradilištu Dunkerque 1926. godine, a prvu je komercijalnu plovidbu poduzeo u siječnju 1927. Imao je 10300 GT, bio dug 134 metra a mogao je prevoziti 105 putnika u prvom, 96 u drugom te 77 u trećem putničkom razredu. Dva Sulzer diesel glavna pogonska stroja ukupne snage 9000 KS omogućavala su mu plovidbu brzinom od 15 čvorova. Uglavnom je plovio na redovnim putničko-teretnim prugama Sredozemljem sve do Crnog mora, a samo je povremeno poduzimao i kružna putovanja.

Početak Drugog svjetskog rata zatekao je THEOPHILE GAUTIER-a u posjedu francuske kvislinške Petainove vlade. Zbog nedostatka goriva i stalnih prijetnji savezničke avijacije, brod je uglavnom bio prisilno privezan u lukama Solun i Bejrut. Koncem rujna 1941. maršal Petain je odlučio brod vratiti u Marseilles. U pratnji talijanskih razarača, THEOPHILE GAUTIER je konačno napustio solunsku luku 2. listopada, ali nažalost nije daleko dospio.

Sljedećeg dana, britanska je podmornica TALISMAN presrela nesretni brod te ga je nedaleko grčkog otoka Kea sa nekoliko ispaljenih torpeda poslala na morsko dno. U tavnim vodama Egejskog mora

sa njim je smrtno stradalo i 19 članova njegove posade.

Tako je svoje plovidbe izvršio jedan malo poznati ali nama zanimljivi putnički krstaš, koji je unatoč samo jednoj posjeti Kotoru i Dubrovniku ostavio duboki trag u povijesti njihovih kružnih putovanja. Spretan spoj slučajne

posjete velikoga pisca i njegove trenutačne literarne inspiracije podario je tom prigodom Dubrovniku njegov do danas najbolji i neponovljivi turistički promidžbeni slogan.

George Bernard Shaw je već ranije posjetio naše krajeve. Doputovao je 16. svibnja 1929. kada je odsjeo u hotelu

Imperial. Nakon posjete Boki i vožnje serpentinama do Cetinja vratio se ponovo u Dubrovnik, odakle je nakon kraćeg zadržavanja u istom hotelu nastavio svoj put po Dalmaciji prema Splitu, Solinu, Trogiru i Šibeniku. Tom prigodom je bio doista oduševljen onim što je ovdje vidio i doživio, ali pravi literarni trenutak je trebao pričekati još dvije godine, kada ga je ovamo na kružnom putovanju Sredozemljem doveo THEOPHILE GAUTIER. I kada je veliki pisac konačno pronašao svoj zemaljski raj.

PROŠLO JE 42 GODINE OD POSTAVLJANJA JEDINSTVENOGA MEMORIJALNOG KOMPLEKSA NA JEZERSKOM VRHU LOVĆENA - NJEGOŠEVOG MAUZOLEJA, AUTORA IVANA MEŠTROVIĆA

Povijest Njegoševog (2) mauzoleja na Lovćenu

Sve je počelo daleke 1924. godine u vrijeme kralja Aleksandra Karađorđevića, kada je sazrela ideja o izgradnji mauzoleja posvećenog Petru II. Petroviću Njegošu

Piše:
Aleksandar Berkuljan

Pripreme za vađenje granitnih blokova namijenjenih Njegoševoj figuri i karijatidama započete su također 1953. godine, a dvije godine nakon toga izvršen je njihov transport do Meštrovićevog ateljea u Splitu.

Poučen iskustvima prilikom izgradnje mauzoleja na Avali, Ivan Meštrović odlučio se da za Njegoševu figuru ponovno upotrijebi jablanički granit. Kako stoji u njegovom pismu upućenom Blažu Jovanoviću, razmišljao je i o alternativni, odnosno o kamenu iz kame-noloma Segeta pokraj Trogira.

Mjesto gdje su boravile legende – današnje stanje Meštrovićevog ateljea.

Andrija Krstulović u Meštrovićevom ateljeu

Prema Meštrovićevoj tadašnjoj procjeni Njegošev kip bi „bio težak 25 tona u jablaničkom i 17 tona u segetskom kame- nu“. Veliki umjetnik nije puno pogriješio prilikom procjene jer je u konačnici statua težila 28 tona. Isto vrijedi i za procjenu kvalitete jablaničkoga granita koji je, bez obzira na težinu, ipak davao najbolje garancije za uspješnost posla koji predstoji.

S obzirom na činjenicu da se u to vrijeme nalazio u Americi, Meštrović je za transport teškoga granitnog bloka angaži-

rao još jednog prijatelja i su- radnika, splitskoga graditelja Marina Marasovića, s kojim se upoznao 1927. godine preko Marinovog šurjaka, arhitekta Fabjana Kaliterne. Bilinić i Kaliterna zajedno su radili na projektiranju Meštrovićeve rezidencije u Splitu.

Marasović i Bilinić skoro da su pripadali istoj generaciji. Marin je rođen u Splitu 1895. godine i tamo je umro 1980. Građevinskim poslovima počeo se baviti prije II. svjetskog rata, a 30-ih godina dvadesetog stoljeća u suradnji s in-

ženjerom Feliksom Špercem osnovao je poduzeće „Šperac – Marasović“.

Sjećajući se događaja u vezi s Meštrovićem i poslom oko iz- gradnje Njegoševog mauzoleja, Marasović u jednom od svojih pisama¹ navodi: „Kada je riječ o granitu, onda treba napome- nuti da u području Jablanice (koje je granitom najbogatije) nisu svi kamenolomi jednako jasne i čiste strukture.

Sjećam se kada smo pošli na traženje najboljeg kame- noloma (kojih ima više na po- dručju od mjesta Jablanice do željeznog mosta), upravo na lijevoj strani rijeke nalazio se kamenolom (bivše vlasnice Luize Muller) s najjasnijom zr- nastom strukturom pa se taj uzeo i za spomenik na Avali, kao i za Njegoša na Lovčenu. Opisali smo kako je Meštar pazio na statički moment kod karijatida na Avali, a isto tako je vodio računa o eventualnim opasnostima kod transporta na Lovčen Njegoševе figure, na način da je simboličnog orla velikih dimenzija priljubio uz Njegoševo tijelo.“

Vađenje višetonskog blo- ka i njegovo spuštanje iz ka- menoloma do mjesta gdje je utovaren na transportni va- gon Jugoslavenskih željezni- ca obavila je grupa majstora „Industrije granita“ iz Jablani- ce, naviklih na teške poslove. Imena ovih nastavljača tradi- cije klesara stećaka nisu, na žalost, ostala upisana, ali je zato fotografijama popraćen svaki važniji trenutak pothva- ta koji su besprijekorno izveli do kraja.

S mjesta u blizini rijeke koje je, kako navodi Marasović, ocijenjeno za najpogodnije, odlomljen je monolit teži od

Andrija Krstulović je drugi s lijeva na prvoj fotografiji. Tu su njegovi saradnici J. Radan, P. Dragičević, S. Perić i T. Valenti ispred Meštrovićevog ateljea, neposredno pred početak radova na Njegoševoj figuri (na fotografiji lijevo u pozadini se vidi gipsani model u prirodnoj veličini)

¹ Riječ je o pismu iz arhiva porodice Marasović, objavljeno u struč- nome radu Marije Bošković, *Prilozi za biografiju splitskoga graditelja Marina Marasovića*, Split 2010.

Andrija Krstulović tokom radova na Njegoševoj figuri i karijatidama

Utovar Njegoševe figure radi transporta na Cetinje

40 tona, koji je zatim pažljivo oblikovan prema gruboj silueti buduće figure. Uz pomoć sajli i ostalih sredstva spušten je zatim niz padinu do puta, odakle je specijalnim kamionom odnesen do punkta za pretovar na željeznički transporter.

Granit namijenjen Njegoševoj figuri prošao je zatim dug put od Jablanice preko Mostara do obale. Tamo je utovaren na remorkere i kranovima u splitskoj luci opet pretovaren na specijalni kamion, koji ga

je doveo do Meštrovićevog ateljea u Splitu.

Dočekali su ga „izvođači radova“ - vođa ekipe, kipar Andrija Krstulović i njegovi asistenti, klesari Jakov Radan, Pave Dragičević, Stipe Perić i Tone Valenti.

Ni suradnja između Meštrovića i Krstulovića nije bila slučajna. Andrija Krstulović također je bio Splićanin. Rođen je 1912. godine, a studij je završio u Zagrebu na Likovnoj akademiji. Uz kiparstvo, bavio

se pedagoškim radom, kao docent na zagrebačkoj Akademiji i kasnije na splitskoj Pedagoškoj akademiji. Umro je također u Splitu 1997. godine.

S Meštrovićem, koji mu je na određen način bio i uzor, Krstulović je i prije surađivao, a najznačajnijim se može smatrati angažiranje 30-ih godina XX. stoljeća s grupom mladih kolega na izradi karijatida za spomenik neznanom junaku na Avali. Za te potrebe 1935. godine podignut je atelje u blizini Meštrovićeve rezidencije u Splitu, koji će poslužiti u istu svrhu tijekom klesanja Njegoševog spomenika i karijatida za mauzolej na Lovčenu. Ovaj namjenski objekt skromnih dimenzija i estetike, koji je izgradilo poduzeće Šperac-Marasović, građen je od opeka i pokriven jednostavnom krovnom konstrukcijom. Tijekom rata je oštećen i neposredno pred radove na Njegoševom spomeniku obnovljen.

Proces klesanja i ovog puta tekao je prema uobičajenom i razrađenom postupku, koji je bio primijenjen tijekom izrade karijatida za spomenik na Avali. Gipsani modeli figura u prirodnoj veličini, izrađeni prema minijaturalnim predlošcima i Meštrovićevim skicama, podijeljeni su na više povezanih i obilježenih dijelova, odakle su mjere preko „punktira“ precizno prenošene na granit. Nakon toga monumentalnom komadu je davana forma, isprva grubo, mehaničkim dlijetima od vidijumskog čelika, zatim ručnim alatom slične kvalitete. Na kraju je površina polirana.

Poslovi su završeni 1958. godine, kada Meštrović odlučuje atelje ustupiti Krstuloviću, koji ga je i koristio do smrti 1997. godine. Prema Krstulovićevom radu Meštrović je inače imao visoko mišljenje, tvrdeći da ono što je ovaj kipar po

Pretovar na transporter i kontrola na željezničkoj stanici u Mostaru

nalogu učinio imalo puno veću vrijednost od reproduktivne.

Na istome mjestu nastao je niz vrijednih i originalnih radova ovog autora, a postolja koja su nosila masivne granitne i mramorne blokove ostala su kao svjedočanstvo o dragocjenom umijeću svih sudionika spomenutog pothvata, koji je obilježio jedno vrijeme i učvrstio sjećanje na crnogorskog vladiku i njegovo djelo onoliko koliko je bio čvrst materijal u kojem je klesan njegov lik i jaka volja da se zamišljeno ostvari.

Naknadno je i preostali materijal za gradnju mauzoleja pripremljen i deponiran na Ivanovim koritima. Otpočeli su i radovi na prilaznom tunelu, a Njegoševa statua i karijatide

spakirani su i transportirani na Cetinje, u dvorište Državnog muzeja, tj. današnjeg Muzeja kralja Nikole.

Bilo je i financijskih problema. Još početkom 60-ih postojala je opasnost da cjelokupan trud ostane uzaludan. Odlukom Izvršnog vijeća iz svibnja 1962. godine radovi su „obustavljeni na neodređeno vrijeme“. Međutim, ipak se krenulo dalje i kraj je poznat.

Nakon Krstulovićevog odlaska, nebriga je učinila da Meštrovićev atelje ne dobije odgovarajući tretman. Godinama je mijenjao vlasnika i prelazio iz jednih ruku u druge, ali nikako da dođe u „prave“. Zapušten i izložen propadanju, posljednjih godina postao je tema mnogih polemika jer je

mjesto na kojem su nastala neka od najznačajnijih ostvarenja jugoslavenskog kiparstva XX. stoljeća u međuvremenu pretvoreno u ruševinu i deponij.

Bilo bi u najmanju ruku korektno da se i za ovaj objekt pronađe neko rješenje, ako ne zbog njegove arhitektonske kvalitete ili estetike, onda zbog činjenice da je desetljećima bio točka susreta i zajedničkih napora generacija umjetnika, klesara i kreativaca raznih profila. Nama jedino ostaje da se nadamo najboljem i da ne dopustimo da sjećanja ugrađena u zajedničko nasljeđe, kao ona rođena u ovom ateljeu, budu zanemarena ili izbrisana.

Transport remorkerima do Splita i pretovar na kamion u splitskoj luci

*Radnici jablaničke Industrije granita tokom radova
na odvajanju i spuštanju kamenog bloka*

Govoru, zboru, priči, atrokeli pjevanju i krojenju

Da bi čovjek razumio neki jezik, mora znat prevest i mučanje. U Boku, pogotovo. A o **priči** i značenju tek treba debatovati. Svaku malu ponao-sob. Evo, samo da se priče dovatimo, iljadu problema. Postoji dunkve, **priča** kao priča, **storija**, ono o čemu se priča, a i način na koji se priča, da ne kažem **zbori**. Šipak je isto! Sadržaj na stranu, ma se može zborit: „lijepo“, a onda bogami i „ružno“, naravno „glasno“, „da svi čuju“, ali i „tiho“ u povjerenju, ala „ništa ti nisa rek'o“, što će reć, da ništa nisi ni „mogo čut“. U tom slučaju obavezno se ne smije zaboravit varijanta poručivanja: „Ko čuo i ne čuo“ kao i ubjeđivanja, kad se uključuju i druga čula, ala „vidi, da ti rečem“. Ljudi takođe „laju“ ali i „mazu se“ dokle **zbore**. „Tepaju“.

Dalje, može se pričat, „što jest“ i „što nije“, „sa razlogom“ i „bez“, „bez ikakve potrebe“, ali i sa njom, „na štetu“, „u korist“, „u ime“, „što se mora“ i „što se smije“ i naravno „za“ i „protiv“. Ne zaboravimo „pravo“ i „falso“ (!!!) Kad smo već kod delikvencija, laže se uglavnom „kao kućak“ (?) ili kurva „što laže“, a iz domena „šporkih riječi“, kojima tako volimo učit decu, dolaze i iskustva o „baljezganju“ i da oprostite „prđenju ludih“. Posebno ima karakterističnih definicija, psihološke svere, koje se vezuju za pojedine intimne djelove tijela. Ono, kad nekome „ingrava“ na „p“, n.p.r. Nego da ne dužim na tu temu.

Kao što cijeli svijet zna **priča** se, **zbori**, **govori**: „sa oltara“ i „iza govornice“, „odozgor“, „odozdol“, „u četiriri oka“, „u brk“, „u bra-

du“, „sve u jedanajest“, ma i „u vjetar“, što ima isti efekat, kao i varijanta, činjenja „male nužde u more“. (Razumijete što sa šceo reć.) U tim masovnim obraćanjima, priča može dobit i poetske karakteristike, ala: „Ma sa' im **zapjevao**“ ili u tehničkom smislu „**okroi(j)o**“, što bi podrazumijevalo uzimanje mjere „uzduž“ i „poprijeko“. Može se zborit, „a da se ništa ne reće“, kao i „nevezano“, da ljudi nebi štogo „(po)peškali“ iz navedenog. To je ono kad se narod „pitureje“. Za te prilike izmislile su se murosti, „pušti ti priču“, ili obrnuto, „drž' se govora“. Po potrebi.

Dokle **zboru**, ljudi; „sipaju“, „ne uzimaju vazduha“, „ne zaklapaju“, „pestaju“, „bezeče“, konfermaju“, „kon-treskaju“, „tanćaju“, „izvlače iz pete“, iz „rukava“, „zboru

A, B, C, D, O...

sve jednu te istu“ a i „isisavaju iz maloga prsta“.

Čudo jedno, ali mogu **zborit**: „Iz glave“, pa „iz trbuha“, iz „bunila“, iz „nosa“, ono kao da mu svaka riječ počinje sa slovom n, iz „grla“ (?) kad se „deru“, u „bradu“ sami sebi, sa egzotičnih destinacija; „iz bunara“, pa i „iz groba“, za one koji su već imali to iskustvo (???). Dobro, „kao iz groba“. Figurativno. Baš kao što su i čuveni odgovori „iz topa“. Isto tako, figurativni. Mogu „mucat“, „zamuckivati“, „mumljat“. Mogu jest slova (!), oli ih onako „kotrljat“. „Rolat na r“.

Dobacivanje je posebna vrsta **govora** iz već spomenute kategorije poručivanja, a u modi je bilo i ostalo : „U prolazu“, „preko ramena“, „kao da neće“ i kao naročita vještina „od šponde“. Naime, vrlo je važno da se prepozna; „oni, kojemu to ide u špag“, ako to već nisu „svi odreda“.

Za **govor** tijela svi znaju. Makar onaj namjerni. Sem, što se kao i u cijeli svijet lije-po može komunicirat očima, ovdje kod nas se s'njima još može; „pit“, „upijati“, „jest“, „svlačiti“, „balaviti“; može se i bit nasilan, „strijeljajuć“, sve do „ubijanja“. Ima ih kojima stvari lijepo „vire iz oči(ju)“. Između pojedine dece i roditelja, a reko bi čovjek i među ljudima od poštovanja i ljubavi, još uvijek je ostala i užanca, da je dovoljno „samo se očima pogledati“. Naravno u upotrebi su i ruke, prsti,... od glave gotovo sve, stomak, ispod stomaka, zadnja strana... cijela, noge. Sad zavisi; pokazuje li se, posebno koji mot, čini get ili škerac, „plazi“, pokazuje „šipak“, „štrigaje“ i „rogove daje“, „**kroji** li se od šake do lakta“, s'obadvije, „evo ti ga na“ ili su u pitanju, posebno „intimne“ poruke „personalnog karaktera.“ Ni o tome ne

bih dužio. A da volimo okrojiti, volimo. Evo i na mote.

Mučanje je, već smo spomenuli govor i priča za sebe. Nekako, svak muči na svoj način i obrni prevrni, tu smo najviše svoji. Nema velikog generalisanja. Jedino što se zna, onako uopšte je; da ljudi prema socio-kulturološkim osobenostima i istorijskom uticaju i u Boku, muče kao „ribe“, kao „oduzeći“, kao „zaliveni“ i opet, kao za đaola, „kao kurve“, što je bilo i u slučaju laganja. Kao da su one stvarno najgore. A i,... će su ti kažini (???). Ali, ako Vi znate neki bolji primjer, javite, biće mi milo. Tu bi već počelo pravo razumijevanje.

I... ako vam neko kaže, da priči nema kraja; nemojte mu vjerovat. Bez njega zapravo, nema priče. One se i razlikuju, jedino po krajevima.

PRČANJSKI JEDRENJACI U ZBIRCI SLIKA ŽUPNE CRKVE ROĐENJA BLAŽENE DJEVICE MARIJE U PRČANJU

(4)

Piše: Željko Brguljan

Župna zbirka crkve Rođenja Blažene Djevice Marije u Prčanju (u narodu zvane Mala Gospa, a popularno Bogorodičin hram) nepresušan je izvor vrijednih i zanimljivih likovnih radova, crnogorskih, srpskih i hrvatskih autora, ali i onih iz drugih europskih zemalja, pa i s drugih kontinenata. Istražujući već niz godina, nastojimo obraditi i objaviti pojedine dijelove ove kompleksne zbirke kako bi se konačno profilirala kao povijesno konzistentna cjelina i postala vrijedan izvor podataka svim istraživačima kulturne baštine Boke kotorske.

Neki dijelovi ove bogate kolekcije, koja je skupljena velikodušnošću mještana, a ponajprije velikim entuzijazmom i trudom pokojnoga prčanskog žu-

pnika don Nika Lukovića, imaju osim likovne i znatnu povijesnu vrijednost. Takav je primjer zbirke maritimnog slikarstva – portreta brodova (jedrenjaka i parobroda) koji su pripadali prčanjskim brodovlasnicima ili su njima zapovijedali ovdašnji kapetani, a koja nam otkriva dio pomorske prošlosti Prčanja kao značajnoga pomorsko-trgovačkoga centra Boke kotorske i južnoga Jadrana tijekom 18. st., a posebno 19. stoljeća kojem pripada i većina radova zbirke.

Kako bi šira javnost mogla biti upoznata sa slikama brodova prčanjske zbirke (a objavljeni su u dvojezičnom izdanju istog autora, naziva: *Na granici mora i neba/At the Border of Sea and Sky*, u izdanju izdavačke kuće „Gospe od Škrpjela“ iz Perasta), odlučili smo ih prezentirati i ovim serijalom u *Hrvatskome glasniku*.

Bark Annetta

Na žalost, Ivankovićeve portret barka *Annetta* prije nekoliko godina nestao je iz župne crkve Rođenja Marijinog u Prčanju pa će taj jedrenjak u suvlasništvu prčanjskog kapetana Emila Lukovića ovdje biti prezentiran preko Bocarićeve kopije.

No, prije se treba prisjetiti jedrenjaka čiji se portret ne nalazi u fundusu prčanjske zbirke, ali koji je također bio u posjedu i pod zapovjedništvom prčanjskih kapetana. To je bark *Cavaliere Crapf*, dužine 37,2 metra i nosivosti 346 tona. Sagrađen je 1869. u brodogradilištu „Mowbray-Quai“ u Engleskoj i zaplovio je pod imenom *Coniscliffe*. Godine 1881. kupio ga je konte Antun Luković, podrijetlom iz znamenite prčanjske obitelji, nastanjen u Cardiffu, kada mu i mijenja ime u *Cavaliere Crapf*. Bio je u njegovom potpunom vlasništvu sa svih 24 karata. Brodom su zapovijedali kapetani Emil Luković, Ivo Marelja i Ivan Klaić-Pendo. Napušten je nakon teške havarije u Atlantskom oceanu pokraj urugvajske obale, u blizini Montevidea 1888. godine. Portret ovog barka rad je Bazija Ivankovića iz 1884., a nalazi se u postavu Pomorskog muzeja Crne Gore u Kotoru. Inače je konte Antun Leonard Luković (Kotor, 1831. - Cardiff, 1911.), brodovlasnik i posjednik nekoliko rudnika ugljena u Cardiffu, potpredsjednik trgovačke i industrijske komore u Londonu, bio i doživotni admiral Bokeljske mornarice (od 1887.). Osim spomenutog broda, Luković je bio vlasnik još nekoliko barkova koje je, nakon nabavke, preimenovao svojim te imenima supruge i sinova: *Lucovich A. T.*, *Isabella* (ranijeg naziva: *Una*), *Conte Iginio L.* (ranije: *William Naizby*), *Conte Arturo L.* (ranije: *Naprijed*), *Conte Oscar L.* (ranije: *Speedwell*), te suvlasnikom barka *Iskra* (ranije: *Sirocco*) i brigantina *Andrić*.

Kap. Emil Luković zapovijedao je i barkom *Annetta*, a bio je i njenim suvlasnikom. Autor portreta ovog jedrenjaka također je Bazi Ivanković. Naslikao ga je 1889. po narudžbi kap. Lukovića, ali je slika na neutvrđen način nestala iz zbirke. Dosadašnja nastojanja da se otuđena slika pronađe i vrati matičnoj zbirci nisu dala rezultata, ali od traganja ne smijemo odustati, posebno poštujući činjenicu da se radi o donaciji mjesnoj crkvi.

Bark *Annetta*, nosivosti 439 tona, sagrađen je 1867. u Trstu, dužine 38,2 m, širine 9,3 m i visine 6 metara. Kupuju ga 1889. bokeljski kapetani Ivan Žiga, Stolivljanin nastanjen u Veneciji (16 k) i Prčanjanin Emil Luković (8 k), koji je naručio sliku od Ivankovića i darovao je župnoj crkvi. *Annettom* su zapovijedali suvlasnici

Ivan Žiga i Emil Luković te kapetani Nikola Kamenarović, Aleksandar Vukasović i Josip Spiera. Prodan je 7. prosinca 1897. u Veneciji kao jedan od posljednjih prčanjskih jedrenjaka. Treba spomenuti da je prčanjskoj floti jedrenjaka pripadao još jedan bark istog imena – *Annetta* (ranije: *Ljubomirka*), nosivosti 481 tone (po drugim izvorima 404 t), sagrađen 1856. u Korčuli. Pripadao je prčanjskom brodovlasniku kap. Božu Matkoviću, a kasnije prelazi u vlasništvo kapetana Vladimira Vukasovića iz Oravca i braće Milinović iz Morinja. Prodan je 1873. u Cardiffu.

Prema kopiji slike barka *Annetta* slikara Anastasa Bocarića, koju je izradio 1938. za postav Muzeja Bokeljske mornarice, a kasnije je prešla u fundus Pomorskog muzeja u Kotoru, jedrenjak je naslikan po uobičajenoj shemi. U središtu slike je bark *Annetta* u plovidbi, prikazan s desnog boka. Na središnjem jarbolu vihori bijela zastava s imenom broda, a na krmenom austro-ugarski državni stijeg. U drugom planu, s lijeve i desne strane barka, plovi po jedan jedrenjak. Obale su jedva vidljive. U donjem dijelu slike Bocarić je prepisao izvorni zapis B. Ivankovića: *Annetta Com.^{ta} dal Cap.^{no} E. Lucovich*. Kopija nije osobite kvalitete, ali je vrijedna za povijest lokalnog pomorstva, a posebno zbog činjenice da je original nestao.

Kap. Emil Luković, zapovjednik *Annette*

Bark *Annetta*

SERIJAL KOTORSKO SREDNJOVJEKOVLJE (10)

Period 13. i 14. vijeka je doba definitivnog formiranja gradske komune Kotora sa svim karakteristikama razvijenog evropskog grada, sa formiranim gradskim magistratima, sudstvom, notarijatom, sa gradskim Statutom čije najstarije datirano poglavlje potiče iz 1301. godine. Na sreću, postoji sačuvan relativno veliki broj isprava, bilo u vidu pergamentskih listina sa pečatima iz ta dva vijeka ili notarskih unesaka najstarijih sačuvanih notarskih knjiga koje, istina nepotpuno, pokrivaju vrijeme od 1326. do 1337. godine, što omogućava sagledavanje svih oblika života u našem drevnom Gradu. Neki inserti iz tog života su obrađeni u ovom serijalu.

Lokalitet Ledinac – Njeguši

Piše:

Jovan J. Martinović

Do nedavno se smatralo da se termin “Ledinac” odnosi na oblast Ledenice iznad Risna, koja je bila dodijeljena Kotoranima od strane srpskih vladara, ali se pažljivom analizom teksta notarskih unesaka koji se odnose na ovaj lokalitet može nesumnjivo ustanoviti da se radi o prednjem, zapadnom dijelu doline sela Njeguša, odnosno, o zaseoku Raičevići, obzirom na imena mikrolokaliteta koji se u tim unesacima spominju.

O Distriktu i drugim teritorijama Grada je opširno ra-

spravljanu uz navođenje niza imena lokaliteta, ali i uz greške u nekim postavkama, naročito u pogledu Ledenica, tačnije, Ledinca – Njeguša. Analizirajući potanko notarske zemljišno-knjižne uneske, na samom Ledincu koji je kao i ostali novodobijeni posjedi bio podijeljen na ždrebove, uspjelo se utvrditi još nekih šest mikrolokacija vezanih uz Ledinac, kao što su, naprimjer: Kneždol (*Chneçdol*), Zalazi (*Çalastî*), Lopatin Do (*Lopattindol*), Sjenokos (*Senecos*), te potok Njeguš (*Nelgost pottoc*), kao i Žanjev Do (*Çagnodol*).

Šta više, u kotorskom Statutu je naglašeno da je srpski kralj, čije ime pa čak ni titula “Rex” nisu uopšte navedeni, darovao Kotoru mjesta Bijelu, Ledenice i Kruševice, a u jednom poglavlju njima se priključuje i Grbalj. Međutim, u dosta nesigurnoj ćirilskoj povelji cara Dušana, izdatoj u Prištini 1351. godine, navodi se sljedeće:

“*a sada сувише им дадох за њих вјеру и почтену службу Баошле, Биелу, Крушевице со свјем селами, мег(ћ)ами, правинами своими до ријеке, и сувише тога дах им више реченога града им Леденице, доње и горње, и Залазе со свјем правинами своими*”.

Posmatrano u ovakvom kontekstu, jasno je da se radi o dvije grupacije naselja, od kojih su Baošići, Bijela i Kruševice na sjevernoj obali Zaliva, u opštini Herceg Novi, dosta daleko od Kotora, dok se Ledenice (Ledinac ili Njeguši) i Zalazi zaista nalaze **poviše** grada Kotora.

Posjedi Kotorana na Ledincu (Njegušima) pominju se u svega tri notarska uneska, ali kako je sadržaj dva od njih izuzetno interesantan zbog načina podjele ždrebova, smatramo da ih treba donijeti u prevodu, kako slijedi:

ždreb u Ledincu (*Ledinneçe*) oko koga se sporazumijevaju Jelena, udovica Marina Junijeva Bolice sa svojim sinovima i njen pastorak (*filiaſter*) Junije Bolica, da sve dok njeni sinovi ne prispiju u punoljetstvo (*etas legitima*) njih dvoje zajednički obrađuju i uživaju plodove po pola;

ždreb koga Todor Gimanoj kao glavar ždreba (*caput ſdrebi*) dijeli pred sudom sa ostalim suvlasnicima, pa tako Todoru Vlaha Golije pripadnu 4 karata a njegovom bratu Stojanu Goliji i Dobroslavu Kodanu 3 karata, zatim Grdu ribaru 1 karat od ukupno 15 koraka u širinu te zemlje koja se zove Sjenokos (*Senecos*) u donjoj ravnici Ledinca, a u dužini od jednog brda do drugog; zatim pripada u dio Nalu Profeti sa sinovima File 3 karata, Milku zlataru 1 karat, Stanoju zetu Bele 1 karat i Petru Bugonu 2 karata zemlje Kneždol (*Chneçdol*) sa svim dolcima (*dolcis*) sa strane Zalaza (*Çalastî*) do granice sa Zalazima, pa zatim dio što počinje kod bukve (*buchua*) koja je pored potoka Njeguš

(*pottocum Nelgost*) naniže pravo do jednog kamena pored lokve (*loqua*); a treće i posljednje pripada Todoru Gimanoju preostalih 8 karata ždreba na Ledincu;

polovina ždreba koju dijele Petar i Tomo Bugon i njihov nećak Pavle, dok sa strane Ivana Šarana ima Marin Goni sa sinom Gradislavom za 5 karata, Bratohna za 1 karat, Petrača Marina Petrače za 8 perpera i arhiđakon Petar Šaran za brata Ivana za 6 perpera, i to na ovaj način: najprije pripada pomenutom Petru (Bugonu) polovina ždreba (12 karata) sa gornje strane a od Sjenokosa (*Senecos*) 7,5 koraka sa donje strane, kao i jedan dolac (*doleç*) koji je sa strane Bokovča (*Bocovçe*); zatim Marinu Goni sa sinom Gradislavom i Bratohni četvrtina ždreba (8 karata) koja je ispod Petra Bugona, zatim polovina dolca (*doleç*) nazvanog Lopatin Dol (*Lopattindol*) te 4 korata manje trećina od Sjenokosa (*Senecos*) ispod dijela Petra Bugona, a na kraju pripada u dio arhiđakonu Petru Šaranu za njegovog brata Ivana te Petrači, sinu Marina Petrače čitav ostatak ili 4 karata rečenoga ždreba.

Interesantno je napomenuti da se u notarskim spisima posmatranog perioda pominje u samo jednom unesku još jedan zaselak Njeguša po imenu Žanjev Do (*Çagnodol*) i sve zemlje oko njega, koje Tripun Buća i Tripun Paskvali iznajmljuju Guinu konjušaru (*deſtrator*) za 20 perpera godišnje, plativih na Miholjdan, a ako ne bude platio oni imaju pravo da ga uhapsu i da čine s njim što ih je volja. Naime, Tripun Buća je od Opštine kotorske zakupio njihovu planinu sa prevorom (*planina noſtra cum preuor*), zapravo, prostor na kojem se nalaze pomenuti zaselak Žanjev Do i prevoj Krstac, i to najprije na 6 godina za 400 perpera, a onda na još godinu preko tih 6, plativši još 66 perpera i 8 groša.

(Po želji autora, tekst nije lektoriran.)

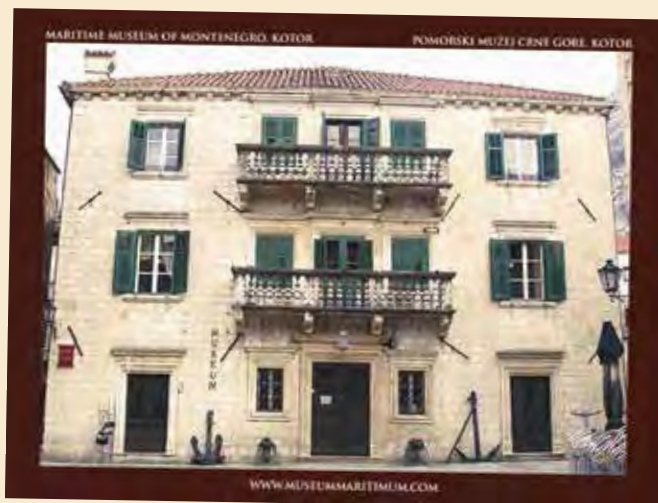

**VESELE BOŽIĆNE BLAGDANE I SRETNU
NOVU GODINU ČITATELJIMA
HRVATSKOGA GLASNIKA POŽELJELI SU:**

***Sretan Božić i uspješna
2017. godina!***

Opština Tivat

***Sretne Božićne i Novogodišnje
praznike
želi vam iskreno
Kolektiv pomorskog muzeja
Crne Gore - Kotor***

Tel. 032 304720

Fax. 032 325883

E-mail: pom.muzej.dir@t-com.me

Web site: www.museummartitimum.com

**Srečne Božične
i Novogodišnje praznike
svim građanima Kotora želi
kolektiv Muzičke škole
„Vida Matjan”**

**Turistička
Organizacija
Kotor**

***Sretni Božični i Novogodišnji
praznici!***

mali hotel
„PANA“

Antun - Pana Milošević

Sv. Eustahije 253
Kotor, Crna Gora
Tel. 032 333 306, 032 301 204
Fax. 032 333 307
Mob. 069 086 933
e-mail. panamilosevic@t-com.me

BOKELJSKA MORNARICA-KOTOR

**ČESTITA BOŽIĆNE I NOVOGODIŠNJE
PRAZNIKE GRADJANIMA KOTORA,
BOKE I CRNE GORE, KAO I SVIM
LJUDIMA DOBRE VOLJE,**

**SA ŽELJOM ZA LIČNU
I PORODIČNU SREĆU
U 2017. GODINI**

BIRO KONTO

**ŠTAMPAJTE
KOD
NAS**

**SREĆNI
BOŽIĆNI
I NOVOGODIŠNJI
PRAZNICI!**

parteli
digital

Najljepše želje u 2017. godini

digital print

flajeri, vizitkartice, naljepnice,
pozivnice, plakati, kalendari, katalozi,
čestitke, fascikle, novogodišnji program,
štampa velikog formata

PROMOTIVNI MATERIJALI

Stari grad, Kotor - 032/302-560 ; 325-924
fotoparteli@gmail.com / parteli@t-com.me

DOM UČENIKA I STUDENATA
“SPASIĆ - MAŠERA”

*Sretne
Božićne i Novogodišnje
praznike;
učenicima,
studentima,
poslovnim partnerima
i Javnim ustanovama
želi*

*JU Dom učenika i studenata
“Spasić - Mašera” Kotor*

Konoba - Restaurant, Taverna
85338 Merinj, The Bay of Boka Kotorska
+382 32 373 030 • +382 32 301 095

JU KULTURNI CENTAR
“NIKOLA ĐURKOVIĆ” KOTOR

LUKA KOTOR
PORT OF KOTOR

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Časopis Hrvatski glasnik, izdavača Hrvatskog građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore. Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim... ali je i u stalnoj misiji povezivanja dvaju država Hrvatske i Crne Gore

Distribuirana se u Crnoj Gori, Hrvatskoj, Europi, SAD, Kanadi, Australiji...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe.

Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, sa raznolikim i zanimljivim sadržajem.

Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

ČASOPIS MOŽETE PRONAĆI:

- U katedrali sv. Tripuna u Kotoru
- U uredu HGD CG
- U Tivtu kod Andrije Krstovića

Tiskanje časopisa potpomogli:

* FOND ZA ZAŠTITU I OSTVARIVANJE MANJINSKIH PRAVA

* DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA

* TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA

* DRŽAVNI URED ZA HRVATE IZVAN HRVATSKE

MEDIJSKI PARTNERI

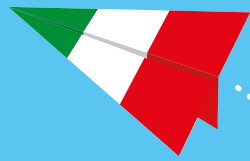
99,0 MHz i 95,3 MHz

LOKALNI JAVNI EMITER RADIO KOTOR

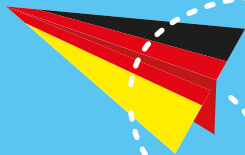
S ponosom nosimo ime svoga grada!

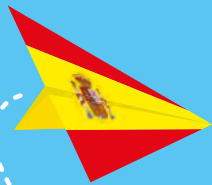

Croatia Airlines
Rim
Venecija
Vueling
Rim
Volotea
Venecija
easyJet
Milano

Izravni letovi iz Dubrovnika!

Croatia Airlines
Düsseldorf
Frankfurt
Lufthansa
Frankfurt
München
Eurowings
Berlin
Düsseldorf
Hamburg
Hannover
Stuttgart
EasyJet
Berlin
Air Berlin
Düsseldorf
Transavia München

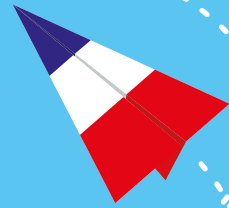

easyJet
Edinburgh
London
Bristol
British Airways
London
Monarch
Birmingham
London
Jet2.com
Belfast
Edinburgh
Leeds
Manchester
Newcastle
Nottingham
Norwegian
London
Thompson Airways
Bristol
Glasgow
London
Manchester
Newcastle
Birmingham

Vueling
Barcelona
Iberia
Madrid
Norwegian
Barcelona
Madrid

SAS
Kopenhagen
Oslo
Stockholm
Norwegian
Bergen
Helsinki
Kopenhagen
Oslo
Stavanger
Stockholm
Trondheim
Finnair
Helsinki

Croatia Airlines
Pariz
Nica
easyJet
Lyon
Pariz
Toulouse
Volotea
Bordeaux
Nantes
Marseille
Transavia France
Pariz

DUBROVNIK AIRPORT
ZRAČNA LUKA DUBROVNIK

☎ headoffice@airport-dubrovnik.hr / ☎ +385 (0) 20 773 100 / ☎ +385 (0) 20 773 322

Ledo Pizze
opasno dobre!

NOVO!

PIZZETE
Šunka Sir

www.ledo.hr

ZG

CROATIA
Full of life

ZAGREB

GRAD KULTURE / CITY OF CULTURE

pogledajte poslušajte osjetite / see listen feel

ISKORISTITE
MOGUĆNOSTI
KOJE VAM PRUŽA
ZAGREB CARD

USE THE
POSSIBILITIES
OFFERED BY
ZAGREB CARD

tel. + 385 (0)1 481 40 51

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA
ZAGREB TOURIST BOARD

infozagreb.hr